

O ŽIVOTĚ A LÁSCĚ

EMANUEL SWEDENBORG

1763, 1776

2004

2005

www.vesmirni—lide.cz

Tituly původních vydání:

Doctrina Novae Hierosolymae de Charitate,

poprvé vydáno 1840, Londýn

Doctrina Vitae pro Nova Hierosolyma ex Praeceptis Decalogi,

poprvé vydáno 1763, Amsterdam

Předmluva

Tento spis obsahuje dvě samostatná Swedenborgova díla: „Nauku o životě pro Nový Jeruzalém z předpisů desatera“ (zde pod názvem „O životě“) a nedokončenou, posmrtně vydanou „Nauku Nového Jeruzaléma o lásce k bližnímu“ (zde pod názvem „O lásce“).

*Pojednání „O životě“ je jednou ze čtyř Swedenborgových „nauk pro Nový Jeruzalém“ vydaných původně v Amsterdamu v roce 1763. Do českého jazyka ji poprvé přeložil Jaroslav Imanuel Janeček v Praze roku 1938. Tento nový český překlad byl pořízen z latinského originálu *Doctrina Vitae pro Nova Hierosolyma ex Praeceptis Decalogi*, vydaného v Německu roku 1835, a čerpá také z anglického překladu *The Doctrine of Life for the New Jerusalem from the Ten Commandments*, přel. John Faulkner Potts, New York, Swedenborg Foundation, 1984, a z českého překladu *Nauka o životě pro Nový Jeruzalém*, přel. Jaroslav I. Janeček, Praha, 1938.*

*Původní latinský text pojednání „O lásce“ napsal E. Swedenborg kolem roku 1776 a jeho přepis z fotolitografických zdrojů pořídil Samuel H. Worcester (podrobnější informace viz poznámka na straně 76). Do českého jazyka jej poprvé přeložil Jaroslav Imanuel Janeček v Praze roku 1926. Tento nový český překlad byl pořízen z Edice latinských textů (*Opera Minora*, The Swedenborg Society, London 1992) obsahující reprint z roku 1889 nakladatelství University Press, Cambridge 1889, a čerpá také z anglického překladu *The Doctrine of the New Jerusalem concernig Charity*, přel. John Whitehead, New York, the American Swedenborg Printing and Publishing Society, 1914, a z českého překladu *O účinné lásce [Charitě]*, přel. Jaroslav Imanuel Janeček, Praha, 1926.*

PŘEKLADATELSKÁ POZNÁMKA

V této poznámce bych chtěla stručně poukázat na určité komplikace, se kterými jsem se setkala při snaze o modernější a čtivější překlad těchto pojednání.

*Swedenborgova díla jsou z překladatelského hlediska poněkud komplikovaná a atypická tím, že tento latinsky píšící autor 18. století ve velké míře používal tradiční křesťanské termíny, ale zároveň jim dodával zcela nové významy. (Viz například níže výraz „poenitentia“ tradičně překládaný jako „pokání“. V knize *Pravé křesťanské náboženství* (dále PKN) Swedenborg své pojetí tohoto pojmu obšírně vysvětluje a zdůrazňuje při tom odlišnosti od tradičního či obecně rozšířeného chápání.)*

Při překladech proto vyvstává dilema, zda se držet těchto tradičních termínů dodnes úzce spjatých se starými myšlenkovými vzorci a církevní terminologií, vyvolávajícími u čtenářů často negativní asociace, nebo zda se pokusit o použití termínů nových, které čtenář nebude pojímat jako omšelé církevní výrazy, a které proto nebudou vyvolávat tyto falešné spojitosti.

Ve svém přístupu k překladu se opírám o názor, že ačkoli vlastní obsah textu sám poskytne zvědavému a nezaujatému čtenáři možnost, aby si po jeho prostudování přehodnotil zažitý význam použitých slov a dal jim novou náplň, přesto by tyto často nelibě vnímané výrazy mohly tvořit překážku bezprostředního vnímání obsahu. Proto jsem se pokusila o nahrazení některých tradičních pojmů novými. V následujícím uvádím seznam těch nejdůležitějších spolu s bližším

vysvětlením jejich smyslu.

(1)

Latinský výraz „charitas“ Swedenborg používal přesto, že mohl být omylem považován za pouhé dávání chudým a jiné formy filantropie (viz kapitolu 2 odst. 2 pojednání O lásce nebo debatu na toto téma v PKN odst. 425). Swedenborg však na různých místech vysvětluje, co má tímto pojmem na mysli, a zejména samo pojednání O lásce, jak již název napovídá, má tuto lásku za téma a z různých hledisek ji vymezuje. V kapitole 6 autor např. uvádí obecné podmínky nutné k tomu, abychom se stali skutečnou „podobou“ této lásky: musíme hledět (jiný možný překlad je také „směřovat“) k Pánu, vyhýbat se zlům jako proviněním (hříchům) a věrně vykonávat svou práci. Jde o lásku aktivní, rozlišující a netvoří ji pouhé vnější skutky, přestože ty jsou její nedílnou součástí: je to tíhnutí či přístup vnitřního já, zatímco dobré skutky jsou souvztažné činy vnějšího já (viz také např. PKN 374,1; 408; 421).

S tímto pochopením na mysli se nabízí hned několik možných překladů: termín „činná láska“ zdůrazňuje její aktivní charakter a termín „láska k bližnímu“ (zde nejčastěji používaný, přesnější než další možné varianty jako „láska k lidem“ nebo „láska ke druhým“) naznačuje, komu je prokazována. To je pro pochopení podstaty této lásky také velmi důležité (viz O lásce, kap. 3 o tom, kdo je bližním).

Termíny „činná láska“ ani „láska k bližnímu“ se však dnes běžně neužívají – v běžné mluvě obvykle hovoříme jen o „lásce“, neboť z kontextu je jasné, o jakou lásku se jedná. Proto i zde občas upouštím od těchto dovětek a termín „charitas“ překládám jednoduše jako „láska“. Kdykoliv Swedenborg hovoří o kterékoliv jiné ze čtyř základních lidských lásek (o lásce k Pánu, k sobě nebo ke světu), je to v textu jasně uvedeno; kdekoliv se však v této knize vyskytuje samotný termín „láska“, označuje vždy lásku k bližnímu neboli „charitas“.

(2)

Latinský výraz „peccatum“ lze přeložit jako provinění, vina, chyba nebo hřích. V tomto textu jej nepřekládám z výše uvedených důvodů tradičním pojmem hřích (nejedná-li se o přímou souvislost s tradičním křesťanstvím), ale výrazy „provinění“ nebo „vina“, jež jsou méně zatíženy křesťanskou historií (zejména známou myšlenkou tzv. „prvotního hříchu“) – přestože je nutné vědět, že Swedenborg měl na mysli takové provinění či chybu, kterých se dopouští člověk vůči Bohu.

(3)

Latinský výraz „poenitentia“ má význam lítosti, pokání, polepšení i napravení. Tradičně se u Swedenborga tento výraz překládá termínem „pokání“ – abychom však lépe pochopili význam, v němž jej autor používá, je třeba uvážit např. kapitolu 9 PKN, v níž autor tento pojem vysvětluje. V odst. 510 píše: „Skutky pokání způsobují přítomnost církve v člověku.“ („Církev v člověku“ je dalším z termínů, kterým je třeba přiřadit nový význam.) „Takové skutky jsou všechny, jež vedou člověka k tomu, aby nechtěl, a proto ani nečinil zla, jež jsou hříchy proti Bohu.“ Proto, píše autor dál, pokání musí být „věcí vůle, a odtud i myšlení, a ne pouze myšlení samotného; musí být proto praktické, a ne pouze ústní“. Z dalšího vyplývá, že člověk se skutečně kaje, pokud „zkoumá, pozná a uzná svá zla, modlí se k Pánu a začíná nový život“. (PKN odst. 528)

Samotná „lítost“ proto zdaleka nevystihuje plný význam tohoto Swedenborgova termínu; abychom se však vyhnuli zmíněným asociacím, přeložila jsem tento výraz pojmem „aktivní lítost“, který by měl vyjadřovat aktivní složku tohoto duševního procesu zahrnující sebezkoumání, poznání, rozhodnutí, prosbu o pomoc a nový počátek.

Z obdobných důvodů termín „salvo“ s významem uzdravovat, zachraňovat, zachovávat, spasit překládám na mnoha místech výrazem „zachraňovat“ a termín „condemno“ výrazem odsoudit.

Další, i když poněkud odlišný problém představuje překlad Swedenborgem často užívaného výrazu „affectio“. Mezi možné překlady patří např. pohnutka, pohnutí, sklon, náklonnost, nálada, (prudké) hnutí myslí, záliba. Ve starších českých překladech Swedenborgových knih se termín „affectio“ překládal téměř vždy jako „náklonnost“. Pro lepší čtivost i pochopení se však snažím rozlišovat, kdy se tento termín nachází více v souvislosti vyjadřující vnitřní stav – a tehdy používám výrazy sklon, náklonnost, motivace apod., a kdy jde spíše o dynamickou souvislost, kterou lze lépe popsat termíny pohnutka, cit, citové hnutí apod.

POZNÁMKA K PŘEKLADŮM BIBLICKÝCH PASÁŽÍ

Při překladu biblických pasáží jsem vycházela z ekumenického znění Bible. Toto znění jsem použila vždy, shoduje-li se se Swedenborgovým překladem; v případě odlišnosti či krácení textu Swedenborgem jsem sledovala Swedenborgův překlad či interpretaci; v případě závažnějších odlišností obou textů (ústící ve změnu významu) je tato skutečnost uvedena v poznámce.

Text v hranatých závorkách je doplněním překladatele.

Přestože toto své pojednání o lásce E. Swedenborg nikdy nevydal, jde o jeden z nejdůležitějších posmrtných spisů autora. Dva neúplné a nepřesné opisy původního rukopisu byly pořízeny během několika let po smrti autora; když byly vzájemně porovnány a vzájemným srovnáním byly pokud možno opraveny chyby, byl pořízen /./ G. Wilkinsonem překlad vydaný v Londýně v roce 1840. Původní rukopis díla byl uchován s mnoha ostatními Swedenborgovými rukopisy v knihovně Královské vědecké akademie v Stockholmu. Tento rukopis byl později r. 1870 fotolitograficky reprodukován dr. R. L. Tafelem ve „Fotolitografických rukopisech“ svazek 8. Z tohoto fotolitografu byl dr. S. H. Worcesterem pořízen opis, který využívá i latinská edice použitá jako zdroj následujícího překladu.

Spis je zlomkem – patrně prvním nástinem pojednání, jež autor zřejmě zamýšlel doplnit a rozpracovat, které ale nikdy nedokončil. Některé části rukopisu jsou zřejmě ztraceny. Četné známky neúplnosti a zlomkovitosti mohou čtenáře zarážet, avšak v původním rukopisu jsou ještě četnější a zřejmější. Ačkoli na počátku autor umístil nástin obsahu, jiný nástin téhož se objevuje znovu na konci. Ani jeden z nich však není autorem při sepisování díla přesně sledován. Přesto je spis zdrojem užitečných a prakticky podaných myšlenek na toto důležité téma.

část 1

O ŽIVOTĚ

(1)

Veškeré náboženství se týká života a životem náboženství je činit dobro

(1)

Všichni nábožensky smýšlející lidé znají a chápou zásadu, že zachráněni budou ti, kdo žijí dobře, a odsouzeni ti, kdo žijí zle. Vědí a chápou, že ten, kdo dobře žije, ten také dobře smýšlí — a to nejenom o Bohu, ale také o bližním; ne však ten, kdo žije špatně. Životem člověka je jeho láska, a co člověk miluje, to nejenom rád činí, ale také na to rád myslí. Proto se říká, že životem náboženství je činit dobro, neboť dobré jednání tvoří jeden celek se smýšlením; nepůsobí-li v člověku jednotně, nejsou součástí jeho života. To dokážu dále.

(2)

Tento princip — že náboženství se týká života a že životem náboženství je činit dobro — vidí každý, kdo čte Slovo, a při čtení Slova to také chápe. Slovo obsahuje tyto výroky:

Kdo by tedy zrušil jedině z těchto nejmenších přikázání a tak učil lidi, bude v království nebeském vyhlášen za nejmenšího; kdo by je však zachovával a učil, bude v království nebeském vyhlášen velkým. Neboť pravím vám: Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho přesahovat spravedlnost zákoníků a farizeů, jistě nevejdete do království nebeského. (Mt 5,19.20)

Každý strom, který nedává dobré ovoce, bude vyřat a hozen do ohně. A tak je poznáte po jejich ovoci. (Mt 7,19.20)

Ne každý, kdo Mi říká „Pane, Pane“, vejde do království nebeského; ale ten, kdo činí vůli Mého Otce v nebesích. (Mt 7,21)

Mnozí Mi řeknou v onen den: „Pane, Pane, což jsme ve Tvém jménu neprorokovali a ve Tvém jménu nevymítali zlé duchy a ve Tvém jménu neučinili mnoho mocných činů?“ A tehdy Já prohlásím: „Nikdy jsem vás neznal; jděte ode Mne, kdo se dopouštíte nepravosti.“ (Mt 7,22.23)

A tak každý, kdo slyší tato Má slova a plní je, bude podoben rozváznému muži, který postavil svůj dům na skále. Ale každý, kdo slyší tato Má slova a neplní je, bude podoben muži bláznivému, který postavil svůj dům na písku. (Mt 7,24.25)

I mluvil k nim mnoho v podobenstvích: "Vyšel rozsévač rozsívat. Padla některá zrna podél cesty, a jiná padla na skalnatou půdu, jiná zas padla mezi trní; a jiná zrna padla do dobré země. U koho bylo zaseto do dobré země, to je ten, kdo slovo slyší i chápe a přináší úrodu, jeden stonásobnou, druhý šedesátinásobnou, třetí třicetinásobnou. Kdo má uši, slyš!" (Mt

Syn člověka přijde v slávě svého Otce a tehdy odplatí každému podle jeho jednání. (Mt 16,27)

Proto vám pravím, že vám Boží království bude odňato a bude dáno národu, který ponese jeho ovoce. (Mt 21,43)

Až přijde Syn člověka ve Své slávě, posadí se na trůnu Své slávy; tehdy řekne ovčím po pravici: „Pojďte, požehnání, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa. Neboť jsem hladověl, a dali jste Mi jíst, žíznil jsem, a dali jste Mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste se Mne, byl jsem nahý, a oblékli jste Mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste Mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste za Mnou.“ Tu Mu ti spravedliví odpoví: „Pane, kdy jsme Tě viděli takového?“ Král jim odpoví a řekne jim „Amen, pravím vám, cokoli jste učinili jednomu z těchto Mých nepatrných bratrů, Mně jste učinili.“ Potom král podobně promluví ke kozlům na levici, a protože tak nečinili, řekne: „Jděte ode Mne, prokleti, do věčného ohně, připraveného ďáblu a jeho andělům!“ (Mt 25,31–46)

Neste tedy ovoce, které ukazuje, že činíte pokání. Sekera už je na kořeni stromů; a každý strom, který nenese dobré ovoce, bude vyřazen a hozen do ohně. (L 3,8.9)

Proč Mne oslovujete „Pane, Pane“, a nečiníte, co říkám? Každý, kdo přichází ke Mně a slyší Má slova a plní je, je jako člověk, který stavěl dům a položil základy na skálu. Kdo však uslyšel Má slova a nejednal podle nich, je jako člověk, který vystavěl dům na zemi bez základů. (L 6,46–49)

Ježíš jim odpověděl: „Má matka a Moji bratři jsou ti, kdo slyší slovo Boží a podle toho jednají.“ (L 8, 21)

Vy zůstanete venku, začnete tlouct na dveře a volat: „Pane, otevři nám,“ tu On vám odpoví: „Neznám vás, odkud jste! Odstupte ode Mne všichni, kdo se dopouštíte bezpráví.“ (L 13,25–27)

Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamilovali více tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé. Neboť každý, kdo dělá něco špatného, nenávidí světlo, aby jeho skutky nevyšly najevo. Kdo však činí pravdu, přichází ke světlu, aby se ukázalo, že jeho skutky jsou vykonány v Bohu. (J 3,19–21)

A vyjdou; ti, kdo činili dobré, vstanou k životu, a ti, kdo činili zlé, vstanou k odsouzení. (J 5,29)

Víme, že hříšníky Bůh neslyší; slyší však toho, kdo ctí a činí Jeho vůli. (19,31)

Když to víte, blaze vám, jestliže to také činíte. (J 13,17)

Kdo přijal Má přikázání a zachovává je, ten Mě miluje; i Já ho budu milovat a dám se mu poznat; a přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek. Kdo Mě nemiluje, nezachovává má slova. (J 14, 21.23.24)

Ježíš řekl: „Já jsem pravý vinný kmen a Můj Otec je vinař. Každou Mou ratolest, která nenese ovoce, odřezává, a každou, která nese ovoce, čistí, aby nesla hojnější ovoce.“ (J 15,1.2)

Tím bude oslaven Můj Otec, když ponese hojné ovoce a budete mými učedníky. (J 15,8)

Vy jste Moji přátelé, činíte-li, co vám přikazuji. Já jsem vás vyvolil abyste přinesli ovoce a

vaše ovoce aby zůstalo. (J 15,14.16)

Pán řekl Janovi: „Andělu církve v Efezu piš: Vím o tvých skutcích. Ale to mám proti tobě, že už nemáš takovou lásku jako na počátku. Čiň pokání a jednej jako dřív – jinak pohnu tvým svícem z jeho místa.“ (Zj 2,1.2.4.5)

„Andělu církve ve Smyrně piš: Vím o tvých skutcích.“ (Zj 2,8)

„Andělu církve v Pergamu piš: Vím o tvých skutcích. Čiň pokání.“ (Zj 2,12.13.16)

„Andělu církve v Thyatirech piš: Vím o tvých skutcích a lásce; vím, že tvých skutků je čím dál více.“ (Zj 2,18.19)

„Andělu církve v Sardách piš: Vím o tvých skutcích – podle jména jsi živ, ale jsi mrtev. Shledávám, že tvým skutkům mnoho chybí před Bohem; čiň pokání.“ (Zj 3,1.2.3)

„Andělu církve ve Filadelfii piš: Vím o tvých skutcích.“ (Zj 3,7.8)

„Andělu církve v Laodikeji piš: Vím o tvých skutcích. Čiň pokání.“ (Zj 3,14.15.19)

„A slyšel jsem hlas z nebe: "Piš: Od této chvíle jsou blahoslaveni mrtví, kteří umírají v Pánu, praví Duch, ať odpočinou od svých prací, neboť jejich skutky jdou s nimi.“ (Zj 14,13)

Kniha byla otevřena, kniha života. A mrtví byli souzeni podle svých činů zapsaných v těch knihách, všichni byli souzeni podle svých činů. (Zj 20,12)

Hle, přijdu brzo, a Má odplata se mnou; odplatím každému podle toho, jak jednal. (Zj 22,12)

Stejně tak ve Starém zákoně:

Oplatím jim podle jejich skutků a podle díla jejich rukou. (Jr 25,14)

Hospodine, Tvé oči jsou otevřeny na všechny cesty synů lidských, abys každému odplatil podle jeho cest a podle ovoce jeho skutků. (Jr 32,19)

Ztrestám ho za jeho cesty, za jeho skutky mu odplatím. (Oz 4,9)

Hospodin s námi naložil podle našich cest a podle našich skutků. (Za 1,6)

Na mnoha dalších místech se uvádí, že se mají zachovávat nařízení, příkázání a zákony:

Budete dbát na Moje nařízení a na Moje řády. Člověk, který podle nich bude jednat, bude z nich žít. (Lv 18,5)

Dbejte na všechna Má nařízení a všechny Mé řády dodržujte. (Lv 19,37; 20,8; 22,34)

Požehnání, budou-li plnit příkázání, a kletby, nebudou-li je plnit. (Lv 26,4–46)

Synům Izraele bylo přikázáno, aby si nadělali třásně na okraji svých šatů, aby si připomínali všechna Hospodinova příkázání a plnili je. (Nu 15,38.39)

a na tisících dalších míst.

I v podobenstvích Pán učí, že člověka církve utvářejí jeho skutky a že jimi bude zachráněn. Mnohá z nich poukazují na to, že kdo činí dobro, bude přijat, a kdo činí zlo, bude odmítnut – jako například následující podobenství:

o dělnících na vinici (Mt 21,33–44)

o fíkovníku, který nepřinášel ovoce (L 13,6–9)

o talentech a minách, s nimiž měli služebníci obchodovat (Mt 25,14–31; L 19,13–25)

o Samaritánovi, který obvázal rány zraněnému od loupežníků (L 10,30–37)

o bohatém muži a Lazarovi (L 16,9–31)

o deseti pannách (Mt 25,1–12).

(3)

Tuto skutečnost, že dobře žijící budou zachráněni a špatně žijící odsouzeni, zná a chápe každý nábožensky smýšlející člověk díky spojení nebe s lidmi, kteří ze Slova vědí o existenci Boha, nebe, pekla a posmrtného života. Toto spojení také podmiňuje obecné vnímání těchto otázek. Proto se všeobecně uznává závěrečná pasáž Athanasijského vyznání přijatého v celém křesťanském světě, pojednávající o svaté Trojici. Výslovně se tam uvádí:

Ježíš Kristus, jenž trpěl pro naše spasení, vstoupil na nebe a sedí po pravici všemohoucího Otce, odkud přijde soudit živé i mrtvé; ti, kteří činili dobro, vejdou do věčného života, avšak ti, kteří činili zlo, do věčného ohně.

(4)

Přesto žijí v křesťanském světě mnozí, kdo učí, že k záchraně dostačuje samotná víra, a ne nějaké dobro života či dobré skutky. Dodávají, že zlo života neboli zlé skutky neodsoudí ty, kdo byli ospravedlněni vírou samotnou, protože jsou v Bohu a v milosti. Je však zajímavé, že i oni navzdory tomuto svému učení uznávají (díky obecnému vnímání z nebe), že zachráněni jsou ti, kdo žijí dobře, a odsouzeni ti, kdo žijí špatně. Je to patrné z modlitby, kterou čtou v kostele lidem přistupujícím ke svatému přijímání – v Anglii i v Německu, Švédsku a Dánsku. Je známo, že v těchto královstvích žijí lidé vyučující víru samotnou. Modlitba, jež se předčítá lidem přistupujícím k přijímání v Anglii, zní následovně:

(5)

The way and means to be received as worthy partakers of that Holy Table is, First, to examine your lives and Conversations by the rule of Gods commandments, and wherein foever ye shall perceive yourselves to have offended either by will, word or deed, there to bewail your own sinfullnes, and to confess yourselves to Almighty God, with full purpose of amendment of life; and if ye shall perceive your offences to be such, as are not only against God, but also against yours neighboms, then ye shall reconcile yourselves unto them, being ready to make restitution and satisfaction according to the utmost of your power, for all injuries and wrongs done by you to any other, and being likewise ready to forgive others that have offended you, as ye would have forgibenes of yours offences of Gods hand, for otherwise the receiving of the Holy Communion doth nothing else but encrease your damnation. Therefore if any of you be a blashemer of God, or hinderer or flanderer of his word, or adulterer, or be in malice or envy, or in any other grivous crime, repent you of yours sins, or else come not to the Holy Table; lest after the taking of that Holy Sacrament the Devil enter into you, as he entered into Judas, and fill you with all iniquities, and bring you to destruction both of body and soul.

(6)

Latinský [zde český] překlad zní takto:

Toto je cesta a prostředek, jimiž se lze důstojně zúčastnit svatého přijímání. Za prvé; člověk má zkoumat svůj život a chování podle předpisů Božích příkázání, a pokud zjistí, že se proti některému z nich svou vůlí, slovem nebo činem provinil, má své hříšnosti litovat a vyznat se před Všemohoucím Bohem s upřímným úmyslem, že svůj život polepší. A shledá-li, že jeho chyby nejsou pouze proti Bohu, ale i proti bližnímu, má se s bližním usmířit a být ochoten, nakolik je toho schopen, poskytnout mu za spáchané křivdy a zla náhradu a zadostiučinění. Rovněž má být ochoten odpustit druhým jejich přečiny, tak jako si přeje, aby mu Bůh odpustil přečiny jeho. Jinak totiž svaté přijímání nezpůsobí nic jiného, než že se prohloubí jeho zatracení. Pokud se tedy někdo mezi vámi rouhá Bohu, hanobí Jeho Slovo nebo se Mu posmívá, cizoloží nebo žije ve zlobě, závisti či se jiným způsobem vážně proviňuje, nechť činí pokání ze svých hříchů nebo ať nepřistupuje ke svatému přijímání, aby snad po přijetí svátosti do něj nevstoupil ďábel, tak jako vstoupil do Jidáše, a nenaplnil jej všemi zločiny a nepřivedl jeho tělo i duši ke zkáze.

(7)

Bylo mi dopřáno zeptat se několika duchovních z Anglie, kteří vyznávali a kázali víru samotnou (stalo se to v duchovním světě), zda když v kostelích předčítali onu modlitbu, v níž není žádná zmínka o víře, této modlitbě věřili a zda věřili i tomu, že když člověk činí zlo a nekaje se, vstoupí do něj jako do Jidáše ďábel a zahubí jeho tělo i duši. Odpověděli, že ve stavu, ve kterém byli při předčítání oné modlitby, nesoudili a nesmysleli jinak, než že tato modlitba vyjadřuje pravé náboženství. Když však sestavovali a vybrušovali svá kázání, již tak nesmysleli, protože za jediný prostředek spasení považovali víru, a dobro života za jakýsi morální přídavek potřebný kvůli veřejnému dobru. Byli však usvědčeni, že i jim se dostalo obecného vnímání, že zachráněn je ten, kdo žije dobře, a odsouzen ten, kdo žije špatně, a že to tak vnímali, když je neovládalo jejich já.

(8)

Veškeré náboženství se týká života, protože po smrti je každý svým vlastním životem. Život každého totiž zůstává takový, jaký byl ve světě, a nemění se — zlý život se tedy nemůže změnit na dobrý a dobrý život na zlý, neboť jsou opačné a přeměna v opak by znamenala zničení. Protože jsou tedy opačné, dobrý život se nazývá životem a zlý život smrtí. Z toho plyne, že náboženství se týká života a že životem náboženství je činit dobro. Skutečnost, že člověk je po smrti stejný, jaký byl jeho život ve světě, lze nahlédnout také v díle *Nebe a peklo* odst. 470—484.

(2)

Nikdo nemůže činit skutečné dobro od sebe

(9)

Téměř nikdo v dnešní době neví, zda dobro, které činí, je od něj nebo od Boha, neboť církev oddělila víru od lásky k bližnímu a dobro je věcí této lásky. Člověk dává chudým, pomáhá potřebným, obdarovává kostely a nemocnice, podporuje církev, svou zemi a své spoluobčany, oddaně chodí do kostela, zbožně tam naslouchá a modlí se, čte Slovo a pobožné knihy, přemýšlí o své záchraně — neví však, zda to vše činí od sebe, nebo od Boha. Může tak činit jak z Boha, tak ze sebe. Činí-li tak z Boha, jsou jeho skutky dobré; činí-li tak ze sebe, dobré nejsou. Některá dobra konaná ze sebe jsou dokonce očividně zlá, jako například pokrytecká dobra, jež jsou klamná a podvodná.

(10)

Dobra z Boha a dobra ze sebe lze přirovnat ke zlatu. Zlato, jež je zlatem ze své podstaty a nazývá se čistým zlatem, je dobré; zlato smíšené se stříbrem je také zlato, ale je dobré podle poměru smíšení. Méně dobré je zlato ve slitině s mědí. Uměle vytvořené zlato, které se pravému zlatu pouze podobá barvou, však není dobré, neboť v něm není žádná substance zlata. Existují také pozlacené materiály – např. pozlacené stříbro, měď, železo, cín, olovo a také pozlacené dřevo a pozlacený kámen, které se také mohou na prvý pohled jevit jako zlato; zlatem však nejsou a jejich hodnota je proto dána hodnotou umělecké práce, hodnotou pozlaceného materiálu nebo cenou zlata, jež může být seškrabáno. Tyto hodnoty se liší od vlastního zlata tak jako šaty člověka od vlastního člověka. Zlatem může být pokryto i ztrouchnivělé dřevo, škvár nebo třeba i mrva – takové zlato pak lze přirovnat k farizejskému dobru.

(11)

Věda umožnila člověku poznat, které zlato je dobré co do své substance a které je slitinou, padělkem či pozlacením; neumožnila mu však poznat, zda dobro, které činí, je dobrem o sobě. Lidé pouze vědí, že dobro od Boha je skutečným dobrem a dobro od člověka dobrem není. Proto tato znalost musí být zjevena – vědět, zda dobro konané člověkem je nebo není od Boha, je totiž v zájmu záchrany člověka. Nejprve si však řekněme něco o dobrech.

(12)

Existuje dobro občanské, dobro mravní a dobro duchovní. Občanské dobro člověk prokazuje v souladu s občanskými zákony; toto dobro činí člověka občanem v přírodním světě. Mravní dobro člověk prokazuje v souladu s rozumovými zákony; toto dobro činí člověka člověkem. Dobro duchovní člověk prokazuje v souladu se zákony duchovními; toto dobro činí člověka občanem ve světě duchovním. Uvedená dobra po sobě následují v tomto pořadí: duchovní dobro je nejvyšší, morální dobro je prostřední a občanské dobro je nejnižší.

(13)

Duchovně dobrý člověk je morálním člověkem i občanem; avšak člověk, který v sobě duchovní dobro nemá, se sice jako morální člověk a občan jeví, ale není jím. Duchovně dobrý člověk je morální člověk a občan, protože duchovní dobro má v sobě podstatu dobra, a z ní i mravní dobro a občanské dobro. Tato podstata dobra však nemůže pocházet odjinud než od Něj, jenž je Dobrem samým. Pozorně se nad tím zamysli a pátrej po tom, odkud je dobro dobré; poznáš, že je to z Jeho Bytí a že dobré je tedy to, co v sobě toto Bytí obsahuje. Je to tedy to, co pochází od Dobra samého, a tedy od Boha; dobro, které není od Boha, ale od člověka, proto dobrem není.

(14)

Nauka O Písmu svatém v odstavcích 27, 28 a 38 ukazuje, že nejvyšší, prostřední a nejnižší tvoří jeden celek podobně jako účel, příčina a působení; protože tvoří jeden celek, účel se nazývá prvním účelem, příčina prostředním účelem a působení nejnižším účelem. Proto je mravnost duchovně dobrého člověka prostřední duchovností a jeho občanství je nejnižší duchovností. Z toho plyne (jak bylo řečeno výše), že duchovně dobrý člověk je morálním člověkem a občanem, a že člověk, který není duchovně dobrý, není morálním člověkem ani občanem, ale pouze se tak jeví. Jeví se to jemu i všem ostatním.

(15)

Člověk, který není duchovní, může přesto rozumně myslet, a proto i mluvit, stejně jako duchovní člověk; intelekt člověka totiž může být povznesen do světla nebe, tedy do pravdy, a člověk může vidět díky tomuto světlu; jeho vůle však do tepla nebe, tedy do lásky, nemůže být povznesena, a

nemůže proto díky tomuto teplu jednat. Proto u člověka, který není duchovní, pravda a láska nevytvářejí jeden celek. To je také důvod, proč člověk dokáže mluvit. Liší se v tom od zvířete – tím, že jeho intelekt (ale ne vůle) může být povznesen do nebe, člověk může být přetvořen a může se stát duchovním člověkem; nejdříve však musí být přetvořen a duchovním se stává až tehdy, když je povznesena i jeho vůle.

Jelikož dar rozumu je nad darem vůle, člověk jakéhokoliv, třeba i zlého charakteru může stejně jako člověk duchovní rozumně myslet a mluvit. Přesto však není rozumný, protože intelekt nevede jeho vůli, ale vůle vede jeho intelekt. Pouze intelekt však učí a ukazuje cestu, jak se uvádí v nauce *O Písmu svatém* v odstavci 115. Dokud se tedy vůle s intelektem nenalézají v nebi, člověk není duchovní, a proto ani rozumný. Když je totiž ponechán o své vůli neboli své lásce, zavrhuje své intelektové představy o Bohu, nebi a věčném životě a místo nich přijímá takové, které souhlasí s motivy jeho vůle, a ty nazývá rozumnými. To však bude osvětleno v díle *O moudrosti andělů*.

(16)

V následujícím budou ti, již konají dobro od sebe, nazýváni přírodními lidmi, neboť jejich morálka a občanství jsou ve své podstatě přírodní; avšak ti, kdo konají dobro od Pána, budou nazýváni duchovními lidmi, protože jejich morálka a občanství jsou ve své podstatě duchovní.

(17)

Skutečnost, že nikdo nemůže od sebe činit žádné dobro, které by bylo skutečným dobrem, učí Pán u *Jana*:

Člověk si nic nemůže přisvojit, není-li mu to dáno z nebe. (J 3, 27)

Kdo zůstává ve Mně a Já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze Mne nemůžete činit nic. (J 15, 5)

Píše se: „Kdo zůstává ve Mně a Já v něm, ten nese hojné ovoce," protože veškeré dobro pochází od Pána; ovoce označuje dobro. Dále se píše: „Beze Mne nemůžete nic činit," protože nikdo nemůže činit dobro od sebe.

Ti, kdo věří v Pána a činí dobro z Něj, jsou nazváni: synové světla (*J 12,36; L 16,8*), synové svatby (*Mk 2,19*), synové vzkříšení (*L 20,36*), synové Boží (*L 20,36; J 1,12*), z Boha zrození (*J 1,13*). Píše se, že budou vidět Boha (*Mt 5,8*), že Pán u nich učiní příbytek (*J 14,23*), že mají Boží viru (*Mk 12,22*), že jejich skutky jsou činěny od Boha (*J 3,21*).

Shrnují to slova:

Těm pak, kteří Ho přijali a věří v Jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi. Ti se nenarodili z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, ale z Boha. (J 1,12.13).

Věřit v jméno Božího Syna znamená věřit Slovu a žít podle něj; vůle těla označuje to, co ve vůli patří člověku, což je samo o sobě zlé. Vůle muže označuje to, co v intelektu patří člověku, což jsou nepravdy ze zla. Narození z vůle těla a muže jsou ti, kteří ze svého já chtějí a jednají, myslí a hovoří; zatímco zrození z Boha jsou ti, kteří tak činí z Boha. Stručně řečeno – to, co pochází od člověka, není dobrem, zatímco to, co pochází od Pána, dobrem je.

Nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním, natolik činíme dobro ne od sebe, ale od Pána

(18)

Kdo by nevěděl a nemohl pochopit, že zlo zabraňuje Pánu vejít k člověku? Zlo je peklem a Pán je nebem, což jsou vzájemné protiklady; nakolik je tedy člověk v jednom, natolik nemůže být ve druhém; jedno působí proti druhému a ničí je.

(19)

Dokud žijeme ve světě, nalézáme se uprostřed mezi peklem a nebem — pod námi je peklo a nad námi nebe — a jsme udržováni ve svobodě obracet se buď k peklu, nebo k nebi. Obracíme-li se k peklu, odvracíme se od nebe, a obracíme-li se k nebi, odvracíme se od pekla. Neboli (což je totéž) dokud žijeme ve světě, stojíme uprostřed mezi Pánem a ďáblem a jsme udržováni ve svobodě obracet se k jednomu či druhému. Obracíme-li se k ďáblu, odvracíme se od Pána, a obracíme-li se k Pánu, odvracíme se od ďábla. Jinak řečeno: dokud žijeme ve světě, nalézáme se uprostřed mezi zlem a dobrem a jsme udržováni ve svobodě obracet se k jednomu či druhému. Obracíme-li se ke zlu, odvracíme se od dobra, a obracíme-li se k dobru, odvracíme se od zla.

(20)

Bylo řečeno, že jsme udržováni ve svobodě obracet se tím či oním směrem. Tuto svobodu však nikdo nemá od sebe, ale pouze od Pána — proto bylo řečeno, že jsme v ní udržováni. O rovnováze mezi nebem a peklem a o tom, že se nalézáme v této rovnováze, a proto ve svobodě, viz dílo *Nebe a peklo* odst. 589–596 a 597–603. Na příslušných místech bude ukázáno, že ve svobodě je udržován každý a že není nikomu odnímána.

(21)

Z toho zřetelně vyplývá, že nakolik se vyhýbáme zlu, natolik jsme s Pánem a v Pánu, a nakolik jsme v Pánu, natolik činíme dobro ne od sebe, ale od Pána. Z toho plyne tento všeobecný zákon:

V jaké míře se vyhýbáme zlu, v té činíme dobro.

(22)

Potřebné jsou však dvě věci: za první, musíme se vyhýbat zlům, protože to jsou provinění, tedy protože jsou pekelná a ďábelská, a odporují tak Pánu a Božským zákonům; a za druhé, musíme se vyhýbat zlům jako proviněním jakoby od sebe sama, avšak musíme vědět a věřit, že to je od Pána. O prvním i druhém požadavku pojednáme v následujících odstavcích.

(23)

Vyplývají z toho tři závěry:

1. Pokud si přejeme a činíme dobro předtím, než se začneme vyhýbat zlům jako proviněním, naše dobra nejsou skutečnými dobry.

2. Pokud zbožně smýšlíme a hovoříme, ale nevyhýbáme se zlům jako proviněním, naše zbožnost není skutečnou zbožností.

3. Pokud mnoho známe a mnohému rozumíme, ale nevyhýbáme se zlům jako proviněním, nejsme skutečně moudří.

(24)

1. Pokud si přejeme a činíme dobro před tím, než se začneme vyhýbat zlům jako proviněním, naše dobra nejsou skutečnými dobry.

Důvodem je, že do té doby nejsme v Pánu (jak bylo řečeno výše). Pokud tedy například dáváme chudým, pomáháme potřebným, obdarováváme kostely a nemocnice, prokazujeme dobro církvi, své zemi a spoluobčanům, vyučujeme evangelium a obracíme druhé na víru, vynášíme spravedlivé soudy, upřímně obchodujeme a poctivě pracujeme, a přesto za nic nepovažujeme taková zla jako podvody, cizoložství, nenávisť, rouhání a podobně, tehdy nemůžeme činit jiná dobra než taková, jež jsou vnitřně zlá, neboť je činíme sami ze sebe, a ne z Pána. Jsme v nich tedy my sami, a ne Pán; a všechna taková dobra jsou poskvěna našimi zly a mají na zřeteli nás samé a svět. Avšak tytéž skutky, o kterých jsme se zmínili výše, jsou vnitřně dobré, pokud se vyhýbáme zlům jako proviněním — například zlům podvodu, cizoložství, nenávisť, rouhání a podobně; tehdy je činíme z Pána a říká se o nich, že jsou „vykonané v Bohu“ (J 3, 19–21).

(25)

2. Pokud zbožně smýšlíme a hovoříme, ale nevyhýbáme se zlům jako proviněním, naše zbožnost není skutečnou zbožností.

Důvodem je, že tehdy nejsme v Pánu. Pokud například často navštěvujeme chrámy, oddaně nasloucháme kázáním, čteme Slovo a zbožné knihy, chodíme ke svatému přijímání, denně se modlíme a třeba i často myslíme na Boha a na záchranu, a přesto pokládáme za nic zla, jež jsou provinění (například podvody, cizoložství, nenávisť, rouhání a podobně), tehdy jsou všechny naše zbožné myšlenky a řeči vnitřně nečisté, neboť jsme v nich my sami se svými zly. Sami o tom nevíme, avšak ona zla tam přesto jsou, skryta našim zrakům. Podobáme se pramenu, jehož voda je nečistá od samého zřídla. Projevujeme zbožnost buď ze zvyku, pro zásluhy, nebo ji jen předstíráme — a ona skutečně stoupá k nebi, ale obrací se na své cestě zpět a padá dolů jako kouř ve vzduchu.

(26)

Bylo mi dopřáno vidět a slyšet řadu takových lidí, kteří po smrti vypočítávali své dobré skutky a zbožné úkony, mezi mnoha jinými i ty, jež jsem vyjmenoval v odstavcích 24 a 25. Viděl jsem mezi nimi i takové, kteří měli lampy bez oleje. Byli prověřováni, zda se vyhýbali zlům jako vinám, a zjistilo se, že nikoli. Bylo jim proto řečeno, že jsou zlí; později jsem spatřil, jak se ubírají do jeskyni, kde žili podobní zlí duchové.

(27)

3. Pokud mnoho známe a mnohému rozumíme, ale nevyhýbáme se zlům jako proviněním, nejsme skutečně moudří.

Proč tomu tak je, můžeme si odvodit z toho, co už bylo řečeno: protože jsme moudří od sebe, a ne od Pána. I kdybychom například dokonale a do všech podrobností znali nauky své církve; i kdybychom věděli, jak je ze Slova i rozumově odůvodnit; i kdybychom znali nauky všech církví všech dob i výroky všech koncilů; dokonce i kdybychom znali pravdy, viděli je a rozuměli jim — kdybychom například věděli, co to je víra, láska k bližnímu, zbožnost, aktivní lítost a odpuštění vin, znovuzrození, křest a svaté přijímání, Pán, vykoupení a záchrana — přesto nejsme moudří, pokud se nevyhýbáme zlům jako proviněním.

Tyto znalosti jsou totiž bez života, neboť jsou pouze v našem intelektu, avšak nejsou zároveň v

naší vůli, a jako takové časem zanikají — proč, to jsme objasnili v odstavci 15. Kromě toho po smrti takové znalosti odmítáme, protože nesouhlasí s láskou naší vůle. Přesto jsou tyto poznatky nanejvýš důležité, protože nás učí, jak bychom měli jednat; a žijí v nás, pokud podle nich jednáme — ne však dříve.

(28)

Vše, co bylo doposud řečeno, učí Slovo mnohými verši. Uvedeme z nich však pouze následující.

Slovo učí, že nikdo nemůže být v dobru a zároveň ve zlu, neboli, což je totéž, nikdo nemůže být svou duší v nebi a zároveň v pekle. Učí to následujícími verši:

Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům. Neboť jednoho bude nenávidět a druhého milovat, k jednomu se přidá a druhým potom pohrdne. Nemůžete sloužit Bohu i majetku. (Mt 6,24)

Jak může být vaše řeč dobrá, když jste zlí? Čím srdce přetéká, to ústa mluví. Dobrý člověk z dobrého pokladu srdce vynáší dobré; zlý člověk ze zlého pokladu vynáší zlé. (Mt 12,34.35)

Dobrý strom nedává špatné ovoce a špatný strom nedává dobré ovoce. Každý strom se pozná po svém ovoci. Vždyť z tmi nesklízejí fíky a z hloží hrozny. (L 6,43.44)

(29)

Slovo učí, že nikdo nemůže činit dobro od sebe, ale pouze od Pána:

Ježíš řekl: „Já jsem pravý vinný kmen a Můj Otec je vinař. Každou Mou ratolest, která nenese ovoce, odřezává, a každou, která nese ovoce, čistí, aby nesla hojnější ovoce. (...) Zůstaňte ve Mně, a Já ve vás. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li při Mně. Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve Mně a Já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze Mne nemůžete činit nic. Kdo nezůstane ve Mně, bude vyvržen ven jako ratolest a uschne; pak ji seberou, hodí do ohně a spálí.“ (J 15,1–6)

(30)

Slovo učí, že není-li člověk očištěn od zel, jeho dobra nejsou skutečnými dobry, jeho zbožnost není skutečnou zbožností a člověk není moudrý — a platí to i obráceně. Učí to v těchto pasážích:

Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Podobáte se obíleným hrobům, které zvenčí vypadají pěkně, ale uvnitř jsou plné lidských kostí a všelijaké nečistoty. Tak i vy se navenek zdáte lidem spravedliví, ale uvnitř jste samé pokrytectví a nepravost. (Mt 23,27–28) Běda vám, neboť očišťujete číše a talíře zvenčí, ale uvnitř jsou plné hrabivosti a chtivosti. Slepý farizeji, vyčistě především vnitřek číše, a bude čistý i vnějšek. (Mt 23,25.26)

A také u Izajáše:

Slyšte slovo Hospodinovo, sodomští náčelníci, naslouchejte naučení našeho Boha, lide gomorský. K čemu je mi množství vašich obětních hodů, praví Hospodin. Nepřinášejte již šalebné obětní dary, kouř kadidla se Mi hnusí, i novoluní, dny odpočinku; nemohu vystát ničemnost. Z duše nenávidím vaše novoluní a slavnosti. Když rozprostíráte své dlaně, zakrývám si před vámi oči. Ať se modlíte sebevíc, neslyším. Vaše ruce jsou celé od krve.

Omyjte se, očistěte se, odkliděte mi své zlé skutky z očí, přestaňte páchat zlo. I kdyby vaše hříchy byly jako šarlat, zběleji jako sníh, i kdyby byly rudé jako purpur, budou bílé jako vlna. (Iz 1,10–18)

Tato slova v souhrnu znamenají, že pokud se člověk nevyhýbá zlům, žádná část jeho bohoslužby a žádné jeho činy nejsou dobré. Říká se zde totiž: *nemohu vystát ničemnost, očistěte se, zanechte své zlé skutky, přestaňte páchat zlo.*

U Jeremjáše:

Obratťte se každý od své zlé cesty, napravte své jednání. (Jr 35,15)

Že takoví lidé nejsou moudří, čteme u Izajáše:

Běda těm, kdo jsou moudří ve vlastních očích a rozumní sami před sebou. (Iz 5,21)

U téhož:

Zanikne moudrost jeho moudrých a rozumnost rozumných. Běda těm, kdo své úsudky hluboko skrývají, v temnotách konají své činy. (Iz 29,14.15)

A jinde u téhož:

Běda těm, kdo sestupují pro pomoc do Egypta, doufají ve vozy, že je jich mnoho, v jízdu, že je velmi zdatná; ale ke Svatému Izraele nevzhlížejí, nedotazují se Hospodina. (...) Ale On povstane proti domu zlovolníků, proti pomoci vyžádané od těch, kdo páchají ničemností. Neboť Egypt – to jsou jenom lidé, a ne Bůh, a jejich koně tělo, a ne duch. (Iz 31,1–3)

Tak je popsána vlastní inteligence člověka. Egypt označuje znalosti a kuň intelekt. Vůz je nauka a kočí představuje inteligenci. O nich všech se praví: *Běda těm, kdo ke Svatému Izraele nevzhlížejí a nedotazují se Hospodina.* Jejich zkázu skrze zlo vyjadřují slova: *Povstane proti domu zlovolníků, proti pomoci vyžádané od těch, kdo páchají ničemností.*

To vše pochází z našeho já, a je proto bez života – to se rozumí slovy, že *Egypt jsou jenom lidé, a ne Bůh, a jejich koně jsou tělo, a ne duch.* Člověk a tělo označují to, co je vlastní lidem, a Bůh a duch označují život od Pána. Egyptští koně představují naši vlastní inteligenci. Ve Slově se praví mnoho o inteligenci z člověka a o inteligenci od Pána, avšak to vysvětluje pouze z duchovního smyslu.

Z následující pasáže je zřejmé, že nikdo nemůže být spasen dobrý od sebe, protože to dobra nejsou:

Ne každý, kdo mi říká „Pane, Pane“, vejde do království nebeského; ale ten, kdo činí vůli mého Otce. Mnozí Mi řeknou v onen den: „Pane, Pane, což jsme ve Tvém jménu neprorokovali a ve Tvém jménu nevymítali zlé duchy a ve Tvém jménu neučinili mnoho mocných činů?“ A tehdy Já prohlásím: „Nikdy jsem vás neznal; jděte ode Mne, kdo se dopouštíte nepravosti.“ (Mt 7,21–23)

A jinde:

Vy zůstanete venku, začnete tlouct na dveře a volat: „Pane, otevři nám!“ Pak budete říkat: „Jedli jsme s Tebou i pili a na našich ulicích jsi učil!“ Ale on vám odpoví: „Neznám vás, odkud jste! Odstupte ode mne všichni, kdo se dopouštíte bezpráví.“ (L 13,25–27)

Neboť takoví lidé jsou jako farizej, který se postavil v chrámu a modlil se, že není jako ostatní lidé, vyděrači, nepoctivá, cizoložníci; že se dvakrát za týden posti a dává desátky ze všeho, co získá. (L 18,11–14)

Takoví jsou nazváni *služebníky neužitečními.* (L 17,10)

(31)

Je pravda, že nikdo nemůže činit od sebe dobro, jež by bylo skutečným dobrem; avšak ničit veškeré dobro lásky k bližnímu, jež koná člověk, který se vyhýbá zlům jako proviněním, je ohavnost, neboť se to zcela přičí Slovu, jež člověku přikazuje činit dobro; je to i proti přikázáním lásky k Bohu a lásky k bližnímu, na nichž spočívá Zákon i proroci. Tento přístup podrývá a převrací celé náboženství, neboť každý ví, že náboženstvím je činit dobro a že každý bude souzen podle svých skutků. Všichni máme schopnost vyhýbat se zlům jakoby od sebe sama z moci Pána, pokud o ni snažně prosíme; co potom činíme, je dobrem od Pána.

(4)

Nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním, natolik milujeme pravdu

(32)

Existují dvě univerzální skutečnosti, jež plynou od Pána: Božské Dobro a Božská Pravda. Božské Dobro přísluší Jeho Božské Lásce a Božská Pravda Jeho Božské Moudrosti. Tyto dvě skutečnosti jsou v Pánu jedním a jako jedno z Něj vycházejí. Andělé v nebesích ani lidé na zemi je však jako jeden celek nepřijímají. Jsou andělé a lidé, kteří přijímají více z Božské Pravdy než z Božského Dobra, a jiní přijímají více z Božského Dobra než z Božské Pravdy. Proto je nebe rozděleno na dvě království, z nichž jedno se nazývá královstvím nebeským a druhé královstvím duchovním. Nebe, které přijímá více z Božského Dobra, tvoří nebeské království, a nebe, které přijímá více z Božské Pravdy, tvoří duchovní království. (O rozdělení nebes na tato dvě království viz dílo *Nebe a peklo* odst. 20–23.)

Andělé všech nebí však mají takovou míru moudrosti a intelligence, v jaké v nich dobro tvoří jeden celek s pravdou. Dobro, které s pravdou jeden celek netvoří, pro ně žádným dobrem není; stejně tak pravda, která netvoří jeden celek s dobrem, pro ně není žádnou pravdou. Z toho je zřejmé, že lásku a moudrost andělů i lidí vytváří dobro spojené s pravdou. A protože anděl je andělem (podobně jako člověk je člověkem) díky své lásce a moudrosti, je jasné, že toto spojení dobra a pravdy činí anděla andělem nebe a člověka člověkem církve.

(33)

Protože Dobro a Pravda jsou v Pánu jedním a jako jeden celek od Něj vycházejí, dobro miluje pravdu a pravda miluje dobro a přejí si být jedním. Obdobné to je i s jejich opaky: zlo miluje klam, klam miluje zlo a chtějí být jedním. Spojení dobra a pravdy se v následujícím textu nazývá nebeským manželstvím a spojení zla a klamu pekelným manželstvím.

(34)

Důsledkem toho je, že nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním, natolik milujeme pravdy (neboť natolik jsme v dobru, jak bylo ukázáno v předcházející kapitole). Dalším důsledkem je, že nakolik se zlu jako provinění nevyhýbáme, natolik pravdy nemilujeme, neboť natolik nejsme v dobru.

(35)

Člověk, který se nevyhýbá zlům jako proviněním, sice může milovat pravdy, ale nečiní tak proto, že to jsou pravdy, ale protože to slouží jeho pověsti, a tak i jeho cti či ziskům; pokud mu pravdy takto neslouží, nemiluje je.

(36)

Dobro je věcí vůle a pravda je věcí intelektu. Z lásky k dobru ve vůli povstává láska k pravdě v intelektu, z lásky k pravdě povstává vnímání pravdy, z vnímání pravdy rozmyšlení o pravdě, a z toho všeho pak poznání pravdy, což je víra v pravém slova smyslu. Že k takovému postupu od lásky přes dobro až k víře opravdu dochází, bude dokázáno v pojednání *O Božské lásce a Moudrosti*.

(37)

Protože dobro není dobrem, není-li spojeno s pravdou (jak bylo řečeno výše), plyne z toho, že dříve dobro neexistuje, přestože si svou existenci neustále přeje. Aby mohlo existovat, touží po pravdě a obstarává si ji — z pravdy si bere výživu a formuje se. Proto nakolik jsme v dobru, natolik milujeme pravdu, tedy nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním, natolik jsme v dobru.

(38)

Nakolik jsme v dobru a z dobra milujeme pravdu, natolik milujeme Pána, neboť Pán je Dobro samo a Pravda sama. Pán je proto u člověka v dobru a pravdě. Milujeme Jej tedy pouze tehdy, milujeme—li z dobra pravdu. To Pán učí u *Jana*:

Kdo přijal Má přikázání a zachovává je, ten Mě miluje. Kdo Mě nemiluje, nezachovává Má slova. (J 14, 21.24)

Zachováte—li Má přikázání, zůstanete v Mé lásce. (J 15, 10)

Předpisy, slova a přikázání Pána jsou pravdy.

(39)

Skutečnost, že dobro miluje pravdu, může být osvětlena na příkladu kněze, vojáka, obchodníka a řemeslníka.

Kněz: Dobrem kněžského povolání je pečovat o spásu duší, vyučovat lidi cestě k nebi a vést je. Nakolik je kněz v tomto dobru (tedy ze své lásky a její touhy), natolik si osvojuje pravdy, které pak vyučuje a skrze které ostatní vede. Avšak i ten kněz, který není v dobru kněžství, ale v příjemnosti svého úřadu z lásky k sobě a ke světu, jež je jeho jediným dobrem, i ten si ze své lásky a její touhy osvojuje tyto pravdy; a to v míře, v níž je k tomu inspirován příjemností, jež je jeho dobrem.

Voják: Miluje—li voják vojenskou službu a vnímá—li její dobro — ať už dobro ochrany druhých nebo dobro vlastní slávy — osvojuje si z něj a podle něj jistě znalosti, a je—li velitelem, inteligenci. Ty jsou jako pravdy, kterými se vyživuje a utváří příjemnost lásky, jež je jeho dobrem.

Obchodník: Věnuje—li se obchodu z lásky, s rozkoší využívá vše, co mu jako prostředek do této lásky vstupuje a vytváří ji. I to jsou jakoby pravdy a obchodování je dobrem.

Řemeslník: Pokud se horlivě věnuje své práci a miluje ji jako dobro svého života, kupuje si nástroje a zdokonaluje se dostupnými poznatky, vytváří ze svého díla dobro.

Z toho všeho vysvitá, že pravdy jsou prostředky, jimiž vzniká dobro lásky a něčím se stává. Dobro tedy miluje pravdy, aby mohlo vzniknout. Proto se ve Slovu výrazem „činit pravdu“ rozumí jednat

tak, aby vzniklo dobro. To je míněno slovy:

činit pravdu (J 3,21) plnit slova Pána (L 6,5) zachovávat Jeho přikázání (J 14,24) plnit Jeho Slova (Mt 7,24) jednat podle Božího slova (L 8,21) jednat podle řádů a nařízení (3 M 18,5)

Také to znamená *činit dobro a přinášet ovoce*, neboť dobro i ovoce jsou něčím, co vzniká.

(40)

Že dobro miluje pravdu a chce s ní být spojeno, lze ilustrovat také přirovnáním k pokrmu a vodě nebo k chlebu a vínu. Nezbytné je jedno i druhé. Samotný pokrm nebo chléb tělo nevyživí – vyživí je pouze spolu s vodou nebo vínem. Navíc potravou a chlebem se ve Slově rozumí v duchovním smyslu dobro a vodou a vínem pravda.

(41)

Z řečeného je zřejmé, že pravdy miluje a touží po nich ten, kdo se vyhýbá zlům jako proviněním; a to tím více, čím více se jim vyhýbá, neboť o to více je v dobru. Vchází tak v nebeské manželství, tedy manželství dobra a pravdy, v němž spočívá nebe a v němž bude spočívat i církev.

(5)

Nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním, natolik věříme a jsme duchovní lidé

(42)

Víra a život se od sebe liší tak jako myšlení a jednání, a protože myšlení je věci intelektu a jednání je věci vůle, liší se od sebe také jako intelekt a vůle. Kdo zná rozdíl mezi prvou dvojicí, zná rozdíl i mezi druhou; a kdo zná spojení mezi jednou, zná i spojení mezi druhou. Proto je třeba předeslat něco o intelektu a vůli.

(43)

Člověku jsou dány dvě schopnosti, z nichž jedna se nazývá vůle a druhá intelekt. Liší se od sebe, ale byly stvořeny takovým způsobem, aby tvořily jeden celek, a jako jeden celek se nazývají myslí. Jsou tedy myslí člověka a spočívá v nich celý náš život. Tak jako vše ve vesmíru, co je v souladu s Božským řádem, se vztahuje k Dobru a Pravdě, tak i vše v člověku se vztahuje k vůli a intelektu. Dobro je věcí naší vůle a pravda věcí našeho intelektu. Vůle a intelekt jsou jejich příjemci a nástroji – vůle je příjemcem a nástrojem veškerého dobra a intelekt je příjemcem a nástrojem veškeré pravdy. Dobro a pravda, a proto ani láska a víra se nenalézají nikde jinde, neboť láska patří dobru a dobro patří lásce, stejně jako víra patří pravdě a pravda víře.

Je nanejvýš důležité vědět, jak vůle a intelekt vytvářejí jedinou mysl. Vytvářejí jednu mysl, tak jako dobro a pravda vytvářejí jeden celek; mezi vůli a intelektem totiž existuje podobné manželství jako mezi dobrem a pravdou. O charakteru tohoto manželství bylo již něco řečeno v předchozí kapitole. K tomu lze dodat, že tak jako dobro je vlastním bytím věcí a pravda je z něj odvozeným projevem, tak i vůle v člověku je vlastním bytím jeho života a intelekt je z něj odvozeným projevem. Dobro, jež patří vůli, se totiž vytváří v intelektu a určitým způsobem se zde zviditelňuje.

(44)

Bylo ukázáno výše (odst. 27 a 28), že můžeme mnoho vědět, mnoho myslit a mnohému rozumět, a přesto nemusíme být moudří. A protože vědět a myslet a zejména chápat, že něco je tak či onak, spadá v oblast víry, člověk se může domnívat, že má víru, přestože ji nemá. Nemá ji proto, že je ve zlu života, a zlo života nemůže působit jednotně s pravdou víry. Zlo života pravdu víry ničí, neboť životní zlo je věcí vůle a pravda víry je věcí intelektu, a vůle vede intelekt tak, aby s ní působil jednotně. Pokud je tedy v intelektu něco, co s vůlí nesouhlasí, a člověk je ponechán sám sobě, myslí ze svého zla a z lásky k němu, a potom pravdu v intelektu buď odvrhne, nebo ji převrátí, a tím ji sjednotí s vůlí. Jiné je to u těch, kteří jsou v dobru života. Ti, když jsou ponecháni sami sobě, myslí z dobra a milují pravdu intelektu, protože s jejich vůlí souhlasí. Tím dochází ke spojení víry a života podobně jako ke spojení pravdy a dobra (nebo jako intelektu a vůle).

(45)

Z toho všeho nyní plyne, že když se vyhýbáme zlům jako proviněním, máme víru, neboť jsme v dobru, jak bylo ukázáno výše. To potvrzuje i opačný případ: pokud se nevyhýbáme zlům jako proviněním, víru nemáme, protože jsme ve zlu a zlo pravdu vnitřně nenávidí. Navenek sice může vystupovat přátelsky, jako by ji v intelektu trpělo či ji tam dokonce milovalo; když je však zevnějšek odhat, jak se děje po smrti, tehdy onu pravdu, jež byla jeho přítelem ve světě, nejprve odvrhne, potom ji jako pravdu popře a nakonec se jí protiví.

(46)

Víra zlého člověka je intelektuální vírou, v níž není žádné dobro vůle. Jde tedy o mrtvou víru, jež je jako dýchání plic bez života ze srdce — intelekt je souvztažný s plícemi a vůle se srdcem. Taková víra je také jako krásná nevěstka, jež je sice ozdobená purpurem a zlatem, uvnitř je však plná zhoubného jedu. Nevěstka je souvztažná se zfalšováním pravdy a ve Slově má tento význam. Taková víra je také jako strom hýřící listím — protože však nenese žádné ovoce, zahradník jej skácí. Strom označuje člověka, jeho listy a květy označují pravdy víry a plody jsou dobra lásky.

Něco jiného je vira intelektu, jež má v sobě dobro vůle. Taková víra je živá; je jako dýchání plic, v němž je život ze srdce; je jako krásná žena, kterou manžel miluje pro její čistotu; a je jako plodonosný strom.

(47)

Zdá se, že mnohým věcem je možné pouze věřit — například že existuje Bůh, že Pán, jenž je Bůh, je vykupitel a spasitel, že existuje nebe a peklo, život po smrti a mnoho dalšího. O těchto věcech se neříká, že se mají konat, ale že se jim má věřit. Avšak i taková vira je mrtvá u zlého člověka a živá u dobrého. Dobrý člověk totiž nejen dobře jedná z vůle, ale také dobře smýšlí z intelektu, a to nejenom před světem, ale i sám před sebou, když je o samotě. Jinak je tomu u zlého člověka.

(48)

Řekli jsme, že se zdá, že těmto věcem lze pouze věřit. Myšlení intelektu však odvozuje svou existenci z lásky vůle, jež (jak bylo ukázáno výše v odst. 43) je jeho bytím. Když tedy něco z lásky chceme, chceme to také provést, rozmyslet o tom, pochopit to a mluvit o tom — neboli jinými slovy: pokud něco z vůle milujeme, milujeme i realizaci a pochopení této věci a myšlení a mluvení o ni. Kromě toho, když se vyhýbáme zlu jako provinění, jsme v Pánu (jak bylo ukázáno výše) a Pán to vše uskuteční. Proto Pán odpověděl těm, kteří se Ho zeptali, jak mají jednat, aby konali skutky Boží: „To je skutek Boží, abyste věřili v toho, koho On poslal.“ (J 6, 28) Věřit v Pána neznamená jen věřit, že On je, ale také jednat podle Jeho slov tak, jak On učí.

(49)

V duchovním světě se ukazuje, jak lidé, kteří jsou ve zlu, nemají víru, jakkoliv si mohou myslet, že ji mají. Tito lidé byli uvedeni do jednoho nebeského společenství, kde do jejich niterné víry vnikla duchovnost víry andělů. Z ní pak pocítili, že měli jen přírodní neboli vnější víru, ne však její duchovní neboli vnitřní jádro. Tehdy přiznali, že nemají víru vůbec žádnou a že sami sebe ve světě přesvědčili, že věřit neboli mít víru je totéž jako rozumět něčemu z určitých důvodů tím či oním způsobem. Zcela jinak byla vycitována víra u těch, kdo ve zlu nebyli.

(50)

Z toho lze vidět, jaká je duchovní vira a jaká je vira bez duchovnosti: duchovní víru mají ti, kdo se neproviňují, neboť ti nečiní dobro sami od sebe, ale od Pána (viz výše odst. 18–21), a skrze viru se stávají duchovními lidmi. To učí Pán u *Jana*:

Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamilovali více tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé. Neboť každý, kdo dělá něco špatného, nenávidí světlo a nepřichází k světlu, aby jeho skutky nevyšly najevo. Kdo však činí pravdu, přichází k světlu, aby se ukázalo, že jeho skutky jsou vykonány v Bohu. (J 3,19–21)

(51)

Doposud řečené potvrzují i následující pasáže ze Slova:

Dobrá člověk z dobrého pokladu svého srdce vydává dobré a zlý ze zlého vydává zlé. Jeho ústa mluví, čím srdce přetéká. (L 6,45; Mt 12,35)

Srdcem se ve Slovu rozumí lidská vůle, a protože z ní myslíme a mluvíme, říká se, že ústa mluví, čím srdce přetéká.

Ne co vchází do úst, znesvěcuje člověka, ale co z úst vychází, to člověka znesvěcuje. (Mt 15,11)

I zde se srdcem rozumí vůle.

Ježíš řekl ženě, která pomazala masti Jeho nohy, že její hříchy jsou jí odpuštěny, protože mnoho milovala. Pak jí řekl: „Tvá víra tě zachránila. “ (L 6,46–50)

Z toho je zřejmé, že když jsou hříchy odpuštěny*, tedy když již nejsou, víra zachraňuje.

*. *Když jsou odpuštěny — cum remissa sunt — lze také přeložit „když ustanou“.*

Že syny Božími a z Boha zrozenými se nazývají ti, kdo nejsou ve vlastní vůli a následně ani ve vlastním intelektu, neboli nejsou ve zlu a následně ani v klamu, a že to jsou ti, kdo věří v Pána, učí On sám u *Jana* 1,12.13. Tyto pasáže jsou vysvětleny výše v závěru odst. 17.

(52)

Z toho plyne závěr, že nikdo nemá ani o zrnko více víry než dobra, a tedy ani o zrnko více víry než života. Intelektově sice můžeme něco určitým způsobem chápat, avšak pokud s tím nesouhlasí vůle, schází poznání, jež je vírou. Z toho tedy vysvítá, že nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním, natolik máme viru a jsme duchovními lidmi.

Desatero učí, která zla jsou provinění

(53)

Který národ na zemi by nevěděl, že zlem je krást, cizoložit, zabíjet a falešně svědčit? Kdyby to lidé nevěděli a kdyby zákony nebránily páchání takových zločinů, každá společnost, republika i království by se brzy rozpadly. Koho by napadlo, že izraelský národ byl nad jiné národy tak hloupý, že nevěděl, že to jsou zla? Někdo se tedy může divit, proč tyto zákony, známé po celém světě, byly takto zázračně oznámeny z hory Sinaj Hospodinem samým. Avšak poslechni si toto: tak zázračně byly oznámeny proto, aby lidé věděli, že to nejsou pouze občanské a morální zákony, ale také zákony duchovní, a že jednat proti nim neznamená pouze činit zlo spoluobčanu a společnosti, ale také hřešit proti Bohu. Proto tím, že je Hospodin oznámil z hory Sinaj, se tyto zákony staly zákony náboženství. Je totiž zřejmé, že cokoliv Bůh Hospodin přikazuje, přikazuje z náboženských důvodů, abychom to činili kvůli Němu a také kvůli sobě a své záchraně.

(54)

Tyto zákony byly prvotním základem Slova, a proto i prvotním základem církve, již se Pán chystal zřídit u izraelského národa. Jako stručné shrnutí představují souhrn všech náboženství, kterými se Pán spojuje s člověkem a člověk s Pánem; byly proto svatější než cokoliv jiného.

(55)

Že byly opravdu nade vše svaté, lze spatřit i z toho, že sám Hospodin, tedy Pán, sestoupil v ohni a s anděly na horu Sinaj a že je odtud zvukným hlasem vyhlásil; že se lidé po tři dny připravovali, aby vše viděli a slyšeli; že hora byla ohraničena, aby nikdo nepřistoupil blíž a nezemřel; že ani knězi, ani starší se nesměli přiblížit, ale jen samotný Mojžíš; že tyto zákony byly napsány Božím prstem na dvě kamenné desky; že Mojžíšovi zářil obličej, když je podruhé snášel z hory; že desky byly uloženy do schrány a tam do nejvnitřnějšího svatostánku, na schránu byl umístěn příkrov a na něj cherubové ze zlata; že tato velesvatyně, jak ji nazvali, byla tím nejposvátnějším v jejich církvi; že venku před oponou, kterou byla zastřena, byly umístěny předměty představující svaté věci nebe a církve, tedy zlatý svícen se sedmi lampami, zlatý oltář s kaditelníci a stůl obložený zlatem, na kterém ležely předkladné chleby, a kolem visely opony z purpurové fialové, nachové a karmínové látky: Svatost tomuto svatostánku propůjčoval pouze Zákon ve schráně.

Pro tuto svatost ze Zákona ve schráně se celý izraelský lid na příkaz utábořil kolem svatostánku v pořadí podle svých kmenů a takto seřazen za ním pochodoval; v noci nad ním stál oblak a ve dne oheň. Pro svatost tohoto Zákona a pro svou přítomnost v něm Pán mluvil s Mojžíšem nad příkrovem mezi cheruby. Schrána byla pojmenována *Hospodin tam*; a Áronovi bylo dovoleno vejít za oponu pouze s oběťmi a se zápalením.

Protože tento Zákon byl svátostí církve, David přinesl schránu na horu Sion, a potom ji uložil uprostřed chrámu v Jeruzalémě, kde tvořila jeho svatyni. Pro Pánovu přítomnost v Zákoně a kolem něj se skrze schránu děly zázraky — rozdělily se například vody Jordánu a zatímco schrána spočívala uprostřed řeky, lid přecházel suchou nohou. Jejím přenášením padly zdi Jericha, skácel se před ní Dáson, bůh Pelištejců, a pak s uraženou hlavou zůstal ležet na prahu chrámu; bylo skrze ni pobito mnoho tisíc mužů z Bét-šemeše, kromě mnoha dalšího. To vše se stalo pouze skrze Pánovu přítomnost v Jeho deseti slovech, jež tvoří předpisy desatera.

(56)

Taková moc a taková svatost spočívala v onom Zákoně také proto, že tvořil souhrn všeho náboženství. Obsahoval totiž dvě desky, z nichž obsah první se vztahoval k Bohu a obsah druhé k člověku. Proto se příkazy onoho Zákona nazývají deseti slovy — deset totiž označuje vše. Avšak jak je tento Zákon souhrnem všeho náboženství, bude ukázáno v následující kapitole.

(57)

Jelikož tímto Zákonem dochází ke spojení Pána s člověkem a člověka s Pánem, nazývá se Smlouvou a Svědectvím. Smlouvou proto, že spojuje, a Svědectvím proto, že svědčí, neboť Smlouva značí spojení a Svědectví tuto skutečnost dosvědčuje. Proto byly desky dvě, jedna pro Pána a druhá pro člověka: spojení uskutečňuje Pán, ale pouze tehdy, když člověk činí to, co je napsáno na druhé desce. Pán je neustále přítomen a neustále působí a chce vstoupit, ale člověk ze své svobody, kterou mu dává Pán, musí otevřít. Pán totiž praví:

Hle, stojím přede dveřmi a tluču; zaslechne-li kdo Můj hlas a otevře Mi, vejdu k němu a budu s ním večeřet a on se Mnou. (Zj 3,20)

(58)

Na druhé desce, jež je pro člověka, se neuvádí, že máme činit to či ono dobro, ale že nemáme činit to a ono zlo — např. se píše: nezabiješ, nesesmilníš, nepokradeš, nevydáš křivého svědectví, nepožádáš. To proto, že od sebe nemůžeme vykonat žádné dobro, ale pokud nečiníme uvedená zla, konáme dobro ne od sebe, ale od Pána. Z dalšího lze poznat, že se můžeme vyhýbat zlu jakoby od sebe z moci Pána, pokud Jej o tuto moc prosíme.

(59)

Co bylo výše řečeno o vyhlášení, svatosti a moci tohoto Zákona, lze nalézt v těchto výrocích Slova:

Hospodin sestoupil na horu Sinaj v ohni, z hory stoupal kouř a silně se chvěla, hřmělo a blýskalo se, byl tam těžký oblak a zvuk polnice. (Ex 19,16.18; Dt 4,11; 5,19–23)

Před sestoupením Hospodina se lidé připravovali a posvěcovali po tři dni. (Ex 19,10.11.15)

Kolem hory byla vymezena hranice, aby se nikdo nemohl přiblížit k jejímu okraji a vystoupit, a tak zemřít; a to ani kněží, ale jedině Mojžíš. (Ex 19,12.13.20–23; 24,1.2)

Zákon byl oznámený z hory Sinaj. (Ex 20,2–14; Dt 5,6–21)

Tento Zákon byl napsán Božím prstem na dvě kamenné desky. (Ex 31,18; 32,15.16; Dt 9,10)

Mojžíšovi, když podruhé sestupoval s těmito deskami z hory, zářil obličej. (Ex 34,29–35)

Desky byly uloženy do schrány. (Ex 25,16; 40,20; Dt 10,5; 1 Kr8,9) Na schránu byl umístěn příkrov a na něj dva zlatí cherubi. (Ex 25,17–21)

Schrána s příkrovem a cheruby tvořila nejvnitřnější část svatostánku, a zlatý svícen, zlatý oltář s kaditelníci a stůl obložený zlatem, na kterém ležely předkladné chleby, tvořily zevní část svatostánku, a deset opon z purpurové fialové, nachové a karmínové látky jeho nejzevnější část. (Ex 25,1 do konce; 26,1 do konce; 40,174 do konce)

Místo, kde byla uložena schrána, se nazývalo velesvatyní. (Ex 26,33) Veškerý izraelský lid

tábořil kolem tohoto stanu v pořadí podle svých kmenů, a podle tohoto pořadí za ním pochodovali. (Nu 2,1 do konce)

Nad tímto stanem pak byl oblak ve dne a oheň v noci. (Ex 40,38; Nu 9,15.16 do konce; 14,14; Dt 1,33)

Pán hovořil s Mojžíšem nad schránou mezi cheruby (Ex 25,22; Dt 7,89) Schrána se od Zákona v ni nazývala Hospodin tam, neboť Mojžíš řekl, když schrána měla táhnout dál: „Povstaň, Hospodine !“, a když se zastavila k odpočinku: „Navrať se, Hospodine !“ (Dt 10,35.36; dále 2S 6,2; Ž 132,7.8)

Pro svatost tohoto Zákona nebylo Áronovi dovoleno vejít za oponu jinak než s oběťmi a se zápalem. (Lv 16,2–14 a násl.)

David s oběťmi a plesáním odvezl schránu na horu Sion. (2S 6,1–19) Tehdy Uza, který se jí dotkl, zemřel. (2S 6,6.7)

Schrána byla umístěna doprostřed jeruzalémského chrámu a tvořila tam svatostánek. (1K 6,19 a násl.; 8,3–9)

Přítomností a mocí Pána v Zákoně ve schráně se rozdělily vody Jordánu, a když schrána spočívala uprostřed, lid přešel v suchu na druhou stranu, (Joz 3,1–17; 4,5–20)

Obnášením schrány padly zdi Jericha. (Joz 6,1–20)

Dágon, bůh Pelištejců, se před schránou skácel na zem a potom zůstal

ležet na prahu chrámu s uraženou hlavou. (1S 5,1–4)

Skrze schránu bylo pobito mnoho tisíc mužů z Bét–šemeše. (1S 6,19)

(60)

Kamenné desky, na nichž byl napsán Zákon, se nazývaly deskami smlouvy a schrána byla podle nich nazvána schránou smlouvy, a sám Zákon smlouvou. (Nu 10,33; Dt 4,13.23; 5,2.3; 9,9; Joz 3,11; 1K 8,19.21; Zj 11,19 a na mnoha dalších místech.) Zákon se nazýval smlouvou, protože smlouva značí spojení. Proto se o Pánu říká, že bude za smlouvu lidu (Iz 42,6; 49,8) a nazývá se andělem smlouvy* (Mal 3,1) a Jeho krev krví smlouvy. (Mt 26,27; Za 9,11; Ex 24,4–10) Proto je Slovo nazváno Starou a Novou smlouvou. Smlouvami jsou také milostné svazky, přátelství a sdružení – uzavírají se tedy za účelem spojení.

**. Ekumen. překlad: posel smlouvy.*

(61)

Předpisy tohoto Zákona se nazývaly desaterem slov (Ex 34,28; Dt 4,13; 10,4); deset označuje vše a slova označují pravdy; bylo jich totiž více než deset. Jelikož deset značí vše, ve svatostánku bylo deset opon. (Ex 26,1) Proto Pán řekl, že člověk, který se chystal převzít království, si zavolal deset služebníků a dal jim deset hřiven. (L 19,13) Proto Pán přirovnal království nebeské k deseti družičkám. (Mt 25,1) Proto se píše, že drak měl deset rohů a na nich deset královských korun. (Zj 12,3) Obdobně šelma vystupující z moře (Zj 13,1) a také další šelma (Zj 17,3.7) a šelma u Daniela (Da 7,7.20.24). Číslem deset se něco podobného označuje u Lv 26,26, Za 8,23 i jinde. Jde také o původ desátek, jimiž se značí část z celku.

Veškeré druhy vražd, cizoložství, krádeží a falešného svědectví včetně žádosti po nich jsou zla, kterým je třeba se vyhýbat jako proviněním

(62)

Je známým faktem, že Zákon ze Sinaje byl napsán na dvě desky a že obsah první desky se vztahuje k Bohu a obsah druhé k člověku. Skutečnost, že celý obsah první desky se týká Boha a obsah druhé se týká člověka, není z literárního znění zřejmá; přesto však obsahují vše, a proto se nazývají desaterem, což označuje veškeré pravdy v jejich souhrnu (viz výše odst. 61). Nelze vysvětlit několika slovy, jakým způsobem vše obsahují. Lze to však pochopit z toho, co se uvádí v nauce *O Písmu svatém* odst. 67. Praví se proto: *všechny* druhy vražd, cizoložství, krádeží a falešného svědectví.

(63)

Vládne všeobecné náboženské přesvědčení, že zákon, kterým je nezabít, nezcizoložit a falešně nesvědčit, nemůže nikdo naplnit. Tyto příkazy prý může každý občan a morálně žijící člověk naplnit svým občanským a morálním životem, avšak náboženství popírá, že by je mohl naplnit také svým duchovním životem. Z toho pochází přesvědčení, že tato zla nemáme činit proto, abychom se vyhnuli trestům a ztrátám v tomto světě, nikoli proto, abychom se vyhnuli trestům a ztrátám po odchodu z tohoto světa. Ten, kdo se v těchto náboženských názorech utvrdil, se tedy domnívá, že tato zla jsou dovolena před Bohem, ne však před světem.

Důsledkem tohoto smýšlení (daného oním náboženským přesvědčením) je, že v člověku zůstávají žádosti po všech těchto zlech a nedopouští se jich pouze v obavě před míněním světa. Po smrti takový člověk touží po zlém jednání, přestože se za svého života žádné vraždy, cizoložství, krádeže ani falešného svědectví nedopustil; a když mu je odebrán zevnějšek, jež měl ve světě, tak je i páchá. Veškeré žádosti člověka totiž po smrti zůstávají nezměněny. Proto tyto lidé jednájí ve shodě s peklem a nutně musejí sdílet s lidmi v pekle stejný úděl.

Zcela jiný úděl očekává ty, kteří si nepřejí zabíjet, cizoložit, krást ani falešně svědčit, neboť takto jednat by bylo proti Bohu. Tito lidé, když po jistý čas proti těmto zlům bojují, více si jich nepřejí a netouží po nich. Říkají si ve svém srdci, že to jsou provinění, skutky v podstatě pekelné a ďábelské. Tito lidé po smrti, když jim je odebrán zevnějšek, který měli ve světě, jednájí zajedno s nebem a jelikož jsou v Pánu, přicházejí do nebe.

(64)

Je všeobecnou zásadou každého náboženství, že máme sami sebe zkoumat, litovat svých vin a upouštět od nich, a že pokud tak nečiníme, jsme ve stavu odsouzení (že se jedná o obecnou zásadu každého náboženství, viz výše v odst. 4–8). Další obecná zásada celého křesťanského světa praví, že má být vyučováno desatero a že děti mají být jeho prostřednictvím uváděny do křesťanského náboženství. Všechny malé děti se s desaterem setkávají. Sami rodiče a učitelé je učí, že činit tato zla znamená proviňovat se proti Bohu, a když s nimi takto hovoří, opravdu si to myslí. Kdo by se potom nedivil, že titíž lidé i děti, když dospějí, se domnívají, že pro ně tento zákon neplatí a že jeho příkazy nemohou dodržovat? Jediným možným důvodem, proč se učí takto smýšlet, může být jejich láska ke zlům, a proto i ke klamům hovořícím v jejich prospěch. Takoví jsou tedy lidé, kteří nepovažují předpisy desatera za věc náboženství. V nauce *O víře* je ukázáno, že

tito lidé žijí bez náboženství.

(65)

Všechny národy celého světa, které mají nějaké náboženství, mají také předpisy podobné desateru a všichni, kteří z náboženských důvodů podle nich žijí, docházejí záchrany; a všichni, kteří podle nich z náboženských důvodů nežijí, docházejí odsouzení. Ty prvé po smrti vyučují andělé a oni přijímají pravdy a uznávají Pána. Vyhýbají se totiž zlům jako proviněním, a tím jsou v dobru; a dobro miluje pravdu a z toužebné lásky ji přijímá (jak bylo ukázáno výše v odst. 34–41). To se rozumí Pánovými slovy židům:

Bude vám odňato Boží království a bude dáno národu, který ponese jeho ovoce. (Mt 21,43)

A také těmito slovy:

Když přijde pán vinice, zlé bez milosti zahubí a vinici pronajme jiným vinařům, kteří mu budou odvádět výnos v určený čas. (Mt 21,40.41) Pravím vám, že mnozí od východu i západu přijdou a budou stolovat v království nebeském, ale synové království budou vyvrženi ven do tmy. (Mt 8,11.12; L 13,29)

(66)

U Marka čteme:

Jistý bohatý muž přišel k Ježíši a zeptal se ho, co má dělat, aby měl podíl na věčném životě. Ježíš mu řekl: „Znáš přikázání: Nezcizoložíš, nezabiješ, nebudeš krást, nevydáš křivé svědectví, nebudeš podvádět, cti svého otce i svou matku.“ On Mu na to řekl: „ To všechno jsem dodržoval od svého mládí.“ Ježíš na něj pohleděl a zamiloval si ho, a řekl: „Jedno ti schází. Jdi, prodej všechno, co máš, rozdej chudým a budeš mít poklad v nebi; a přijď, následuj Mě, vezma kříž.“ (Mt 10,17–22)

Bylo řečeno, že Ježíš si tohoto muže zamiloval, protože řekl, že přikázání dodržoval od svého mládí. Protože mu však chyběly tři věci — neodvrátil své srdce od bohatství, nebojoval proti svým žádostem a doposud neuznal Pána jako Boha, Pán mu řekl, ať prodá vše, co má, tedy ať odvrátí své srdce od bohatství; ať vezme kříž, tedy ať bojuje proti žádostem; a ať Jej následuje, tedy ať uzná Pána jako Boha. Pán tyto i všechny ostatní věci mluvil v souvztažnostech — viz *O Písmu svatém* odst. 17. Vyhýbat se zlům jako vinám totiž nemůže nikdo, kdo neuznává Pána, nejde k Němu a nebojuje proti zlům, a tím neodstraňuje žádosti. Avšak o tom více v kapitole o bojích proti zlům.

(8)

**Nakolik se vyhýbáme všem druhům vražd jako proviněním,
nakolik milujeme svého bližního**

(67)

Všemi druhy vražd se rozumějí také všechny druhy nepřátelství, nenávisti a pomsty, jež dýchají smrti, neboť vražda se v nich ukrývá jako oheň ve dřevě pod popelem. Ani pekelný oheň není nic jiného; zde má také svůj původ rčení *hořet nenávistí a planout pomstou*. To vše jsou vraždy v přírodním smyslu. V duchovním smyslu se vraždami rozumějí všechny způsoby zabíjení a ničení

duší lidí – jsou různorodé a je jich mnoho. A v nejvyšším smyslu se vraždou chápe nenávist k Pánu. Tyto tři druhy vražd vytvářejí jeden související celek, neboť ten, kdo si přeje usmrtit tělo člověka ve světě, ten si přeje usmrtit i jeho duši po smrti a přeje si také zničit Pána, protože proti Němu plane nenávistí a touží vyhladit Jeho jméno.

(68)

Všechny tyto druhy vražd se v nás skrývají již od narození, avšak my se je již od svého raného dětství učíme zakrývat občanským a morálním vystupováním, jež musíme projevovat vůči ostatním lidem ve světě. Nakolik milujeme pocty či zisky, natolik těmto vraždám bráníme v projevu. Tak se tvoří náš zevnějšek, zatímco vraždy tvoří naše nitro; takový je vlastní člověk. Když po smrti odložíme spolu s tělem zevnějšek a podržíme si své nitro, ukáže se, jakými bychom byli ďábly, kdybychom nebyli přetváření.

(69)

Jelikož výše zmíněné druhy vražd se v nás skrývají již od narození (jak jsme uvedli) a zároveň s nimi i všechny druhy krádeží a falešných svědectví spolu s dychtěním po těchto zlech (jak se zmíníme později), je zřejmé, že kdyby nám Pán neposkytl prostředky k naší proměně, museli bychom navěky zahynout. K našemu přetvoření nám Pán poskytuje následující podmínky: rodíme se do stavu naprosté nevědomosti a po narození jsme udržováni ve stavu vnější nevinnosti, brzy poté ve stavu vnější lásky, a později ve stavu vnějšího přátelství. Když svým vlastním intelektem začínáme přemýšlet, jsme udržováni v jisté svobodě jednání, kdy se řídíme svým rozumem. Tento stav byl popsán výše v odstavci 19, avšak vzhledem k následujícímu jej zopakujeme:

Dokud žijeme ve světě, nalézáme se uprostřed mezi peklem a nebem – pod námi je peklo a nad námi nebe – a jsme udržováni ve svobodě obracet se buď k peklu, nebo k nebi. Obracíme-li se k peklu, odvracíme se od nebe, a obracíme-li se k nebi, odvracíme se od pekla. Neboli (což je totéž) dokud žijeme ve světě, stojíme uprostřed mezi Pánem a ďáblem a jsme udržováni ve svobodě obracet se k jednomu či druhému. Obracíme-li se k ďáblu, odvracíme se od Pána, a obracíme-li se k Pánu, odvracíme se od ďábla. Jinak řečeno: dokud žijeme ve světě, nalézáme se uprostřed mezi zlem a dobrem a jsme udržováni ve svobodě obracet se k jednomu či druhému. Obracíme-li se ke zlu, odvracíme se od dobra, a obracíme-li se k dobru, odvracíme se od zla.

(70)

Jelikož tedy zlo a dobro jsou dva protiklady přesně jako peklo a nebe nebo jako ďábel a Pán, plyne z toho, že pokud se vyhýbáme zlu jako provinění, vcházíme do dobra protikladného zlu. Dobrem proti-kladným zlu, které označujeme jako vraždu, je dobro lásky k bližnímu.

(71)

Protože uvedené dobro a zlo jsou protiklady, plyne z toho, že jedno bývá odstraněno druhým; tyto dva opaky nemohou být pohromadě, tak jako nebe nemůže být pospolu s peklem. Kdyby byly spolu, vzešla by z toho vlačnost, o které se píše ve *Zjevení*:

Vím, že nejsi studený ani horký. Kéž bys byl studený nebo horký! Ale že jsi vlačný, a nejsi horký ani studený, nesnesu tě v ústech. (Zj 3,15.16)

(72)

Když již člověk není ve zlu vraždy, ale v dobru lásky k bližnímu, vše, co činí, je dobrem této lásky, a tedy dobrým skutkem. *Duchovní*, který je v tomto dobru, činí dobro vždy, když učí a vede, neboť jedná z lásky ke spáse duší. *Úředník*, který je v tomto dobru, činí dobro vždy, když rozhoduje či

soudí, protože jedná z lásky k pečování o svou zemi, společnost a spoluobčany. Obdobně i *obchodník*: je-li v tomto dobru, vše, co je součástí jeho obchodování, je dobrým činem. Má v sobě lásku k bližnímu a tímto bližním je vlast, společnost, spoluobčané i členové vlastní domácnosti, o které se stará stejně jako o sebe. Také *řemeslník*, který je v tomto dobru, pracuje inspirován tímto dobrem věrně pro druhé stejně jako pro sebe a obává se škody, která by mohla být způsobena bližnímu, stejně jako své vlastní.

Jejich činy jsou dobrými skutky díky obecnému zákonu uvedenému výše (odst. 21): nakolik se vyhýbáme zlu, natolik činíme dobro, a vyhýbáme-li se zlu jako provinění, konáme dobro ne od sebe, ale od Pána (odst. 18 až 31). K opačnému případu dochází u toho, kdo různé druhy vražd, jako nepřátelství, nenávisť, pomstu a mnohé jiné, nepokládá za provinění. Ať jde o kněze, úředníka, obchodníka či řemeslníka, nic z toho, co takový člověk činí, není dobrým skutkem, neboť každý jeho skutek má v sobě něco ze zla, jež se v něm ukrývá; ono se totiž rodí v jeho nitru. Jeho zevnějšek sice může být dobrý, ale jen pro druhé, ne pro něj.

(73)

Pán učí dobru lásky na mnoha místech Slova. Učí mu i u *Matouše* slovy o smíření s bližním:

Přinášíš-li tedy svůj dar na oltář a tam se rozpomeněš, že tvůj bratr má něco proti tobě, nech svůj dar před oltářem a jdi se nejprve smířit se svým bratrem; potom teprve přijď a přines svůj dar. Dohodni se se svým protivníkem včas, dokud jsi s nim na cestě, aby tě neodevzdal soudci a soudce žaláříkovi, a byl bys uvržen do vězení. Amen, pravím ti, že odtud nevyjdeš, dokud nezaplatíš do posledního haléře. (Mt 5,23–26)

Smířit se s bratrem znamená vyhnout se nepřátelství, nenávisti a pomstě; že se jim má člověk vyhýbat jako proviněním, je zřejmé.

Pán u *Matouše* také učí:

Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jednejte s nimi; v tom je Zákon i Proroci. (Mt 7,12)

Nemáme tedy činit zlo; podobné se praví na mnoha dalších místech. Pán také učí, že vražděním je nepředložené se na svého bratra či bližního hněvat a chovat k němu nepřátelství (*Mt 5,21.22*).

(9)

Nakolik se vyhýbáme všem druhům cizoložství jako proviněním, natolik milujeme mravní čistotu

(74)

Cizoložstvím se v přírodním smyslu šestého přikázání desatera nerozumí pouze smilstvo, ale i nestoudné jednání, oplzlé řeči a špinavé myšlenky. V duchovním smyslu se cizoložstvím rozumí ničení dobra Slova a falšování jeho pravdy; a v nejvyšším smyslu označuje popírání Božství Pána a znesvěcování Slova. To všechno jsou různé druhy cizoložství.

Přírodní člověk může ze světla rozumu vědět, že cizoložstvím se rozumí i nestoudné jednání, oplzlé řeči a špinavé myšlenky. Neví však, že se jím rozumí také ničení dobra Slova a falšování jeho

pravdy; a již vůbec neví, že se jim myslí i popírání Božství Pána a znesvěcování Slova. Neví proto, že cizoložství je takovým zlem, že může být nazváno samým ďábelstvím, neboť kdo se oddává přírodnímu cizoložství, oddává se i cizoložství duchovnímu, a naopak. Tato skutečnost bude ukázána v malém samostatném díle *O manželství**. Avšak ti, kdo nepovažují svou vírou ani svým životem cizoložství za provinění, jsou ve všech druhích cizoložství zároveň.

. Swedenborg toto plánované drobné pojednání nakonec rozšířil na rozsáhlý spis a vydal jej v Amsterdamu roku 1768 pod názvem **Manželská láska a její rozkoše moudrosti a také smilná láska a její radosti nepřičetnosti. V českém překladu vyšlo ve zkráceném vydání pod názvem **Manželská láska v roce 2001**.*

(75)

Nakolik se vyhýbáme cizoložství, natolik milujeme manželství, neboli jinými slovy, nakolik se vyhýbáme necudností cizoložství, natolik milujeme čistotu manželství. Necudnosti cizoložství a čistota manželství jsou dva vzájemné protiklady, a proto nakolik nejsme v jednom, natolik jsme ve druhém. Je to přesně tak, jak bylo řečeno výše v odst. 70.

(76)

Čistotu manželství nemůže znát nikdo jiný než ten, kdo se vyhýbá necudností cizoložství jako proviněním. Můžeme totiž znát to, s čím máme vnitřní zkušenost, ale nemůžeme znát to, s čím žádnou zkušenost nemáme. A i kdybychom z popisů a z přemýšlení věděli něco o tom, s čím nemáme zkušenost, přesto to budeme vidět jen jako ve stínu a zůstanou nám pochybnosti. Nikdo proto nevidí nic jasně a bez pochyb, dokud to skutečně neprožije. Tehdy opravdu ví, zatímco v opačném případě ví i neví. Pravdou je, že necudnost cizoložství a čistota manželství se k sobě mají zcela jako peklo a nebe a že necudnost cizoložství v nás vytváří peklo, zatímco čistota manželství nebe. Že čistotu manželství mají jen ti, kdo se vyhýbají necudnostem cizoložství jako proviněním, viz dále v odst. 111.

(77)

Z toho všeho lze jednoznačně usoudit a vidět, zda je člověk křesťan nebo ne, a dokonce, zda má nějaké náboženství nebo ne. Kdo totiž svou vírou a životem nepovažuje cizoložství za provinění, ten není křesťan a nemá žádné náboženství. Naopak ten, kdo se vyhýbá cizoložství jako provinění, a ještě více ten, kdo si je jako provinění oškliví, a nejvíce ten, kdo se od něj jako od provinění s hrůzou odvrací, ten má náboženství a je součástí křesťanské církve, tedy křesťanem. O tom však více v pojednání *O manželství*; prozatím viz, co se o tomto tématu píše v díle *Nebe a peklo* odst. 366–368.

(78)

Že se cizoložstvím rozumí také nestoudné jednání, oplzlé řeči a špinavé myšlenky, vysvětluje z Pánových slov u *Matouše*:

Slyšeli jste, že bylo řečeno: „Nezcižoložíš. “Já však vám pravím, že každý, kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zcižoložil ve svém srdci. (Mt 5,27.28)

(79)

Že v duchovním smyslu se cizoložstvím rozumí ničení dobra Slova a falšování jeho pravdy, plyne z těchto pasáží:

Babylón opojil všechny národy svým smilstvím. (Zj 14,8) Anděl promluvil: „Pojď, ukážu ti soud nad velikou nevěstkou, usazenou nad vodami, se kterou se spustili králové světa.“ (Zj

17,1.2) Babylón vínem smilstva opájel všechny národy a králové světa smilnili s ním. (Zj 18,3)

Bůh odsoudil tu velkou nevěstku, která přivedla zemi do záhuby svým smilstvím. (Zj 19,2)

O smilství se mluví v souvislosti s Babylónem, protože Babylónem se označují ti, kteří na sebe strhávají Božskou moc Pána a znesvěcují Slovo tím, že je ničí a falšují. Proto je Babylón nazván ve Zjevení 17,5 matkou všeho smilstva a všech ohavností na zemi. Obdobné věci se smilstvím naznačují u Proroků, například u Jeremiáše:

Také u jeruzalémských proroků jsem viděl hroznou věc; cizoložství a neustálé klamání. (Jer 23,14)

U Ezechiela:

Dvě ženy byly dcerami jedné matky. Smilnily v Egyptě, smilnily od svého mládí. Jedna smilnila, když byla mou, a oddávala se svým milencům, blízkým Asyřanům, a nabízela se jim ke smilnění. Nezanechala ani svého smilnění s Egypťany. Druhá však jednala ještě hůř než ona a její smilnění bylo horší než smilstvo její sestry. Šla ve svém smilnění ještě dál, když milovala Kaldejské. Synové Babylóna k ní vcházeli na milostné lůžko a poskvřňovali je svým smilněním. (Ez 23,2–17)

Tyto věci se praví o církvi izraelské a judské, jež jsou dcerami jedné matky. Jejich smilstvem se myslí ničení a falšování Slova. Protože ve Slovu Egypt označuje vědomosti, Asýrie uvažování, Kaldejsko znesvěcování pravdy a Babylón znesvěcování dobra, říká se, že s nimi smilnily.

Obdobně se hovoří u Ezechiela o Jeruzalému, kterým se označuje církev co do nauky:

Spoléhalas na svou krásu a zhanobila jsi své jméno smilstvím. Zahrnovala jsi svým smilstvím každého, kdo šel kolem. Smilnila jsi se syny egyptskými, se svými sousedy statného těla; tak jsi množila své smilstvo. Smilnila jsi také se syny asyrskými. Smilnila jsi s nimi, a přece jsi neměla dost. Rozmnožila jsi své smilstvo po zemi obchodu, Kaldeji. Jako cizoložná manželka brala sis cizí místo svého muže. Všem nevěstkám se dává mzda, tys však dávala mzdu všem svým milencům, aby k tobě vcházeli z celého okolí a smilnili s tebou. Proto slyš, nevěstko, slovo Hospodinovo ! (Ez 16,15.26.28.29.32.33 a další)

Že se Jeruzalémem rozumí církev, lze vidět v díle O Pánu odst. 62 a 63. Obdobný význam má smilstvo u Izajáše 23,17.18; 57,3; u Jeremijáše 3,2.6.8.9; 5,1.7; 13,27; 29,23; u Micheáše 1,7; u Náhuma 3,4; u Ozeáše 4,10.11; Lv 20,5; Nu 14,33; 15,39 a jinde. Ze stejného důvodu Pán nazval židovský národ pokolením cizoložným (Mt 7,39; 16,4; Mk 8,38).

(10)

**Nakolik se vyhýbáme všem druhům krádeží jako proviněním,
natolik milujeme upřímnost**

(80)

Spáchat krádež v přírodním smyslu znamená nejenom krást a loupit, ale také podvádět či pod nějakou záminkou obrát druhého o jeho majetek. V duchovním smyslu se krádeží rozumí obrát druhého o pravdy jeho víry a dobra jeho lásky. V nejvyšším smyslu se krádeží rozumí brát Pánu, co

je Jeho, a přisvojit si to – přisoudit si tedy spravedlnost a zásluhy. To jsou všechny druhy krádeží, jež tvoří jeden celek stejně jako všechny druhy cizoložství a všechny druhy vražd, jak jsme uvedli výše. Tvoří jeden celek, protože jeden druh krádeže spočívá ve druhém.

(81)

Zlo krádeže do nás vniká hlouběji než kterékoli jiné zlo, neboť je spojeno se lstmi a podvody, a lsti a podvody vnikají až do naší duchovní mysli, kde sídlí myšlení a intelekt. V následujícím ukážeme, že máme mysl přírodní a mysl duchovní.

(82)

V té míře, v jaké se vyhýbáme krádeži jako provinění, milujeme upřímnost, neboť krádež je také podvodem, a podvod a upřímnost jsou vzájemné opaky; proto nakolik nepodvádíme, natolik jsme upřímní.

(83)

Upřímností se rozumí také bezúhonnost, spravedlnost, věrnost a přímost. Sami od sebe nemůžeme být takoví, abychom tyto vlastnosti milovali z nich a pro ně. Kdo se však vyhýbá krádežím, lstem a podvodům jako proviněním, ten má tyto vlastnosti ne od sebe, ale od Pána, jak bylo ukázáno výše v odst. 18–31. Platí to o kněžích, úřednících, soudcích, obchodnících, řemeslnících a všech lidech v jejich úřadě a práci. 84. Slovo tomu učí na mnoha místech, mezi nimiž jsou následující:

Ten, kdo žije spravedlivě a mluví, co je správné, a zavrhuje zisk z vydírání, ten, kdo třepe rukama, že nevezme úplatek, kdo si zacpe uši, aby neslyšel výzvu k prolévání krve, kdo zavírá oči, aby nepřihlížel ke zlu, ten bude přebývat na výšinách. (Iz 33,15.16)

Hospodine, kdo smí pobývat v Tvém stanu, kdo smí bydlet na Tvé svaté hoře? Ten, kdo žije bezúhonně, ten, kdo jedná spravedlivě, ten, kdo ze srdce zastává pravdu, nemá pomlouvačný jazyk, druhému nedělá nic zlého. (Ž 15,1–3 a dále)

Vyhlednu si v zemi věrné lidi, aby se Mnou přebývali. Kdo jde bezúhonnou cestou, ten bude v Mých službách. Nesmí přebývat v Mém domě, kdo záludně jedná. Kdo proradně mluví, na oči Mi nesmí. Každé ráno budu umlčovat všechny svévolníky v zemi, a tak vymýtím z Hospodinova města všechny pachatele ničemnosti. (Ž 101,6–8)

Pokud nejsme vnitřně upřímní, spravedliví, věrní a přímí, jsme neupřímní, nespravedliví, nevěrní a nepřímí. To Pán učí těmito slovy:

Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho přesahovat spravedlnost zákoníků a farizejů, jistě nevejdete do království nebeského. (Mt 5,20)

Spravedlností, která o mnoho přesahuje spravedlnost zákoníků a farizejů, se rozumí vnitřní spravedlnost, kterou má člověk, jenž je v Pánu. Tomu Pán učí i u Jana:

Slávu, kterou jsi Mi dal, dal jsem jim, aby byli jedno, jako My jsme jedno – Já v nich a Ty ve Mně, aby byli uvedeni v dokonalost jednoty a aby v nich byla láska, kterou máš ke Mně, a Já abych byl v nich. (J 17,22.23.26)

Z toho vysvítá, že dokonalí jsou lidé tehdy, je-li v nich Pán. Takoví jsou nazváni čistého srdce, kteří uzří Boha, a dokonalí jako nebeský Otec. (Mt 5,8.48)

(85)

Výše v odst. 81 bylo řečeno, že zlo krádeže do nás vniká hlouběji než kterékoli jiné zlo, neboť je spojeno se lstmi a podvody; a lsti a podvody vnikají až do naší duchovní mysli, kde sídlí myšlení a intelekt. Proto si nyní řekneme něco o lidské mysli. Viz výše v odst. 43, že lidskou myslí je intelekt spolu s vůlí.

(86)

Člověk má přírodní mysl a duchovní mysl — přírodní mysl se nalézá dole pod duchovní myslí. Přírodní mysl je myslí našeho světa, zatímco duchovní mysl je myslí našeho nebe: přírodní mysl lze nazvat zvířecí a duchovní mysl lidskou. Touto myslí se také odlišujeme od zvířat a můžeme být jejím prostřednictvím v nebi, zatímco žijeme ve světě. Díky ní také žijeme po smrti.

Svým intelektem můžeme být v duchovním světě, a tedy i v nebi, avšak pokud se nevyhýbáme zlům jako proviněním, nemůžeme tam být svou vůlí. A pokud tam nejsme vůlí, nejsme v nebi vůbec, neboť vůle táhne intelekt dolů a způsobuje, že se stává právě tak přírodní a zvířecí jako ona.

Člověk může být přirovnán k zahradě, intelekt ke světlu a vůle k teplu. V zimě je zahrada ve světle, nikoli však v teple, zatímco v létě je ve světle i v teple. Proto člověk, který má pouze světlo intelektu, je jako zahrada v zimě, avšak pokud má světlo intelektu i teplo vůle, je jako zahrada v létě. Tehdy je intelekt moudrý z duchovního světla a vůle miluje z duchovního tepla; duchovním světlem je Božská Moudrost a duchovním teplem je Božská Láska.

Dokud se nevyhýbáme zlům jako proviněním, dychtění po zlech uzavírá volní stránku nitra naší přírodní mysli a tvoří tam pod duchovní myslí jakoby tlustou pokrývkou a černý mrak, a tím zabraňuje jejímu otevření. Jakmile se však začneme vyhýbat zlům jako proviněním, Pán začíná působit z nebe, tuto pokrývkou odstraňuje, rozptyluje mrak a otevírá duchovní mysl, a tak nás vypouští do nebe.

Dokud dychtění po zlu uzavírá niterné části naší přírodní mysli (jak bylo naznačeno), jsme v pekle. Jakmile však Pán tyto žádosti rozptýlí, ocitneme se v nebi. Dokud tyto žádosti zla uzavírají nitro naší přírodní mysli, zůstáváme přírodními lidmi; jakmile je však Pán rozptýlí, staneme se lidmi duchovními. Dále platí: dokud žádosti zla uzavírají nitro naší přírodní mysli, jsme zvířaty lišícími se od ostatních pouze schopností myslet a mluvit, a to i o věcech, které nevidíme očima (což umožňuje naše schopnost pozvednout se intelektuálně do světla nebe). Jakmile však Pán tyto žádosti rozptýlí, staneme se lidmi, neboť tehdy myslíme na pravdu v intelektu z dobra ve vůli. A konečně: dokud žádosti zla uzavírají nitro naší přírodní mysli, jsme jako zahrada v zimě; jakmile však Pán tyto žádosti rozptýlí, jsme jako zahrada v létě.

Spojení vůle s intelektem ve Slově označuje výraz *srdce a duše* a *srdce a duch*. Píše se například, že *máme milovat Boha celým svým srdcem a celou svou duší* (Mt 22,35) a že *Bůh dá nové srdce a nového ducha* (Ez 11,19; 36,26.27); srdcem se míní vůle a její láska, a duší a duchem intelekt a jeho moudrost.

Nakolik se vyhýbáme všem druhům falešného svědectví jako proviněním, natolik milujeme pravdu

(87)

Falešně svědčit v přírodním smyslu neznamená pouze podávat klamná svědectví, ale také lhát a uvádět ve zlou pověst. Falešným svědectvím je v duchovním smyslu také říkat a tvrdit, že klam je pravdou a pravda klamem, zlo dobrem a naopak. V nejvyšším smyslu se falešným svědectvím rozumí rouhání se Pánu a Slovu. To jsou tři významy falešného svědectví. Že všechna tato zla tvoří jeden celek u člověka, který vydává falešná svědectví, lže a pomlouvá, může být zřejmé z toho, co je uvedeno v nauce *O Písmu svatém* o trojím smyslu všeho, co obsahuje Slovo (odst. 5–7 a násl., a odst. 57).

(88)

Protože lež a pravda jsou vzájemné opaky, plyne z toho, že nakolik se vyhýbáme lži jako provinění, natolik milujeme pravdu.

(89)

Nakolik milujeme pravdu, natolik ji toužíme poznat a natolik nás zasáhne u srdce, když ji nalezneme. Jinak ani nemůžeme dospět k moudrosti. A nakolik pravdu s ochotou uvádíme ve skutky, natolik vnímáme příjemnost světla, které ji obklopuje.

Obdobné zákonitosti platí i pro vše ostatní, o čem jsme hovořili výše — pro upřímnost a spravedlnost toho, kdo se vyhýbá všem druhům krádeží; pro cudnost a čistotu toho, kdo se vyhýbá všem druhům cizoložství; pro lásku a činnou lásku toho, kdo se vyhýbá všem druhům vražd, a tak dále. Naopak ten, kdo je ve zlech protikladných těmto ctnostem, nic o těchto ctnostech neví, přestože je v nich vše, co je podstatné.

(90)

Semenem v poli, o kterém hovoří Pán v následujícím verši, se míní pravda:

Vyšel rozséváč rozsívat semeno. Když rozsíval, padlo některé zrno na cestu, bylo pošlapáno a ptáci je sezobali. Jiné padlo na skálu, vzešlo a uschlo, protože nemělo kořen. Jiné padlo doprostřed trní; trní rostlo s ním a udusilo je. A jiné padlo do země dobré, vzrostlo a přineslo mnohonásobný užitek. (Lk 8,5–8; Mt 13,3–8; Mk 4,3–8)

Roséváčem je zde Pán a semenem je Jeho Slovo, tedy pravda. Semeno na cestě se týká těch, kteří o pravdu nedbají. Semeno na skále se týká lidí, kteří sice o pravdu dbají, ale ne pro ni samu, tedy ne vnitřně. Semenem uprostřed trní se popisuje stav těch, kdo dychtí po zlu. Avšak zrno zaseté do dobré země se týká lidí, kteří z Pána milují pravdy Slova a z Něj pravdu uskutečňují, a nesou tedy ovoce. Tento význam vyplývá z Pánových výkladů u *Mt 13,19–237; Mk 4,14–20; L 8,11–15*.

Z toho všeho plyne, že pravdy Slova nemohou zakořenit u lidí, kteří o pravdu nedbají; ani u těch, kteří pravdu milují pouze zevně, a nikoli vnitřně; ani u těch, kteří jsou zachyceni v žádostech po zlu; zakoření však u lidí, u kterých Pán tyto žádosti po zlu rozptýlil. V jejich duchovní mysli zakoření semena, tedy pravdy (o čemž viz výše v odst. 86 do konce).

(91)

Dnes převládá obecné mínění, že člověk bude zachráněn, věří-li tomu či onomu učení církve, a že to nezávisí na dodržování přikázání desatera (tedy přikázání nezabiješ, nezcižolíš, nepokradeš, nevydáš falešné svědectví) v jejich užším ani širším smyslu. Říká se totiž, že Bůh nehledí na skutky, ale na víru — avšak nakolik má člověk tato zla v sobě, natolik se mu nedostává víry (viz výše v odst. 42–52). Zvaž to rozumně a odpověz si, zda vrah, cizoložník, zloděj a falešný svědek mohou mít nějakou víru, zatímco prodlévají v žádostech po svých zlech. Dále se zamysli nad tím, zda žádosti po těchto zlech mohou být odstraněny jinak než tím, že člověk odmítne tato zla činit, protože to jsou provinění, tedy protože jsou pekelná a ďábelská. Kdo se tedy domnívá, že být zachráněn znamená věřit tomu či onomu učení církve, zatímco sám zůstává stejný, je pošetilý podle Pánových slov u *Matouše 7,26*. Taková církev je u *Jeremjáše* popsána slovy:

Postav se do brány Hospodinova domu a volej tam toto slovo. Toto praví Hospodin zástupů, Bůh Izraele: „Napravte své cesty a své skutky. Nespolehejte na klamná slova: ‚Je to chrám Hospodinův, chrám Hospodinův, chrám Hospodinův.‘ Smí se krást, vraždit, cizoložit a křivě přísahat, zatímco přicházíte a stavíte se přede Mě v tomto domě, který je nazýván Mým jménem, a říkáte: Jsme vysvobozeni.‘ To proto, abyste mohli páchat všechny tyto ohavnosti? Což se stal tento dům úkrytem lupičů? Hle, také Já jsem to viděl, je výrok Hospodinův.” (Jr 7,2–4.9–11)

(12)

**Nikdo se nemůže vyhýbat zlům jako proviněním tak,
aby se od nich vnitřně odvracel pokud proti nim nebojuje**

(92)

Ze Slova a z nauky z něj odvozené všichni víme, že lidské já je od narození zlé a že z vrozené tužby miluje zla a upadá do nich. Chceme se tedy například mstít, podvádět, pomlouvat a cizoložit; a kdybychom nemysleli na to, že to jsou provinění, a kdybychom se proto těmto podnětům nebránili, skutečně — pokud by tím neměla utrpět naše pověst či zisk — bychom tímto způsobem jednali při každé vhodné příležitosti. Bez náboženství tak navíc jednáme proto, že je nám to příjemné.

(93)

Protože toto já tvoří prvotní kořen našeho života, je zřejmé, jakým stromem bychom byli, kdyby tento kořen nebyl vyrván a na jeho místo nebyl zasazen nový. Byli bychom jako zkažený strom, o němž se praví, že musí být vyřazen a hozen do ohně (*Mt 3,10; 7,19*). Tento kořen však nelze odstranit a na jeho místo nelze zasadit nový, pokud nepovažujeme zla, jež jej vytvářejí, za zhoubná pro naši duši, a jestliže se jich proto nechceme zbavit. Protože však tato zla tvoří součást našeho já a jsou nám tedy příjemná, činíme tak pouze s nechutí a námahou, tedy s bojem.

(94)

Bojuje každý, kdo věří v existenci pekla a nebe: v nebe jako ve věčné štěstí a v peklo jako ve věčné neštěstí, a kdo věří, že do pekla přicházejí ti, kdo činí zlo, a do nebe ti, kdo činí dobro. Kdo bojuje, ten jedná ze svého nitra proti vlastní žádosti tvořící kořen zla — neboť kdo proti něčemu bojuje, ten to nechce, zatímco být veden žádostí znamená chtít ji. Z toho plyne, že kořen zla nelze

odstranit jinak než bojem.

(95)

Nakolik tedy bojem odstraňujeme zlo, natolik na jeho místo nastupuje dobro, a natolik pak z pozice dobra vidíme zlo tvář v tvář a shledáváme, že je pekelné a děsivé; a jako takovému se mu nejen vyhýbáme, ale také si je ošklivíme, a nakonec se od něj s hrůzou odvracíme.

(96)

Člověk, který bojuje proti zlům, nemůže bojovat jinak než jakoby sám od sebe, neboť kdyby tak nečinil, nebojoval by, ale stál by jako slepá a bezvládná loutka a neustále by jen myslel ze zla v jeho prospěch, a ne proti němu. Měli bychom však dobře vědět, že je to pouze Pán, který v nás bojuje proti našim zlům, a že se nám to pouze jeví, jako bychom bojovali ze sebe. Pán totiž chce, aby se nám to tak jevílo, neboť bez tohoto zdání by nemohlo dojít k žádnému boji, a proto ani k žádnému přetvoření.

(97)

Tento boj nebývá tvrdý kromě případů, kdy lidé popustili svým chťičům uzdu a úmyslně na nich ulpívali, nebo u lidí, kteří zatvrzele odmítali svatost Slova a církve. U ostatních však boj není těžký: odpírejte záměrně jednou týdně nebo dvakrát v měsíci zlům, a pocítíte změnu.

(98)

Křesťanská církev se nazývá církví bojovnou. Takto se může nazývat pouze v tom smyslu, že bojuje proti ďáblu, tedy proti pekelnému zlu. Peklo je totiž ďábel a bojem je pokušení, kterým člověk církve prochází.

(99)

O bojích proti zlu, tedy o pokušeních, pojednávají mnohé pasáže ze Slova. Rozumějí se těmito slovy Pána:

Pravím vám, jestliže pšeničné zrna nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Zemře—li však, vydá mnohý užitek, (J 12,24)

A také těmito slovy:

Kdo chce jít se Mnou, zapří sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj Mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však přijde o život pro Mne a pro evangelium, zachrání jej. (Mk 8,34–35)

Křížem se rozumí pokušení (také u Mt 10,38; 16,24; Mk 10,21; L 14,27; a zejména u J 12,25), což je také život těla, jež samo nic neznamena (J 6,63).

O bojích proti zlu a vítězstvích nad nimi hovoří Pán ke všem církvím v knize Zjevení:

Církvi v Efezu: Tomu, kdo zvítězí, dám jíst ze stromu života v Božím ráji. (Zj 2,7)

Církvi ve Smyrně: Kdo zvítězí, tomu druhá smrt neublíží. (Zj 2,11)

Církvi v Pergamu: Tomu, kdo zvítězí, dám jíst ze skryté many; dám mu bílý kamének, a na tom kaménku je napsáno nové jméno, které nezná nikdo než ten, kdo je dostává. (Zj 2,17)

Církvi v Thyatiru: Kdo zvítězí a setrvá v Mých skutcích až do konce, tomu dám moc nad národy a hvězdu jitřní. (Zj 2,26.28)

Církví v Sardech: Kdo zvítězí, toho učiním sloupem v chrámě Svého Boha; napíšu na něj jméno Boha a jména města, nového Jeruzaléma, který sestupuje s nebe od Boha, i jméno Mé nové. (Zj 3,12)

Církví v Laodikeji: Kdo zvítězí, tomu dám usednout se Mnou na trůn. (Zj 3,21)

Zvlášť o těchto bojích neboli pokušeních pojednává spis *Nový Jeruzalém a jeho nebeská nauka* vydaná v Londýně v roce 1758* (odst. 187–201). Odkud tato pokušení přicházejí a jaká jsou (196–197), jak a kdy k nim dochází (198), co dobrého způsobují (199), že Pán bojuje za člověka (200), o bojích neboli pokušeních Pána (201).

*. V českém překladu vyšlo pod názvem **Nebeské město**, nakl. **Onyx**, 2003.

(13)

Máme se vyhýbat zlům jako proviněním a bojovat proti nim jakoby sami od sebe

(101)

Božský řád nám ukládá, abychom jednali svobodně a rozumně, neboť jednat svobodně a rozumně znamená jednat ze sebe. Přesto tyto dvě schopnosti, svoboda a rozum, nejsou majetkem člověka, ale Pána u člověka. Dokud však jsme lidmi, nejsou nám nikdy odnímány, neboť bez nich bychom nemohli být přetvořeni — nemohli bychom totiž aktivně litovat svých provinění, bojovat proti zlům a pak nést ovoce hodné nápravy. Protože tedy máme od Pána svobodu a rozum a z nich jednáme, plyne z toho, že nejednáme ze sebe, ale jen jakoby ze sebe.*

* Že člověk má svobodu od Pána viz výše odst. 19 a 20 a také ve spisu **Nebe a peklo** odst. 589–596 a 597–603. Co to je svoboda, viz **Nový Jeruzalém a jeho nebeská nauka** vydaná v Londýně v r. 1758, odst. 141–149 (viz předchozí poznámka na straně 65).

(102)

Pán nás miluje a chce u nás přebývat, avšak nemůže nás milovat a přebývat u nás, pokud Jej nepřijímáme a Jeho lásku neopětujeme. Pouze tak a jinak vzniká spojení. Proto nám Pán dal svobodu a rozum — svobodu myslet a chtít jako od sebe a rozum, kterým se při tom máme řídit. Není možné někoho milovat a spojovat se s někým, kdo naši lásku neopětuje, stejně jako není možné vejít a přebývat u někoho, kdo nepřijímá. Protože toto přijímání a opětování máme od Pána, Pán nás vyzývá:

Zůstaňte ve Mně, a Já ve vás. (J 15,4)

Kdo zůstává ve Mně a Já v něm, ten nese hojné ovoce. (J 15,5)

V onen den poznáte, že Já jsem ve svém Otcí, vy ve Mně a Já ve vás. (J 14,20)

Pán také učí, že u Něho jsou pravdy a dobra, které člověk přijímá k sobě:

Zůstanete-li ve Mně a zůstanou-li Má slova ve vás; zachováte-li Má přikázání, zůstanete v Mé lásce. (J 15,7.10)

Kdo přijal Má přikázání a zachovává je, ten Mě miluje; i Já ho budu milovat a učiním si u něj příbytek. (J 14,21.23)

Takto Pán přebývá u člověka ve svém a člověk v tom, co je Pána, tedy v Pánu.

(103)

Jelikož tuto schopnost opětování a vracení, tedy vzájemnosti, máme od Pána, Pán říká, že máme aktivně litovat svých provinění. To však nikdo nemůže jinak než jakoby sám od sebe:

Ježíš řekl: „Nebudete—li činit pokání, všichni zahynete.“ (L 13,3.5)

Ježíš kázal: „Přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věřte evangeliu.“ (Mk 1,14.15)

Ježíš odpověděl: „Přišel jsem volat k pokání hříšníky.“ (L 5,32) Ježíš pravil církvím: „ Čiňte pokání.“ (Zj 2,5.16.21.22; 3.3) Také se praví: Nekáli se ze svých činů. (Zj 16,11)

(104)

Jelikož schopnost opětování a vracení, tedy vzájemnosti, máme od Pána, Pán říká, že máme dodržovat přikázání a nést ovoce:

Proč Mne oslovujete „Pane, Pane“ a nečiníte, co říkám ? (L 6,46—49) Když to víte, blaze vám, jestliže to také činíte. (J 13,17) Vy jste Moji přátelé, činíte—li, co vám přikazuji. (J 15,14)

Kdo by je zachovával a učil, ten bude v království nebeském vyhlášen velkým. (Mt 5,19)

Každý, kdo slyší Má slova a plní je, bude podoben rozvážnému muži. (Mt 7,24)

Neste tedy ovoce hodné pokání. (Mt 3,8)

Tvořte dobrý strom s dobrým ovocem. (Mt 12, 33)

Království bude dáno lidu, který ponese jeho ovoce. (Mt 21,43)

Každý strom, který nedává dobré ovoce, bude vyřazen a hozen do ohně. (Mt 7,19)

A podobně na mnoha dalších místech. Z toho je zřejmé, že máme jednat sice od sebe, avšak z moci Pána, o kterou máme prosit — a to je jednat *jakoby* ze sebe.

(105)

Jelikož tuto schopnost opětování a vracení, tedy vzájemnosti, máme od Pána, musíme ze svých činů skládat účty a podle nich nám bude odplaceno. Pán totiž říká:

Syn člověka přijde a odplatí každému podle jeho jednání. (Mt 16,27) Ti, kdo činili dobré, vstanou k životu, a ti, kdo činili zlé, vstanou k odsouzení. (J 5,29)

Jejich skutky jdou s nimi. (Zj 14,13) Všichni byli souzeni podle svých činů. (Zj 20,13) Hle, přijdu brzo, a odplata Má se Mnou; odplátím každému podle toho, jak jednal. (Zj 22,12)

Kdybychom nedokázali opětovat, nic by nám nemohlo být přičteno.

(106)

Jelikož přijímáme a opětujeme, církev učí, že se máme zkoumat, doznávat před Bohem svá provinění, upouštět od nich a vést nový život. Že tomu učí každá církev v křesťanském světě, lze

vidět výše v odst. 3 až 8.

(107)

Kdybychom nedokázali přijímat, a tedy ani myslet jakoby sami od sebe, nemohli bychom ani mluvit o víře, neboť ani víru nemáme od sebe. Byli bychom jako stéblo ve větru a stáli bychom jako bez ducha, s otevřenými ústy a spuštěnými rukama, a očekávali bychom, až do nás vplyne jakýsi vliv, aniž bychom o věcech záchrany jakkoli uvažovali nebo pro ně něco udělali. My sice v těchto věcech opravdu sami nic aktivně nečiníme, avšak reagujeme v nich jakoby sami od sebe.

O těchto záležitostech však bude pojednáno ještě srozumitelněji v díle *O moudrosti andělů*.

(14)

**Kdo se vyhýbá zlům z jakéhokoli jiného důvodu než proto,
že to jsou provinění, ten se jim ve skutečnosti nevyhýbá,
ale pouze jim brání objevit se před světem**

(108)

Existují mravní lidé, kteří zachovávají přikázání druhé desky desatera, nepodvádějí, nerouhají se, nemstí se a necizoloží; někteří z nich se utvrdili v názoru, že se jedná o zla, protože škodí veřejnému blahu a odporují zákonům lidskosti. Tito lidé projevují lásku k bližnímu, upřímnost, spravedlivost a mravní čistotu. Pokud však činí tato dobra a vyhýbají se těmto zlům pouze proto, že to jsou zla, a ne zároveň proto, že to jsou provinění, zůstávají stále jen přírodními lidmi, a uvnitř přírodních lidí přetrvává kořen zla, protože nebyl odstraněn. Dobra, která činí, tak nejsou skutečnými dobry, neboť pocházejí z nich samých.

(109)

Přírodně mravný člověk se může lidem ve světě jevit úplně stejně jako duchovně mravný člověk, avšak jinak se jeví andělům. Je-li takový člověk v dobru, jeví se andělům jako dřevěná socha, a je-li v pravdě, jeví se jim jako mramorová socha bez života. Zcela jinak však vidí duchovně mravného člověka. Přírodní člověk je totiž mravný zevně, zatímco duchovní člověk je mravný vnitřně, a vnější bez vnitřního nežije — tedy žije, ale ne životem hodným tohoto jména.

(110)

Žádosti zla, jež tvoří již od narození lidské nitro, nemůže odstranit nikdo jiný než Pán sám. On totiž působí z duchovního na přírodní, zatímco člověk sám ze sebe působí z přírodního na duchovní, což je proti řádu; nepůsobí tím na odstranění žádostí, ale uzavírá je, a to stále těsněji spolu s tím, jak se v nich utvrzuje. Po smrti, když se stane duchem, toto dědičné zlo ukrývající se uvnitř rozrazí pokrývku, která je ve světě zahalovala, a vylije se ven jako hnis z vředu, který byl léčen jen povrchně.

(111)

Existuje mnoho různých příčin, proč člověk může být mravný pouze zevně, avšak pokud není mravný i vnitřně, není mravným vůbec. Pokud se například někdo zříká cizoložství a smilstva ze strachu před občanskými zákony a jejich tresty, ze strachu před ztrátou pověsti, a tedy i cti, ze

strachu před možnými nemocemi, před hádkami s manželkou, a tedy rozháraným životem, ze strachu před pomstou manžela nebo příbuzných, kvůli chudobě či z lakomství, ze slabosti způsobené nemocí, nadužíváním, stářím či impotencí, nebo dokonce pokud se jich zříká z ohledu na kterýkoli přírodní či morální zákon, avšak ne také z ohledu na zákon duchovní, zůstává stále vnitřně cizoložníkem a smilníkem, neboť se přes to vše stále domnívá, že nejde o provinění. V duchu před Bohem je proto nepovažuje za nezákonné, a tak je v duchu páchá, i když ne před světem v těle. Po smrti, když se stane duchem, proto otevřeně hovoří v jejich prospěch. Z toho plyne, že i bezbožník se může vyhýbat zlům jako něčemu škodlivému, ale pouze křesťan se jím může vyhýbat jako proviněním.

(112)

Obdobné to je i se všemi druhy krádeží a podvodů, se všemi druhy vražd a pomst a se všemi druhy falešných svědectví a lží. Nikdo se nemůže od těchto zel očistit sám od sebe, neboť v každém z nich jsou nespočetné chťiče, jež my lidé vidíme jen jako jednolitý celek. Pán však vidí i ty nejmenší podrobnosti v celé jejich spojitosti. Jedním slovem: my se sami nemůžeme znovuzrodit, tedy vytvořit si nové srdce a nového ducha; může to pouze Pán, jenž je Přetvořovatel a Znovuzroditel sám. Kdyby se tedy někdo chtěl svou vlastní rozumností a inteligencí učinit novým, bylo by to jako natírat znetvořenou tvář líčidlem nebo jako potírat masť něco, co je postižené vnitřní nákazou.

(113)

Proto Pán praví u *Matouše*:

Slepý farizeji, vyčišť především vnitřek číše, a bude čistý i vnějšek. (Mt 23,26)

a u *Izajáše*:

Omyjte se, očistěte se, odklidte Mi své zlé skutky z očí, přestaňte páchat zlo. I kdyby vaše hříchy byly jako šarlat, zbělejí jako sníh, i kdyby byly rudé jako purpur, budou bílé jako vlna. (Iz 1,16,18)

(114)

K výše řečenému dodám následující:

1. Křesťanská láska k bližnímu spočívá u každého v tom, aby věrně zastával své povolání; neboť nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním, natolik každodenně činíme dobro a stáváme se užiteční obecnému celku. Tím dochází k péči o celek i o každého jednotlivce zvlášť.

2. Ostatní [projevy lásky k bližnímu] nejsou vlastní skutky lásky k bližnímu, ale jde buď o znaky této lásky, o dobročinnost nebo o povinnost.

část 2

O LÁSCE

(15)

**Prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům,
neboť to jsou provinění vůči Němu;
toho dosahujeme aktivní lítostí**

K vysvětlení pojmů láska k bližnímu, provinění vůči Bohu a aktivní lítost viz Překladatelská poznámka v Předmluvě.

To bude vyloženo v následujícím pořadí:

- (1) Nakolik se nevyhýbáme zlům z důvodu, že to jsou provinění, natolik v nich setrváváme.
- (2) Nakolik jednotlivá provinění neznáme a nevíme, čím jsou, natolik si myslíme, že jsme jich prosti.
- (3) Nakolik jednotlivá provinění poznáme a dozvíme se, čím jsou, natolik je můžeme v sobě spatřit, vyznat je před Pánem a aktivně jich litovat.
- (4) Dobro, které činíme před aktivní lítostí, je nepravým dobrem; stejně tak je tomu s láskou k bližnímu, neboť dobro je součástí této lásky.
- (5) Prvou věcí lásky k bližnímu je tedy hledět k Pánu a vyhýbat se zlům, neboť to jsou naše provinění.

(1)

Nakolik se nevyhýbáme zlům z důvodu, že to jsou provinění, natolik v nich setrváváme.

Člověk se rodí se všemi druhy zel — naše vůle, tedy naše já, je veskrze zlá. Proto nejsme—li přetvoření a znovuzrozeni, zůstáváme nejen takovými, jakými jsme se narodili, ale stáváme se ještě horšími, neboť ke zděděnému zlu přidáváme také zlo, kterého se sami dopouštíme. Takovými zůstáváme, pokud se nevyhýbáme zlům jako proviněním.

Vyhýbat se zlům jako proviněním znamená vyhýbat se jim jako něčemu ďábelskému a pekelnému, a tím umrtvujícímu — tedy proto, že v sobě nesou věčné odsouzení. Pokud na ně nahlížíme tímto způsobem, věříme v peklo a nebe i v to, že je Pán může odstranit, pokoušíme—li se je odstranit i my jakoby sami ze sebe. O tomto předmětu však pojednává nauka *O životě* v odstavcích 108–113. K tomu dodám následující: Veškerá zla nám jsou ze své podstaty příjemná, neboť se rodíme do sebelásky, jež nám činí příjemným vše, co je nám vlastní, tedy co chceme a na

co myslíme. Pokud tato potěšení, která jsou v nás zakořeněna již od narození, nejsou zkrocena, zůstáváme v nich až do smrti. A zkrocena být nemohou, pokud je nepovažujeme za sladký, ale smrtící jed, nebo za napohled krásné, ale jedovaté květiny, tedy dokud nenahlédneme, že jsou smrtící, a dokud k nim nezískáme odpor.

(2)

Nakolik jednotlivá provinění neznáme a nevíme, čím jsou, natolik si myslíme, že jsme jich prosti.

Člověk sice díky Slovu ví, že je hříšný od hlavy až k patě, avšak zároveň to neví, protože v sobě žádnou vinu nevidí. Jeho modlitby a vyznání se proto mohou rozléhat jako zvony, avšak dál bude sám v sobě věřit, že se ničím neprovinil.

Tato víra se projevuje v jeho příštím životě. Tehdy totiž začne prohlašovat: jsem čistý, neposkvrněný a nevinný; když je však prozkoumán, je shledán nečistým, poskvrněným, a dokonce odumřelým. Jako by vnějšímu světu ukazoval skvoucí se a hebkou kůži, uvnitř však byl nakažen chorobou postupující od samého srdce; nebo jako by byl tekutinou, jejíž čistá hladina ukrývá stojatý a zapáchající obsah.

(3)

Nakolik svá provinění poznáme a dozvíme se, čím jsou, natolik je můžeme v sobě spatřit, vyznat je před Pánem a aktivně jich litovat.

Bylo řečeno, že je *můžeme* spatřit, pokud *chceme* — a to chce ten, kdo věří ve věčný život. Nesmí však přemýšlet pouze o tom, co činí, avšak také o tom, co chce činit. Věří-li totiž, že je něco dovolené, tak to i provede, a pokud to neprovede, tak pouze z ohledu na svět.

Existuje vnitřní a vnější působení neboli vnitřní a vnější konání. Vnější působení neboli konání vychází a trvá z vnitřního podobně jako čin z úmyslu. Úmysl člověka souhlasí s jeho vůlí. Proto i kdybychom nejednali tělesně, protože bychom to považovali za nedovolené, přesto zůstává úmysl neboli vůle, což je v duchu vlastní čin. Proto poznat svá provinění a vědět, čím jsou, znamená poznat a chápat své myšlenky a z nich vědět, co pokládáme za dovolené, po čem toužíme a v jakém myšlení máme zálibu. Pokud například přemýšlíme nad tím, zda je smilstvo hříchem (a to těžkým), zda je hříchem nenávist a pomstychtivost, krádež a podobná zla, domýšlivost a pýcha, pohrdání jinými, lakomství, tak odstraňujeme pokrývku tvořenou z našeho přesvědčení, kterou se jakoby zahalujeme; tehdy se radíme se Slovem a prohledáme.

Každý, kdo uznává, že vina je vinou (a může ji tedy v sobě spatřit), ten ji také vidí. Kdo ji však pokládá za dovolenou v myšlenkách, avšak v těle — s ohledem na svět — za nepřípustnou, ten ji vidět nemůže. Je jako někdo, kdo chce vidět svůj obličej — a otočí zrcadlo čelní plochou od sebe nebo je zastře látkou.

(4)

Dobro, které činíme před aktivní lítostí, je nepravým dobrem; stejně tak je tomu s láskou k bližnímu, neboť dobro je součástí této lásky.

Takovéto zlo se totiž nachází uvnitř člověka, protože nebylo odkryto, a tudíž ani léčeno — a ze zla nemůže vyvěrat žádné ryzí dobro. Zdroj je totiž nečistý. Dobro, jež vyvěrá ze zla, se může zevně jevit jako dobro, za nim však zůstává člověk se svými niternými kvalitami. Vše, co člověk dělá, je jeho obrazem. I před zraky andělů se jeví ve svém obraze, a to dokonce i mimo sebe sama, jak jsem se nescetněkrát přesvědčil. Dobro, které činíme tělesně, se proto může jevit dobré těm, kdo

vidí pouze zevní skutečnosti. Uvnitř se však tají vůle a úmysl, jež si mohou přát vypadat upřímně a dobře, aby ovládly duše a získaly tak čest a zisk. Jedním slovem: existuje záslužné, předstírané a ďábelské dobro, jež chce podvádět, mstít se, zabíjet a tak podobně; takové dobro je však po smrti, když se člověk objeví v pravé skutečnosti svého nitra, odřato, a pak se stává otevřeným zlem.

Každé dobro, jež prokazujeme bližnímu, je projevem lásky k bližnímu či přímo touto láskou samou. Jaké kvality je tato láska, je dáno následujícími třemi body: 1. nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním, 2. nakolik známe a poznáváme jednotlivá provinění, 3. nakolik je v sobě vidíme, vyznáváme se z nich a aktivně jich litujeme. To jsou známky, které u každého určují kvalitu jeho lásky.

(5)

Prvou věcí lásky k bližnímu je tedy hledět k Pánu a vyhýbat se zlům, neboť to jsou naše provinění.

Každé dobro, které prokazujeme bližnímu s ohledem na něj nebo na pravdu a dobro (a tedy na to, co se píše ve Slovu), nebo na náboženství (a proto kvůli Bohu) — tedy dobro, které činíme z duchovní lásky nebo z duchovní pohnutky, nazývá se dobrem lásky k bližnímu neboli dobrým skutkem. Míra tohoto dobra tedy není určena tím, nakolik pochází z člověka, ale tím, nakolik pochází z Pána prostřednictvím člověka.

Pán prokazuje dobro každému, zejména prostřednictvím druhých lidí, avšak takovým způsobem, že člověk sotva tuší, že je nečiní ze sebe. Často podněcuje bezbožné, aby činili druhým dobro, i když tak dělají z lásky k sobě a ke světu. Toto dobro je sice Pána neboli od Pána, člověk však za ně není odměňován. Pokud však někdo toto dobro koná nejen z přírodní lásky či pohnutky, ale i z lásky či pohnutky duchovní, tehdy odměněn je. Jeho odměnou je nebeská radost plynoucí z této lásky a pohnutky, jež trvá do věčnosti, a to v míře, ve které člověk nejedná ze sebe — tedy nakolik věří, že veškeré dobro je od Pána, a nepřisvojuje si za ně zásluhu.

Nikdo nemůže činit od sebe dobro, jež by bylo skutečným dobrem, ale nakolik se vyhýbá zlům jako hříchům, natolik činí dobro ne od sebe, ale od Pána; o tom se lze dočíst v nauce *O životě pro Nový Jeruzalém z předpisů desatera* (odst. 9–17 a 18–31).

Odtud plyne, že než začneme s aktivní lítostí, nemáme žádnou lásku k bližnímu, která by pocházela od Pána, ale jen lásku k bližnímu pocházející od člověka; a poté, co začneme svých zel aktivně litovat, nemáme lásku k bližnímu pocházející od člověka, ale od Pána. Pán totiž nemůže k člověku vstoupit a činit skrze něj dobro od Sebe, dokud není vyvržen ďábel, tedy zlo. Ďábel se vyvrhuje aktivní lítostí — tehdy vstupuje Pán a koná skrze člověka dobro; a to vždy tak, aby měl člověk pocit, že tak jedná sám ze sebe, a zároveň stále věděl, že je to od Pána.

Z toho plyne, že první věcí lásky k bližnímu je vyhýbat se zlům jako proviněním, čehož dosahujeme aktivní lítostí. Kdo nevidí, že nekající člověk je zlý a že zlý člověk nemá žádnou lásku k bližnímu, a nemůže ji tedy ani prokazovat? Bližního musíme milovat z lásky, kterou máme v sobě.

(6)

Na závěr uvedeme některé pasáže ze Slova. Například Pánova slova farizejům, že musí být očištěn vnitřní člověk; dále u *Izajáše* 1. Rovněž některé pasáže citované v nauce *O životě* odst. 28–31 a 50–52.

Druhou věcí lásky k bližnímu je činit dobro, neboť je užitečné

Vysvětlení bude podáno v následujícím pořadí:

- (1) Milovat bližního znamená nechtít mu působit zlo.
- (2) Milovat bližního znamená chtít mu prokazovat dobro.
- (3) Člověk může činit dobro, o němž se domnívá, že pochází z lásky k bližnímu, a zároveň se nevyhýbat zlům, přestože veškeré zlo směřuje proti této lásce.
- (4) Nakolik člověk nechce bližnímu působit zlo, natolik mu chce prokazovat dobro; nikoli však naopak.
- (5) Zlo, jež působí proti lásce k bližnímu, musí být nejprve odstraněno. Toho dosáhneme tím, že budeme hledět k Pánu a aktivně litovat svých provinění. Teprve potom bude dobro, které prokazujeme, dobrem lásky k bližnímu.
- (6) Charakter dobra, které je součástí naší lásky k bližnímu, se řídí tím, jak poznáváme zlo a následně je odstraňujeme aktivní lítostí.
- (7) Z toho plyne, že prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům jako proviněním, a druhou je prokazovat dobro.

(1)

Milovat bližního znamená nechtít mu působit zlo.

Každý vidí, že láska k bližnímu nečiní bližnímu zlo, neboť má bližního na zřeteli a kdo někoho miluje, bojí se mu ublížit. Kde je láska, tam je spojení duší. Ublížíme—li někomu, s kým jsme spojeni láskou, pocítíme v duši, jako bychom ublížili sami sobě. Kdo by mohl působit zlo svým dětem, své ženě, přátelům ? Vždyť působit zlo je proti dobru lásky.

Kdo nevidí, že ten, kdo někoho nenávidí, jedná s ním jako s nepřítelem a protivníkem, hoří pomstou a dychtí po jeho smrti, ten bližního nemiluje ? Ze bližního nemiluje ani ten, kdo touží cizoložit s manželkou druhého, svádět a opouštět panny nebo znásilňovat ženy ? Ze bližního nemiluje, kdo chce druhého oloupit nebo ho pod různými záminkami obrát o majetek či mu škodit na cti pomluvami, a tak i falešným svědectvím ? Nemiluje ho ani ten, kdo touží po domě, manželce nebo čemkoliv jiném, co mu patří. Z toho všeho je zjevné, že láskou k bližnímu je nechtít bližnímu působit zlo.

Že milovat bližního znamená plnit zákon, praví na dvou místech i Pavel* a praví se tak i na dalších místech Slova.

*.Ř 13.8—10; Ga 5,14.

(2)

Milovat bližního znamená chtít mu prokazovat dobro.

To je známou skutečností, neboť lidé věří, že milovat bližního znamená dávat chudým, pomáhat potřebným, podporovat vdovy a sirotky, obdarovávat kněze, přispívat na kostely, nemocnice a na různé zbožné účely, a že dobrem této lásky je krmit hladové, napájet žíznivé, přijímat pocestné, odívat nahé, navštěvovat nemocné, docházet k vězňům a mnohé další. To vše je však dobrem pouze natolik, nakolik se dárce vyhýbá zlům jako proviněním. Pokud tato dobra činí bez toho, jde o dobra vnější či dokonce záslužná, jež vyvěrají z nečistého zdroje; a co z takového zdroje vyvěrá, je vnitřně zlé — je v tom totiž člověk a svět.

Je známým faktem, že milovat bližního znamená konat křesťanské dobro. Mnozí věří, že dobro ničí zlo, a zlo tak v člověku buď přestává existovat, nebo se na ně alespoň nehledí. Dobro však žádné zlo neničí, pokud člověk o svém zlu nepřemýšlí a aktivně jej nelituje.

Mnozí v to uvěřili a mysleli si, že už v sobě žádné zlo nemají. Když však byli prozkoumáni, uznali, že jsou zla plní a že kdyby nebyli udržováni ve svém vnějším já, nemohli by být spaseni.

(3)

Člověk může činit dobro, o němž se domnívá, že pochází z lásky k bližnímu, a zároveň se nevyhýbat zlům, přestože veškeré zlo směřuje proti této lásce.

Je jasné, že vyhýbat se zlu [a činit dobro] jsou dvě rozdílné věci. Jsou totiž lidé, kteří konají všemožné dobré skutky lásky, protože jsou zbožní a myslí na věčný život, a přesto nevědí, že nenávidět a mstít se, smilnit, loupit a škodit, ničit druhému pověst a falešně svědčit a mnohé další činy [jsou zla]. Někteří soudcové sice žijí zbožně, přesto však nepovažují za hřích soudit s ohledem na přátelství, příbuzenství, postavení nebo zisk; a i kdyby to věděli, přesto by sami sebe přesvědčili, že to zla nejsou. Podobně jednají i jiní. Jedním slovem: vyhýbat se zlům jako proviněním a konat křesťanské dobro jsou dvě rozdílné věci. Ten, kdo se vyhýbá zlům jako proviněním, ten koná křesťanské dobro, ale kdo se jim nevyhýbá, ten žádné křesťanské dobro nekoná. Zlo totiž působí proti lásce, a proto musí být vyhlazeno dříve, než prokazované dobro může plynout s láskou, a stát se tedy její součástí. Nikdo nemůže činit nebo si přát dobro a zároveň zlo.

Každé dobro, jež je dobrem o sobě, pochází z vnitřní vůle. Zlo se z ní odstraňuje aktivní lítostí; sídlí v ní i to zlo, s nímž se člověk rodí. Pokud tedy člověk svých vin aktivně nelituje, zlo zůstává v jeho vnitřní vůli a dobro plyne z jeho vnější vůle, a tak je člověk ve zvráceném stavu. Nitro dodává hodnotu zevnějšíku, ale ne naopak. Pán praví: „Vyčisti nejprve to, co je uvnitř poháru a mísy.”

Člověk má dvojí vůli: vnitřní a vnější. Vnitřní vůle se očisťuje aktivní lítostí a vnější vůle pak koná dobro z vůle vnitřní. Vnější dobro však zlo žádosti neboli kořen zla neodstraní.

(4)

Nakolik člověk nechce bližnímu působit zlo, natolik mu chce prokazovat dobro; nikoli však naopak.

Existuje dobro občanské, dobro mravní a dobro duchovní. Dobro, jež člověk činí předtím, než se začne vyhýbat zlům jako hříchům, je dobrem občanským a mravním, ale jakmile se člověk začíná vyhýbat zlům jako proviněním, dobro občanské stejně jako dobro mravní nabývají duchovnosti; ne však dříve.

Žádost se skrývá uvnitř, venku je její potěšení. Jestliže tedy myšlení člověka je motivováno žádostí a jejím potěšením, člověk se buď utvrzuje ve zlu a věří, že je dovolené (a je tedy ve zlu), nebo vůbec o žádném zlu v sobě nepřemýšlí, a proto se domnívá, že je bezúhonný.

Člověk by si měl opravdu přiznat, že je provinilec, v němž od hlavy až k patě není nic

neporušeného; může o tom sice hovořit a vyjadřovat, co o tom ví, avšak vnitřně tomu stejně nevěří, pokud k tomu nedospěje zkoumáním. Teprve potom to může skutečně prohlásit, neboť tehdy poprvé vnímá, že v něm není nic celistvého. Pouze tak a nejinak dochází k otevření a uzdravení vředu — jinak je vyléčení jen zdánlivé.

Nekázal snad Pán, stejně jako jeho učedníci a Jan Křtitel, pokání? Izajáš praví, že první věcí je upouštět od zla, teprve potom se učíme konat dobro. Předtím nevíme, co to dobro je ani jaké je; zlo totiž neví, co to je dobro, ale dobro zlo zná.

(5)

Zlo, jež působí proti lásce k bližnímu, musí být nejprve odstraněno. Toho dosáhneme tím, že budeme hledět k Pánu a aktivně litovat svých provinění. Teprve potom bude dobro, které prokazujeme, dobrem lásky k bližnímu.

Jelikož zlo musíme nejprve poznat, aby mohlo být odstraněno, stalo se desatero nejpřednější částí Slova a také nejdůležitější naukou církve v celém křesťanském světě. Všichni jsou do církve uváděni tím, že poznávají zlo a upouštějí od něj, neboť je proti Bohu.

Tento prvotní základ Slova byl natolik svatý proto, že dříve nikdo nemohl činit křesťanské dobro.

Z následujících příkladů je zřejmé, že dobro následuje. Soudce praví: „Nechci z toho či onoho důvodu rozsuzovat na základě zla, ale chci soudit spravedlivě“; činí tedy dobro. Rolník praví: „Nechci konat svou práci jinak než spravedlivě a věrně“; a činí tedy dobro. Stejně je tomu i u tisíců dalších případů — když někdo nekoná zlo, koná dobro. Proto můžeme vyslovit pravidlo, že vyhýbat se zlům jako proviněním znamená činit dobro.

(6)

Charakter dobra, které je součástí naší lásky k bližnímu, se řídí tím, jak poznáváme zlo a následně je odstraňujeme aktivní lítostí.

Řídí se tedy tím, jak více či méně dokonale poznáváme zlo, jak poznáváme zla viry a zla života a jakým způsobem od nich upouštíme — což činíme tím, že hledíme k Pánu a věříme v Něj.

Můžeme se poučit příklady — neboť čím je člověk niternější, tím je čistší a lepší zdroj, z něhož dobro vyvěrá.

Krátce řečeno, dobro každého člověka je dobrem v té míře a kvalitě, v jaké je pro něj zlo zlem: jedno od druhého nelze oddělit.

Nakolik svlékáme starého člověka, natolik oblékáme nového.

Nakolik přibíjíme své tělo na kříž, natolik žijeme v duchu.

Nikdo nemůže sloužit zároveň dvěma pánům.

Poznání v sobě zahrnuje nezbytnost rozpoznat, co je pravda a co je klam; odstranění [zla] je věcí vůle, a obojí [poznání i odstranění zla] je součástí života.

(7)

Z toho plyne, že prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům jako proviněním, a druhou je prokazovat dobro.

Zlý člověk může stejně jako dobrý činit „dobro“. Může druhému pomáhat a vykonat pro něj

mnoho dobrého — a to z laskavosti, z dobročinnosti, z přátelství, ze soucitu. To však nejsou skutky lásky k bližnímu pro toho, kdo je prokazuje, ale jen pro toho, kdo je přijímá; jsou jimi jen vnějším zdáním.

Když se někdo několikrát vyhne některému zlu jako provinění, tehdy vidí jen dobro, které koná; je v něm však obojí [dobro i zlo], avšak jedno z nich musí být vždy přednější; a jedno z nich je vskutku vždy přední a niternější.

(17)

Bližním, jenž má být milován, je v duchovním pojetí dobro a pravda

Říkáme v duchovním pojetí, neboť v tomto pojetí se vnitřně nalézá duchovní člověk a také anděl. Toto pojetí je prosto hmoty, prostoru, času a zejména osoby.

Výklad následuje v tomto pořádku:

- (1) Člověk není člověkem svou podobou, ale svým vnitřním dobrem a pravdou, neboli (což je totéž) svou vůlí a intelektem.
- (2) Proto bližním, jenž má být milován, je dobro a pravda v člověku.
- (3) Charakter bližního odpovídá charakteru dobra a pravdy v člověku — neboli jaký je člověk, takový je bližní.
- (4) Stupeň bližního je dán stupněm dobra a pravdy v člověku; jeden člověk proto není bližním ve stejném stupni jako druhý.
- (5) Bližním, jenž má být milován, je dobro vnitřní vůle, ne však dobro vnější vůle, netvoří-li s vnitřní vůlí jeden celek.
- (6) Pravda je bližním natolik, nakolik plyne z dobra a tvoří s ním jeden celek tak jako forma a jsoucno. *

. Forma a jsoucno (forma et essentia): klasické filozofické termíny související s metafyzikou Platóna a Aristotela — tedy s otázkou, zda za nestálou proměnlivostí jevů tohoto světa stojí nějaké stálé, neproměnné jsoucno. Podle Aristotela jsoucno (bytnost, podstata, esence) bytuje ve věci samé jako její vnitřní důvod, určující její bytí: dělá věc tím, čím je. Swedenborg zde očividně naznačuje stejný vztah, jaký vyjadřuje Aristotelova dvojice pojmů forma a látka. Všude ve vesmíru, učil Aristoteles, nalézáme **látku a **formu**, jež jsou věčné a nikdy nemohou být od sebe odděleny. Látka sama o sobě nemá žádnou skutečnost, avšak forma jí ke skutečnosti dopomáhá.*

(1)

Člověk není člověkem svou podobou, ale svým vnitřním dobrem a pravdou, neboli (což je totéž) svou vůlí a intelektem.

Je známou skutečností, že vlastním člověkem je vůle a intelekt, a ne podoba obličeje a těla, jež se jeví jako člověk. Někteří vypadají jako lidé, přestože jsou hloupí a nepřičetní; někteří jsou natolik přírodní, že kromě schopnosti mluvit jsou jako zvířata; a jiní jsou rozumní a duchovní. Posledně jmenovaní se mohou zdát méně krásní, jsou však více lidmi než prve zmínění. Odejme jim však dobro a pravdu, a zůstane lidská forma bez člověka — budou jako obrazy, sochy či opice.

Řekli jsme dobro a pravda — znamená to také vůle a intelekt, neboť dobro je věcí vůle a pravda je věcí intelektu; vůle je totiž příjemcem dobra a intelekt je příjemcem pravdy.

Přesto dobro a pravda nemohou existovat mimo svůj subjekt a nic nemůže být od svého subjektu odděleno. Bližním je proto člověk; v duchovním pojetí je však člověk člověkem díky dobru a pravdě.

(2)

Proto bližním, jenž má být milován, je dobro a pravda v člověku.

Představ si skupinu tří nebo deseti lidí, které sis vybral, aby vykonávali nějakou domácí práci. Nevybral bys je snad podle jejich dobra a pravdy? Jen jimi je člověk člověkem.

Pokud budeš z těchto deseti volit jednoho, aby vstoupil do tvých služeb, nebudeš snad zkoumat jeho rozum a vůli? Ten, koho si vybereš, pak bude bližním, jehož budeš milovat. Člověk — ďábel může vypadat jako člověk — anděl; milován však má být člověk — anděl, a ne člověk — ďábel. Andělskému člověku prokazuješ dobrodiní pro jeho dobro a pravdu, ďábelskému člověku však nikoliv. Láskou k bližnímu je ďábelského člověka trestat, činí-li zlo, a andělského člověka odměňovat.

Vybíráš-li z deseti panen, z nichž pět je nevěstek a pět ctnostných, kterou z nich si vybereš za manželku? Nezvolíš si jednu z těch ctnostných, a to podle jejího dobra tak, aby souhlasilo s tvým?

(3)

Charakter bližního odpovídá charakteru dobra a pravdy v člověku — neboli jaký je člověk, takový je bližní.

Že jeden člověk není stejným bližním jako druhý, učí Pán v podobenství o člověku zraněném lupiči. Říká se tam, že bližním je ten, který mu prokázal milosrdenství.*

*. L 10,29–37

Kdo bližního nerozlišuje podle kvality jeho dobra a pravdy, může být tisíckrát podveden a jeho láska upadá do zmatku, až nakonec zanikne. Ďábelský člověk může volat: „Já jsem bližní, prokaž mi dobro!“ a pokud mu opravdu dobro prokážeš, může zabít tebe či jiné; dal jsi mu totiž do ruky nůž či meč.

Jednoduší lidé tak ale jednají. Říkají, že každý člověk je bližním stejně, a protože se na něj dívá Bůh, nemá smysl zkoumat jeho charakter; důležité prý je jen bližnímu pomoci. To však milováním bližního není. Kdo miluje bližního z ryzí lásky, ten zkoumá, jaký to je člověk, a rozlišuje, jaké dobro mu může pomoci.

Takoví prostoduší lidé jsou v příštím životě oddalováni a oddělováni; když totiž přijdou mezi ďábelské duchy, jsou jimi sváděni, aby jim prokazovali dobro a škodili dobrým. Zlí duchové na ně volají: „Osvobod mě, pomoz mi!“ Takto zlí získávají nejvíce síly. Bez pomoci těchto prostých duchů a určitého spojení s nimi by nezmohli vůbec nic. Jsou však mocní ve spojení s těmi, které ve jménu bližního oklamali.

Skutečně ryzí láska k bližnímu je rozvážná a moudrá. Ta druhá je nepravá, neboť pochází pouze z vůle čili dobra, ne však zároveň z intelektu neboli pravdy.

(4)

Stupeň bližního je dán stupněm dobra a pravdy v člověku; jeden člověk proto není bližním ve stejném stupni jako druhý.

Dobro se co do stupňů dělí na dobro občanské, mravní a duchovní.

Bližním, kterého máme z lásky k bližnímu milovat, je duchovní dobro; bez tohoto dobra láska k bližnímu nemůže existovat — dobro lásky k bližnímu je totiž duchovním dobrem, které spojuje všechny anděly v nebesích.

Mravní dobro, jež je vlastním dobrem člověka, je dobrem rozumovým, podle kterého žije člověk s člověkem jako se svým bratrem a společníkem. Toto dobro je bližním v míře, v jaké pochází z dobra duchovního. Mravní dobro bez dobra duchovního je totiž dobrem vnějším — je dobrem vnější vůle, a nikoliv vnitřním dobrem. Může být i zlem, které nemá být milováno.

Občanské dobro je dobrem života vedeného podle občanských zákonů. Jeho prvá a základní zásada, tedy nejednat proti těmto zákonům, je podmíněna tresty za jejich porušení. Kdyby však v občanském dobru nespočívalo dobro mravní, a v něm dobro duchovní, občanské dobro by nebylo ničím jiným než zvířecím dobrem, jež projevují zvířata v klecích či na řetězech vůči těm, kdo je krmit, trestají nebo o ně pečují.

Člověk se těmto dobrům učí již od nejútlejšího mládí z desatera. Zákony desatera se nejprve stávají zákony občanskými, později mravními a nakonec duchovními, a tehdy poprvé se tato dobra stávají podle svých stupňů dobrou lásky k bližnímu.

Vlastní láska k bližnímu se ohlíží v první řadě na dobro lidské duše, které miluje, neboť tím dochází ke spojení. Potom hledí na mravní dobro člověka a miluje je v míře, v jaké člověk žije mravně podle dokonalosti svého rozumu. A nakonec má na zřeteli občanské dobro, podle kterého člověk žije ve světě. Svým občanským dobrem je člověk občanem světa; mravním dobrem stojí nad světem a pod nebesy; a duchovním dobrem je člověkem nebe neboli andělem. Ke spojení dvou lidí dochází tímto dobrem, a pak postupně dobrou nižších stupňů. Jsou například duchovní lidé, kteří mají dobrou vůli, avšak dobře nechápu; ten, kdo špatně chápe, sotva může dobře jednat, stěží tedy může být mravním a rozumným. Jsou i takoví, kteří dobře chápou, avšak jejich vůle není dobrá — jejich intelekt z nich však bližní neučiní. Kdo si nepřeje dobro, byť by i dobře chápal, ten bližním není.

Jedním slovem: bližního tvoří vůle; intelekt jen natolik, nakolik s vůlí souhlasí.

(5)

Bližním, jenž má být milován, je dobro vnitřní vůle, ne však dobro vnější vůle, netvoří-li s vnitřní vůlí jeden celek.

Existuje vnitřní a vnější vůle a obdobně i intelekt. Vnitřní vůle je ve spojení s nebem a vnější vůle se světem.

Veškeré dobro je věcí vůle; dobro lásky k bližnímu je dobrem vnitřní vůle. Tyto dvě volní složky jsou u člověka zpravidla odděleny, nejvíce však u pokrytců, licoměrníků a ziskuchtivých pochlebníků. Pokud však vytvářejí jedinou vůli, vytvářejí také jediné dobro, jež je bližním.

To lze objasnit pomocí příkladů a přirovnání.

(6)

Pravda je bližním natolik, nakolik plyne z dobra a tvoří s ním jeden celek tak jako forma a jsoucno.

Každá forma odvozuje své vlastnosti ze jsoucna; proto jaké je jsoucno, taková je forma. To objasňuje i fakt, že jaká je vůle, takový je intelekt nahlížený sám o sobě. Může to objasnit i příklad zvuku a řeči a mnoho dalších.

V díle *Objasněná Apokalypsa* vysvětlují, že pravda je dobro v určité formě.

Z toho je zřejmé, že bližním, jenž má být milován, je v duchovním pojetí dobro — neboli že člověk má být milován podle svého dobra.

(18)

**Předmětem lásky k bližnímu je člověk, společenství, vlast a lidstvo;
ti všichni jsou bližním v úzkém i širokém smyslu slova**

Je známou skutečností, že bližním je člověk. Společenství je bližním proto, že je tvoří lidé; vlast proto, že je tvořena mnoha společenstvími, a je tedy ještě větším mnohonásobným člověkem. A lidstvo je bližním proto, že lidský rod se skládá z velkých společenství, z nichž je každé mnohonásobným člověkem, tedy člověkem v tom nejširším slova smyslu.

To bude objasněno v následujícím pořádku:

- (1) **Každý člověk je bližním podle kvality svého dobra.**
- (2) **Menší a větší společenství jsou bližním podle dobra své užitečnosti.**
- (3) **Vlast je bližním podle svého duchovního, mravního a občanského dobra.**
- (4) **Lidský rod je bližním v tom nejširším smyslu slova; protože je však rozdělen na císařství, království a republiky, každý tento útvar je bližním podle dobra svého náboženství a podle dobra, které prokazuje vlasti a sobě.**

(1)

Každý člověk je bližním podle kvality svého dobra.

Poněvadž v duchovním pojetí je bližním dobro a člověk je subjektem dobra a zároveň i předmětem působení toho, kdo dobro prokazuje, plyne z toho, že v přírodním pojetí je bližním člověk.

Žádný člověk není bližním více než druhý svou pouhou osobou, ale svým dobrem, díky kterému je takový či onaký. Existuje totiž tolik rozdílů mezi bližními, kolik je rozdílů mezi dobry, a těch je nekonečně.

Lidé se domnívají, že bratr, druh nebo příbuzný je více bližním než někdo cizí a že spoluobčan je více bližním než cizinec narozený v jiné zemi. Každý je však bližním podle svého dobra, ať je to Řek či pohan.

Bližním je totiž každý podle svého duchovního příbuzenství a spříznění. To můžeme vidět i z toho, že každý člověk přichází po smrti mezi své, jimž se podobá svým dobrem neboli — což je totéž — svými pohnutkami. Přírodní příbuznost navíc po smrti zaniká a je nahrazena příbuzností duchovní. V jednom nebeském společenství totiž jeden druhého zná a ti, kdo trvají v podobném dobru, se k sobě přidružují. Z deseti pozemských bratrů může být pět v pekle a pět v nebi, a těchto pět ještě v různých společenstvích. Když se sejdou, navzájem se nepoznají — všichni tam totiž svým vzhledem odrážejí své pohnutky. Z toho je zřejmé, že každý člověk je bližním podle kvality svého dobra — a to zejména podle kvality dobra duchovního, které má láska k bližnímu na zřeteli především.

(2)

Menší a větší společenství jsou bližním podle dobra své užitečnosti.

Každé společenství bývá v království zřizováno kvůli některému z mnoha rozmanitých užitků. Jsou společenství, jejichž úkolem je zabezpečovat některé z četných státních úkolů, rozmanité záležitosti právní, ekonomické nebo církevní — například různé rady, akademie a školy; existuje také mnoho vědeckých společenství.

Na každé společenství musíme v jeho souhrnu pohlížet jako na člověka — každé je proto bližním podle dobra užitečnosti, jež vykazuje; vykazuje-li výtečnou užitečnost, je bližním více, a vykazuje-li užitečnost nízkou, je bližním méně. Pokud však škodí, není bližním vůbec tak jako jím není zlý člověk, jemuž přejeme dobro, aby se stal dobrým, a jehož se snažíme co nejvíce polepšit — nelze-li jinak, tak pohrůzkami, káráním, tresty a vyloučením.

Na každé společenství zastávající určitou funkci je třeba pohlížet jako na jednoho složeného člověka. Když například na určité království pohlížíme jako na člověka, hovoříme o jeho orgánech vlády. Všichni tam dohromady vytvářejí jediného člověka s orgány tvořenými jednotlivci.

Je to podobné jako v nebi. Každé menší i větší společenství se tam podobá jednomu člověku a je jako jeden člověk uspořádáno. Sám jsem tak spatřil jako člověka jisté význačné společenství. Podoba nebe je totiž podobou člověka. A stejně tak společenství na zemi se andělům v nebesích jeví jako jeden člověk.

(3)

Vlast je bližním podle svého duchovního, mravního a občanského dobra.

Všichni pohlížíme na svou vlast jako na jeden celek; všechny zákony — týkající se soudnictví stejně jako hospodářství — jsou proto uplatňovány všeobecně. Vlast proto odráží jednoho konkrétního člověka a nazývá se tělem, jehož hlavu tvoří král. Její dobro, o něž máme pečovat, se nazývá veřejným neboli obecným dobrem. Také o králi se říká, že vládne tělu, jehož součástmi jsou všichni poddaní.

Pokud se Pánu zlíbí, každé království se andělům v nebi zjeví jako jeden člověk v podobě odrážející jeho charakter. Podoba tohoto člověka je podobou jeho duchovních náklonností — podoba tváře odráží formu jeho duchovního dobra, podoba těla je formou jeho občanského dobra, a jeho způsoby, řeč a podobně představují jeho rozumové dobro. Když někdo takto vidí některé království jako jednoho člověka, může z toho usoudit na jeho kvalitu — a ta určuje, zda je bližním.

Narozením ani vychováním se nikdo nestává bližním více než někdo jiný; není jím dokonce ani náš otec a matka. To vše je výsledkem přírodního dobra. Ani blízkost a příbuzenství nebo společná vlast neudělá jednoho bližním více než druhého. Svou vlast tedy máme milovat podle jakosti jejího dobra. Je však přesto naší povinností prokazovat jí dobro, což činíme tím, že pečujeme o její užitky, neboť tím pečujeme i o všechny její obyvatele. Neplatí to však vůči jiným královstvím, neboť jedno království si nepřeje dobra druhého, ale přeje si zničit jeho bohatství a moc, a tedy i jeho prostředky obrany. Milovat jiné království více než vlastní a pečovat o jeho užitky více než o vlastní by bylo jednat proti dobru království, ve kterém přebýváme. Proto máme milovat především svou vlast.

Pokud jsem se například narodil v Benátkách nebo v Římě a jsem protestantem, mohu snad milovat svou rodnou zemi pro její duchovní dobro? Nemohu. Stejně tak ji nemohu milovat vzhledem k jejímu mravnímu a občanskému dobru, pokud tato dobra závisí na dobru duchovním, jak tomu obvykle bývá. Pokud však na něm nezávisí, tak ji milovat mohu, a to i kdyby mě nenáviděla. Nebudu ji nenávidět jako nějakého nepřítele a protivníka, ale vždy ji budu milovat; nebudu ji škodit, ale budu pečovat o její dobro v míře, v jaké to je pro ni dobré; neměl bych však o ně pečovat tak, abych ji utvrzoval v jejím klamu a zlu.

O lásce k vlasti však více jinde.

(4)

Lidský rod je bližním v tom nejširším smyslu slova; protože je však rozdělen na císařství, království a republiky, každý tento útvar je bližním podle dobra svého náboženství a podle dobra, které prokazuje vlasti a sobě.

Tento předmět je příliš rozsáhlý, než aby mohl být objasněn jednotlivými příklady. Postačí říct, že kdyby u mě přebýval kterýkoliv člověk z kteréhokoliv království a kdybych s ním bydlel v jednom domě nebo v jednom městě, bude mým bližním podle svého dobra. Podobně tomu bude i se všemi ostatními jednotlivci z onoho království, kterým se tento člověk podobá. Může to být třeba i velvyslanec, který zastupuje svého krále, a tím i své království; nelze popřít, že mi bude bližním podle dobra svého náboženství a své morálky a podle toho, jak přeje dobro své vlasti a sobě – zejména tím, nakolik je dobro, které přeje své vlasti, zajedno s jeho vlastním.

Nemluvím zde o jiném dobru než o dobru lásky k bližnímu, a to o ryzím dobru této lásky. I zlí lidé a dokonce i lupiči a ďáblové se mohou vzájemně milovat, ne však láskou k bližnímu neboli z dobra niterné lásky; protože jsou však sjednoceni pácháním zločinů, krádežemi, smilstvím, pomstami, vraždami a rouháním, jsou si navzájem bližní. Ty však nemám na mysli, neboť zde pojednávám o lásce k bližnímu a jejím dobru.

Všechny lidi na celém světě mohu milovat podle jejich náboženství – spoluobčany o nic víc než cizince, Evropany o nic víc než Afričany. Miluji nekřesťana více než křesťana, pokud žije dobře podle svého náboženství, pokud ze srdce ctí Boha a říká: „Nedopustím se tohoto zla, protože je proti Bohu.“ Nemiluji jej však podle nauky, ale podle života. Kdybych jej totiž miloval jen podle nauky, miloval bych jej jako vnějšího člověka, avšak miluji-li jej podle života, miluji ho i jako vnitřního člověka. Má-li totiž náboženské dobro, má také dobro mravní a občanské; tato dobra nemohou být oddělena. Kdo má však pouze nauku, ten nemusí mít žádné náboženství; jeho mravní a občanská dobra v sobě nemají život a jsou pouze vnější. Přeje si však, aby je druzí spatřili a uvěřili, že jsou skutečná.

**Subjektem lásky k bližnímu je člověk; jaká je jeho láska k bližnímu,
takový je i její subjekt a taková je láska,
kterou projevuje vůči bližnímu**

To bude vysvětleno v následujícím pořadí:

- (1) **Člověk byl stvořen, aby byl podobou lásky a moudrosti.**
- (2) **Aby byl v dnešní době člověk člověkem, musí být podobou lásky k bližnímu.**
- (3) **Člověk musí být podobou lásky k bližnímu ne od sebe, ale od Pána – tím se stává příjemcem této lásky.**
- (4) **Člověk je takovou podobou lásky k bližnímu, jaké je spojení dobra jeho vůle s pravdou jeho intelektu.**
- (5) **Vše, co od takového člověka vychází, odráží tuto podobu a je tedy láskou k bližnímu.**
- (6) **Bližní může být milován i z nelásky k bližnímu; to však samo o sobě milováním bližního není.**
- (7) **Pouze ten miluje bližního, kdo jej miluje ze skutečné lásky.**

(1)

Člověk byl stvořen, aby byl podobou lásky a moudrosti.

Byl stvořen k obrazu Božímu, k podobě Boha; a Bůh je Láska sama a Moudrost sama.

Je známo, že člověk je natolik člověkem, nakolik je moudrý. Životem moudrosti je však láska, jež tvoří jsoucno, zatímco moudrost tvoří formu, jak je obsírně vyloženo v díle *Moudrost andělů o Božské lásce a Božské moudrosti* – není proto nutné se o tom šířit více.

(2)

Aby byl v dnešní době člověk člověkem, musí být podobou lásky k bližnímu.

Praví se v dnešní době, protože člověk se v průběhu času od počátku stvoření stal vnějškovým. Odvrátil se totiž od Pánovy lásky a moudrosti – jedl ze stromu poznání a moudrosti a jeho vnitřní láska se změnila na lásku vnější. Třetí nebe, jež tvoří prvotní lidé, spočívá v lásce a moudrosti. Druhé nebe však tvoří láska nižšího stupně, jež se nazývá láskou k bližnímu, a moudrost, jež se nazývá inteligencí. A láska člověka, který se stal zcela zevním, se nazývá láskou k bližnímu, a jeho moudrost vírou. Takový je stav církve dnešních lidí.

Jsou lidé, kteří sice nemilují nebeskou láskou, ale milují láskou duchovní, což je láska k bližnímu. Jejich víra je pravdou, a ta vytváří intelekt neboli inteligenci.

Životem člověka je jeho láska k bližnímu a život plodí podoby – to máme na mysli výrazem

podoba lásky k bližnímu. Jak ale k tomu dochází, bude ukázáno v následujícím článku číslo 4.

Andělé v nebi mají podobu lásky k bližnímu. Lásky se jim odráží v obličeji a zní jim v hlase, neboť po smrti se člověk stává svou láskou, tedy její pohnutkou. Ani duchové a andělé nejsou jiní. Duchové a andělé jsou podobami lásky k bližnímu dokonce i tělesně. Když jednou jistí duchové spatřili anděla, rozpoznali podobu lásky v jednotlivých částech jeho těla, což je pozoruhodné.

Člověk ve světě není láskou k bližnímu podobou svého obličeje, těla ani hlasu, avšak může jí být svou myslí. Ta je po smrti duchem s lidskou podobou. Upřímného člověka, který nikdy nesmýšlí proti lásce k bližnímu, však můžeme poznat podle tváře a hlasu; je to však obtížné, protože existují pokrytci, kteří dokážou živě napodobovat a téměř se do upřímnosti této lásky zahalit. Avšak anděl, když pohlédne takovému člověku do tváře a poslechne si jeho hlas, jeho charakter pozná – andělé totiž nevidí obestírající hmotu, ke které upírá pozornost hmotný člověk.

Podob lásky k bližnímu je nesčetné množství tak jako andělů druhého nebe. Jejich počet je nekonečný; jejich odstínů je tolik, kolik je odstínů z dobra plynoucí pohnutky k pravdě; tato pohnutka je láskou k bližnímu.

Ti, kteří nejsou podobami lásky k bližnímu, jsou formami nenávisti, neboli ti, již nejsou podobami z dobra plynoucí pohnutky k pravdě, jsou podobami ze zla plynoucí pohnutky ke klamu. Z nich se skládá peklo; všichni tam jsou různorodými podobami nenávisti a žádosti.

Stejně jako se pohnutky dělí na různé třídy a druhy, tak se dělí i láska k bližnímu. Je tedy mnoho lásek k bližnímu a jejich stupně jsou dvojího druhu. O těchto stupních pojednává dílo *Moudrost andělů o Božské lásce a Božské moudrosti*.

(3)

Člověk musí být podobou lásky k bližnímu ne od sebe, ale od Pána – tím se stává příjemcem této lásky.

Životem člověka, který má být znovuzrozen, je z dobra plynoucí pohnutka k pravdě neboli láska k bližnímu. Neexistuje však život, který by nepocházel ze Života neboli od Pána, Jenž je Život o sobě, jak sám učí: „Já jsem ta cesta, pravda i život.“ (J 14,6) Na jiném místě říká: „Jako Otec má život sám v Sobě, tak dal i Synovi, aby měl život v Sobě.“ (J 5, 26), i jinde. A protože Život je Bůh, Božství nemůže být konečným a stvořeným člověkem přisvojeno; může však na svého příjemce působit a připojovat se k němu. Obdobně oko není světlem o sobě, ale může je přijímat, ani ucho není řečí o sobě, ale je jejím příjemcem. Totéž platí i pro ostatní smysly a také pro mysl a její vnitřní vjemy.

Člověk je tedy opravdu subjektem lásky k bližnímu, avšak subjektem přijímajícím, neboť byl stvořen ve formu, která přijímá život – stejně jako oko bylo stvořeno ve formu, která přijímá světlo a jeho prostřednictvím různé podněty, nebo sluch ve formu, která přijímá zvuky a jejich vzájemnou harmonii.

Klame se ten, kdo se domnívá, že je podobou lásky k bližnímu od sebe. Buď věří, že je Bohem, nebo že mu bylo Božství vlito – tím však Boha popírá. Nebo, pokud tak nesmýšlí, přisvojuje si zásluhu za skutky lásky, a tak se láskou stává jen jeho zevnějšek, a ne nitro, a Pán u něj nemůže přebývat. Pán totiž nepřebývá v tom, co patří člověku, ale ve Svém – přebývá v Božství, a tak činí člověka příjemcem Božského plynutí, což je láska k bližnímu.

Člověk byl stvořen tak, aby mohl myslet a chtít jakoby sám ze sebe, a proto také mluvit a jednat jako sám ze sebe. Bylo mu však umožněno znát, že veškeré dobro lásky k bližnímu a veškerá pravda víry jsou od Pána. Kdo podle této pravdy nesmýšlí, není ve světle pravdy, ale v bludném

světla, jež je ve světle nebes temnotou. Ani v ostatních pravdách proto nemůže být osvěcen více, než co do své paměti; nemůže být tedy osvěcen ani ve svém vnímání, jež tvoří viru v její podstatě.

Z toho je zřejmé, že člověk je pouze podobou lásky k bližnímu, která patří Pánu přebývajícimu s člověkem. Člověku je však dáno jednat tak, jako by byl sám touto láskou, aby se tak mohl stát jejím příjemcem, a tím dosáhl vzájemného spojení jakoby od sebe, přestože ve skutečnosti od Pána.

(4)

Člověk je takovou podobou lásky k bližnímu, jaké je spojení dobra jeho vůle s pravdou jeho intelektu.

Každá součást vůle se nazývá dobrem a každá součást intelektu se nazývá pravdou, neboť vůle přebývá v teple nebe a intelekt ve světle nebe. Protože však vůle bez intelektu nemá žádnou konkrétní kvalitu, nemůže být ničím nazvána. Své kvality nabývá a stává se něčím skutečným v intelektu, kde podle jeho obsahu nabývá svých vlastností a charakteru. Totéž platí i o dobru bez pravdy a o dobru s pravdou.

Proto je třeba učit se skutečným pravdám. Spojují se totiž s dobrem vůle, a dobro vůle se tak stává dobrem lásky k bližnímu.

Odsud (tedy z pravd intelektu) pochází veškerá rozmanitost lásky k bližnímu. Podstatou pravdy je totiž dobro, zatímco pravda tvoří formu dobra (přesně jako řeč tvoří formu zvuku, což lze objasnit na příkladech).

Existují dvě formy zvuku: forma zpívaná a mluvená. Obdobně tomu je s pohnutkou k pravdě z dobra neboli s láskou k bližnímu, což je předmět našeho pojednání. Z tohoto důvodu se říká, že láska k bližnímu je z dobra plynoucí pohnutka k pravdě neboli pohnutka k duchovní pravdě. Z ní vzniká pohnutka k rozumové nebo morální pravdě a pohnutka k občanské nebo přírodní pravdě.

Z toho plyne, že ti, kdo jsou v lásce k bližnímu, jsou ve světle, a pokud v něm přesto nejsou, tak světlo alespoň milují. Světlo je pravdou a teplo je dobrem; a je známým faktem, že veškerý vegetační růst a plodnost pocházejí z dobra skrze pravdu; totéž platí i o duchovním růstu a plodnosti. Ti, kteří nemají lásku bližnímu, nemilují pravdu ve světle, ale mohou ji milovat ve stínu. Tato pravda je dnešní pravdou viry; jinými slovy, dnes lidé musejí věřit pravdě, přestože ji intelektem nevidí. Tak se pravdou může nazývat i klam, a když se v něm lidé utvrdí, pravdu z něj učiní.

(5)

Vše, co od takového člověka vychází, odráží tuto podobu, a je tedy láskou k bližnímu.

Z člověka plyne trojí: myšlení, řeč a jednání. U takového člověka, který je podobou lásky k bližnímu, myšlení plyne z pohnutky, jež je láskou k bližnímu; řeč plyne ze zvuku, jež vychází z pohnutky a obsahuje sklon k myšlení; a jednání plyne z pohybu, jež obsahuje lásku k bližnímu. Tento pohyb plyne z úsilí vytvářeného sklonem k myšlení.

Podobou lásky k bližnímu je zejména její niterné vycitňování, jež plyne z duchovního tepla a světla. V nich je člověk vlastním člověkem. Odsud se láska k bližnímu rozlévá do následujících, nižších oblastí, rozrůstá se a přináší plody, téměř jako ze semene vyrůstá výhonek a časem celý strom. Tento strom pak trvá a jeho plody jsou dobré skutky, jež vznikly v těle z vůle k dobru prostřednictvím chápání pravdy; teprve tehdy tento strom skutečně existuje.

Nejvnitřnější podoba této lásky je jako semeno. Je známou skutečností, že ze semene mohou

vyrůst pouze rostliny stejného druhu — všechny se navzájem podobají, přestože jsou rozmanité. Z jednoho stromu však vyrůstají jak mladé výhonky, tak větve nesoucí ovoce.

Proto cokoliv činí člověk, jenž je vnitřně láskou k bližnímu, činí z této lásky, přestože jeho skutky, řeč a myšlení mohou být nekonečně rozmanité. Vše, co vytváří, jsou jakoby jeho obrazy v různých podobách, v nichž se však nalézá společná podoba jako základna, z níž vše povstává.

Z tohoto důvodu také člověk může druhého prohlédnout — pozná totiž z jeho řeči a jednání jeho převládající motivaci, která jako zdroj určuje, proč něco dělá a jaká láska jej k tomu vede. Pán praví, že špatný strom přináší špatné ovoce, avšak dobrý strom přináší ovoce dobré, a že špatný strom dobré ovoce přinášet nemůže.

Náš život je ve všem, co chceme a na co myslíme, o čem mluvíme a co činíme. Nikdo nemůže cokoli učinit z jiného života než ze svého; všechny životní projevy jsou důsledkem jeho působení, a jsou proto jeho podobou.

V duchovním světě se všechny pohnutky jeví jako rozmanité obrazy: například jako stromy, zahrady, ptáci, zvířata. Při vnitřním zkoumání se v nich objevuje obraz člověka — jsou jeho znázorněním. Jedním slovem — obraz člověka je ve všem, co se jej týká, včetně každého detailu.*

*. Postranní poznámka v rukopisu této kapitoly: Existuje soucit lásky k bližnímu, milosrdenství lásky k bližnímu, přátelství lásky k bližnímu, laskavost lásky k bližnímu, skromnost lásky k bližnímu; jedním slovem, účinnou láskou jsou veškeré ctnosti, avšak skrývají se pod různými jmény, a tedy pod různými podobami.

(6)

Bližní může být milován i z nelásky k bližnímu; to však samo o sobě milováním bližního není.

Objasním to příklady. I zlý člověk může milovat dobrého člověka, nemiluje však dobro v něm.

Člověk může říct o nevěřícím, který tvrdí, že bude jednat věrně, neboť Bůh tomu tak chce, že jej může milovat i bezvěrec. Pokud někdo, kdo nemiluje svou vlast, slyší hovořit někoho, o kom ví, že svou vlast miluje, může jej také jakoby milovat; napjatě mu naslouchá, říká, že má dobré srdce a mluví z lásky, a poslouchá jej. Slyšel jsem několik set lidí, kteří poslouchali jednoho člověka známého pro svou lásku k vlasti; těch, kdo svou vlast sami milovali, však mezi nimi bylo sotva deset.

Podobně i ti, kteří nemilují Boha a ničemu nevěří, poslouchají—li kazatele, který prohlašuje, že mluví z Boha a z horlivosti pro jejich duše, mohou být jeho slovy dojatí; chválí ho, milují a posílají mu dary. Každého upřímného člověka mohou milovat i neupřímní, pravdomluvného lháři, věrného nevěrní, mravně čistého, který miluje svého partnera, nemravní, a tak dále.

Takto to však všichni cítí jen tehdy, když uvažují obecně; jakmile však toto obecné vnímání pohasne, zmizí i světlo. K tomu dochází tehdy, když člověk podrobuje danou otázku intuitivním úvahám svého nižšího myšlení a přemítá o ní. Do tohoto rozmýšlení vplývá světlo z člověka nebo ze světa, zatímco do obecného uvažování plyne světlo z nebe. To plyne do intelektu neustále, pokud se člověk sám neponoří do svého světla — tehdy nebeské světlo, pokud tam nějaké je, uhasne.

Obecně mohou vnímat pravdu všichni, nižší láska však člověka svrhne z výšiny dolů do vnímání z vlastního já. Toto vnímání je materiální a souvisí se zrakem; je to fantazie neboli obrazotvornost.

(7)

Pouze ten miluje bližního, kdo jej miluje ze skutečné lásky.

Takový člověk se totiž spojuje s dobrem bližního, a ne s jeho osobou. Pokud tedy druhý od dobra odstoupí, přestává jej milovat – a takové spojení je spojením duchovním, neboť bližním v duchovním pojetí je dobro.

Aby tedy člověk mohl milovat bližního, musí být podobou lásky k bližnímu.

(20)

Člověk se rodí, aby se stal láskou k bližnímu; nemůže se jí však stát, pokud jej jeho pohnutky a jejich příjemnosti nevedou k tomu, aby neustále bližnímu přinášel dobro užitečnosti

To bude v obecných rysech vysvětleno v následujícím pořadí:

- (1) **Všeobecné dobro vzniká z dobra užitečnosti, jež poskytují jednotlivci. Toto dobro užitečnosti poskytované jednotlivci trvá díky všeobecnému dobru.**
- (2) **Kněžská služba, zastávané funkce, povolání a různá zaměstnání jsou dobra užitečnosti, jež poskytují jednotlivci a z nichž vzniká všeobecné dobro.**
- (3) **Veškerá povolání a zaměstnání v daném království, republice či státu tvoří vzhledem k dobru své užitečnosti podobu souvztažnou s podobou nebeskou.**
- (4) **Vytvářejí také podobu, jež je souvztažná s podobou člověka.**
- (5) **Každý jednatel v této podobě je dobrem užitečnosti podle rozsahu svého povolání nebo zaměstnání.**

(1)

Všeobecné dobro vzniká z dobra užitečnosti, jež poskytují jednotlivci. Toto dobro užitečnosti poskytované jednotlivci trvá díky všeobecnému dobru.

Používáme názvu dobro užitečnosti, neboť veškerá dobra, jež jsou láskou vůči bližnímu neboli činnou láskou, jsou užitečná; a vše, co je užitečné, je také dobré – proto se užívá název dobro užitečnosti nebo také plod užitečnosti.

Je známou skutečností, že se všichni rodíme, abychom byli užiteční a skýтали druhým užitek. Ti, kdo tak nečiní, se nazývají neužitečními členy společnosti a bývají z ní vyvrženi. Takoví jsou však i ti, kdo jsou užiteční pouze sami sobě, přestože se tak nemusí nazývat. Proto se v dobře uspořádaném státě dbá na to, aby nikdo nebyl zbytečný; nemá-li žádnou užitečnou práci, je k nějaké donucen – dokonce i žebrák, pokud je zdrav.

Batolata a děti, dokud jsou v péči svých vychovatelek a učitelů, sice ještě nemohou přinášet dobra užitečnosti, avšak učí se jim a mají je mít za cíl; tím k dobru užitečnosti směřují. Aby se mohl postavit dům, musí se nejprve shromáždit materiál, položit základy a postavit zdi; teprve potom v něm lze bydlet. Dobrem domu je bydlení.

Všeobecné dobro spočívá v tom, že ve společnosti či v království existuje následují:

1. Náboženství* 2. právo; 3. morálka; 4. pracovitost, vědomosti a poctivost; 5. nezbytné prostředky k životu; 6. nezbytné prostředky k práci; 7. nezbytné prostředky obrany; 8. dostatečné bohatství, neboť to je zdrojem tří naposled jmenovaných nezbytností.

*. Divinum apud illos, *doslova Božství u nich*.

Z nich vzniká všeobecné dobro — ne však samo od sebe, ale přispěním jednotlivců, a to skrze dobro užitečnosti, jež poskytují. Tak ve společnosti existuje náboženství díky duchovenstvu, právo díky úředníkům a soudcům, morálka díky náboženství a právu, nutné životní prostředky díky pracovním a obchodním příležitostem, a tak dále.

Je známou skutečností, že každý obecný celek je tvořen jednotlivostmi — proto se také nazývá obecným celkem. Jaké jsou jednotlivé části, takový je celek. Zahrada jako celek je taková, jaké jsou její stromy a ovoce; louka jako celek je taková, jaká je její tráva; pole jako celek je takové, jaké je jeho obilí, byliny a květiny; loď jako celek je taková, jaké jsou její početné součásti. Soulad mezi jednotlivými částmi a jejich kvalitou určuje, zda je celek dokonalý či nedokonalý.

Je známou pravdou, že dobro užitečnosti přinášené jednotlivci trvá díky celku; každý totiž odvozuje z celku své vlastní dobro užitečnosti. Odtud pocházejí veškeré nezbytné prostředky k životu, práci a obraně, a také bohatství, které tyto prostředky tvoří. Výrazem obecný celek se však nemíní pouze stát a jeho jednotlivá společenství, ale také kraj či dokonce vláda. Jedná se však o rozsáhlý předmět, který objasníme zevrubněji v následující části; přestože je velice různorodý, řídí se uvedeným zákonem.

(2)

Kněžská služba, zastávané funkce, povolání a různá zaměstnání jsou dobra užitečnosti, jež poskytují jednotlivci a z nichž vzniká všeobecné dobro.

Kněžskou službou se rozumí kněžský úřad a jeho povinnosti; funkcemi různé státní povinnosti; zaměstnáním různé řemeslné a jiné práce; a povoláním různá vědecká zaměstnání, obchodování a služby. Tyto čtyři oblasti činností udržují stát neboli společenství.

Ti, kdo se zabývají duchovní službou, pečují o zachování náboženství ve státě; lidé ve státních funkcích pečují o zachování práva, morálky, pracovitosti, vědomostí a poctivosti; různí řemeslníci pečují o nezbytné životní potřeby; obchodníci obstarávají nezbytné prostředky k práci; vojáci pečují o bezpečnost; a zvláště posledně jmenovaní spolu s rolníky zajišťují dostatečné bohatství.

Každému může být zřejmé, že všeobecné dobro závisí na kvalitě jednotlivých dober, na pílí a úsilí.

(3)

Veškerá povolání a zaměstnání v daném království, republice či státu tvoří vzhledem k dobru své užitečnosti podobu souvztažnou s podobou nebeskou.

Podoba nebes odráží skutečnost, že každý v nebi zastává určitou duchovní službu, funkci, úřad, zaměstnání či práci. V žádném nebeském společenství se nenachází nikdo, kdo by byl neužitečný.

Není tam trpěn nikdo, kdo by nepracoval a chtěl by jen zahálet, bavit se, procházet se a spát. Vše je tam uspořádáno tak, že každý zaujímá své místo blíže či dále středu podle své užitečnosti. Čím blíže středu, tím nádhernější paláce tam stojí, a čím dále od středu, tím jsou méně okázalé. Obdobně jsou jiné na východě, jiné na západě, na jihu a na severu.

Když někdo přichází do některého tamního společenství, je zasvěcen do svého povolání a je mu přidělen dům, který tomuto povolání odpovídá. Každé společenství je dokonale uspořádáno podle posloupnosti jednotlivých náklonností.

Každý v nebi je ve svém zaměstnání šťastný a jeho práce je mu zdrojem radosti. Zahálce se tam vyhýbají jako moru — každý tam pracuje z lásky k užitečnosti, jež mu naplňuje srdce radostí. Naplňuje jej i všeobecně pocítovaná radost. Jedno nebeské společenství mi dalo poznat, že všeobecné dobro nevytvářejí pouze jednotlivci seskupeni podle svých různorodých náklonností, ale že i jednotlivci vděčí za své dobro dobru obecnému.

Obdobně je tomu i na zemi, neboť pozemská společenství jsou souvztažná se společenstvími nebeskými, a proto co je zde, je i tam. Je tam náboženství, právo a morálka, lidé jsou tam poctiví, moudří a pracovití. Zatímco anděl — jednotlivec miluje bližního, společenství jej inspiruje těmito vlastnostmi.

Společenství mu poskytuje vše nezbytné k životu a práci, bohatství a zejména radost a štěstí, a to podle míry jeho lásky k bližnímu.

O tom se však nic neví na zemi, kde každý svou radost a štěstí zakládá na vysokém postavení a na penězích. Ti, kdo zde na zemi takto jednají, budou bezvýznamní a chudí a budou žít v pekle. Kdo se však věnuje některé práci, protože je motivován láskou k bližnímu, ten přijde do některého nebeského společenství.

Funkce, povolání a práce jsou tam nesčíslné a všechny jsou duchovní povahy — mohly by sice být popsány, avšak ne tak, aby se daly pochopit.

(4)

Vytvářejí také podobu, jež je souvztažná s podobou člověka.

U lidského těla je tomu podobně — vše v něm je dobrem užitečnosti v té nejdokonalejší formě. A protože vše má tu nejdokonalejší formu, člověk pocítuje tělo jako jeden celek — přestože je v něm vše různorodé a každá jednotlivost obsahuje opět rozmanité součásti seřazené v posloupnosti a řádu. Je zde patero smyslů, soustava vnitřních orgánů, u obou pohlaví četné pohlavní orgány, vnější tělesná ústrojí a velké množství orgánů mysli, tedy vůle a intelektu.

Na celé tělo působí srdce a plíce — jejich činnost působí na všechny tělesné součásti, smyslová ústrojí, vnitřní orgány a pohybovou soustavu. V mysli všeobecně působí vůle a intelekt. Tyto všeobecné schopnosti mají na zřeteli jednotlivé součásti, díky kterým existují, a jednotlivé součásti mají na zřeteli celek, díky kterému existují. Vše v těle je vytvořeno z užitečnosti, v užitečnosti a pro užitečnost — vše je formou užitečnosti.

V živočišném těle existuje taková forma vlády, že každá jednotlivost tam odvozuje svůj specifický úkol z celku. Zároveň je zajištěno, aby celek poskytoval vše potřebné k existenci každé jednotlivosti. Srdce poskytuje krev jednotlivým částem celého těla, každá z nich si bere to, co je její, a zároveň ze svého odevzdává. Jedním slovem — tělesná forma je úžasná.

Že tělo má formu nebeské užitečnosti, to potvrzuje i fakt, že každé nebeské společenství lze přirovnat k člověku — a každé z nich tak opravdu vypadá. Tohoto člověka tam vytvářejí užítky, neboť

forma nebeské společnosti odpovídá co do užitečnosti formě živočišného těla.

Nebeská forma je člověkem v nejmenším i v největším měřítku. Proto i celé vesmírné nebe je Člověkem, každé společenství je člověkem a každý jednotlivý anděl je člověkem. A to proto, že Pán, z Něhož trvá nebe, je Člověk.

(5)

Každý jednatel v této podobě je dobrem užitečnosti podle rozsahu svého povolání nebo zaměstnání.

Láska k bližnímu není nic jiného než pohnutka k pravdě povstávající z dobra, a ta je sklonem k užitečnému konání; pokud totiž tato pohnutka nepřechází ve skutek, mizí; pouze vykonaný skutek je užitek.

Ryzí pravda, jejíž pohnutkou je láska k bližnímu, má na zřeteli pouze život s bližním. Proto ani pohnutka k pravdě plynoucí z dobra není jiná; dobro, které člověka motivuje, je vůle jednat a vůle poznávat, aby člověk mohl něco uskutečnit; jiné dobro vedoucí k pravdě není ryzím dobrem. Je-li tedy člověk užitečností neboli dobrem užitečnosti, je také láskou k bližnímu. Tehdy lze člověka nazvat podobou lásky k bližnímu a také jejím obrazem. Vše v takovém člověku je touto láskou, neboť pokud se snaží být užitečný všeobecně, snaží se o to i v každém detailu; jeho život i duše se stávají láskou neboli pohnutkou k užitečnosti. Tak člověk niterně hledí k Pánu a zevně ke své práci.

(6)

Člověk se rodí, aby se stal láskou k bližnímu; nemůže se jí však stát, pokud jej jeho pohnutky a jejich příjemnosti nevedou k tomu, aby neustále bližnímu poskytoval dobro užitečnosti.

V tomto článku si ukážeme, jak člověk musí neustále svému bližnímu prokazovat dobro užitečnosti, protože je k tomu motivován a je mu to příjemné.

Kdo se domnívá, že láska k bližnímu spočívá v pouhé dobročinnosti, ten ji nemůže prokazovat neustále. A pokud není užitečnost prokazována neustále, dochází k jejímu přerušení a během této přestávky se může stát, že se člověk obrátí ke svým láskám, a tak i k žádostem, a může milování bližního nejen přerušit, ale dokonce se může od této lásky úplně odvrátit. Tak láska k bližnímu hyne kvůli svému opaku a člověk slouží dvěma pánům.

Člověk může poskytovat dobro užitečnosti i z pohnutky k slávě, cti nebo zisku a z jejich příjemností; to však není láska k bližnímu, ale žádost; a není to tedy ani podoba nebe, ale pekla. I v pekle je každý nucen konat dobrou práci, ne však z náklonnosti k ní, ale z přinucení.

(21)

Každý člověk, který hledí k Pánu a vyhýbá se zlům jako hříchům, se stává podobou lásky k bližnímu, pokud upřímně, spravedlivě a věrně vykonává práci svého povolání a zaměstnání

To je nutným důsledkem předcházejícího zákona, totiž že se člověk rodí aby se stal láskou k bližnímu; stát se ji však nemůže, pokud není motivován k neustálému prokazování dobra užitečnosti a pokud mu to není příjemné. Jestliže tedy náklonnost a její příjemnost člověka vedou k tomu, že upřímně, spravedlivě a věrně vykonává svou práci, která je jeho povoláním nebo zaměstnáním, setrvává neustále v dobru užitečnosti, a to nejen vůči společnosti nebo veřejnosti, ale i vůči jednotlivcům a soukromým osobám. To by však nemohl, nehleděl—li by k Pánu a nevyhýbal—li by se zlům jako hříchům, neboť, jak bylo ukázáno výše, prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům jako hříchům, a druhou věcí lásky k bližnímu je činit dobro. Taková užitečná dobra poskytuje tento člověk každodenně a ve chvílích, kdy je právě neproказuje, na jejich uskutečnění myslí. Touží po tom z niterné motivace, jež v něm setrvává. Z toho plyne, že tento člověk je neustále v dobru užitečnosti, od rána do večera, každým rokem od doby svého mládí až do sklonku života. Jinak by se podobou lásky k bližnímu, tedy jejím příjemcem, stát nemohl.

Nyní si řekněme něco o lásce k bližnímu u duchovenstva, u vysokých a podřízených úředníků, soudců, vojevůdců, nižších velitelů i obyčejných vojáků, obchodníků, dělníků, rolníků, lodních kapitánů, námořníků a služebnictva.

Láska k bližnímu u duchovenstva

Pokud duchovní hledí k Pánu, vyhýbá se zlům jako hříchům a vykonává upřímně, spravedlivě a věrně svěřenou práci svého úřadu, proказuje neustále dobro užitečnosti a je podobou lásky k bližnímu. Dobro užitečnosti neboli práci svého úřadu však vykonává upřímně, spravedlivě a věrně pouze tehdy, když jej vzněcuje spása duší; a spolu s tímto zápallem ho vzněcují i pravdy, neboť jimi vede duše k nebi. Vede—li duše k Pánu, vede je pravdami i k nebi.

Pak také s vroucí láskou vyučuje pravdy ze Slova, neboť je tím vyučuje i z Pána. Pán je totiž nejen Slovo (*J 1,1.2.14*), ale je také cesta, pravda a život (*J 14,6*). Je také dveřmi, a kdo skrze Pána jako dveřmi vstupuje do ovčince, je dobrý pastýř, a kdo skrze Pána jako dveřmi do ovčince nevstupuje, ten je zlý pastýř a je nazván zlodějem a lupičem (*J 10,1–9*).

Láska k bližnímu u vysokých úředníků

Vysokými úředníky se rozumí nejvýše postavení lidé v královstvích, republikách, zemích, městech a společenstvích, v nichž vykonávají právní moc nad občany. Každý z nich na své pozici, pokud hledí k Pánu a vyhýbá se zlům jako hříchům a vykonává upřímně, spravedlivě a věrně práci svého nadmíru význačného úřadu, poskytuje neustále dobro užitečnosti celé společnosti i jednotlivcům a stává se podobou lásky k bližnímu. K tomu dochází tehdy, pokud mu záleží na dobru poddaných nebo občanů. Tehdy jej také pohání snaha, aby spolu s moudrými a bohabojnými lidmi vydával užitečné zákony, dbal na to, aby byly dodržovány, a zejména aby sám podle nich žil. Ustavuje do čela společností inteligentní a zároveň blahovolné úředníky a dohlíží na to, aby skrze ně vládlo právo a spravedlnost a aby se neustále rozrůstalo obecné dobro. Považuje se za člověka, který má nejvyšší autoritu proto, aby sloužil druhým. Nepokládá se tedy za hlavu, neboť hlava řídí všechny části těla z lásky a moudrosti o sobě — a Láska a Moudrost o sobě patří pouze Pánu, jenž jej vede jako Svého služebníka.

Láska k bližnímu u podřízených úředníků

Podřízenými úředníky se míní ti, které nejvyšší úředníci ustavili do čela společnosti, aby tam vykonávali různé nezbytné a užitečné funkce. Každý z nich, pokud hledí k Pánu, vyhýbá se zlům jako hříchům a upřímně, spravedlivě a věrně vykonává práci svého úřadu, se stává podobou lásky k bližnímu. Koná totiž dobro užitečnosti nepřetržitě, ať je ve svém úřadu či mimo něj. Sklony jeho ducha jej totiž pohánějí k činům, a sklon ke konání dobra užitečnosti je láska k bližnímu ve svém životě. Takového úředníka vzněcuje užitečnost, a pocty jen tehdy, je—li oceňována užitečnost.

Každý z nich má na starosti určité nižší obecné dobro, jež mu bylo svěřeno podle rozsahu jeho úřadu; to je zároveň podřízeno vyššímu i nejvyššímu obecnému dobru – dobru celého království nebo státu. Úředník, jenž je láskou k bližnímu a koná svou práci upřímně, spravedlivě a věrně, pečuje o toto nižší obecné dobro, které mu bylo svěřeno, a tím pečuje i o dobro vyšší a nejvyšší.

V ostatních ohledech platí pro nižšího úředníka totéž, co bylo uvedeno u vysokého – kromě skutečnosti, že je mezi nimi rozdíl jako mezi něčím větším a menším, širším a užším, mezi dosahem obecné a specifické užitečnosti; a také kromě toho, že druhé závisí na prvním ve smyslu služebnosti.

Láska k bližnímu u soudců

Pokud soudci hledí k Pánu, vyhýbají se zlům jako hříchům a soudí upřímně, spravedlivě a věrně, stávají se podobou lásky k bližnímu. Konají totiž dobro užitečnosti jak pro společnost, tak pro jednotlivce ve společnosti, a tedy pro bližní. Činí tak nepřetržitě, když právě soudí i když nesoudí, neboť myslí, mluví a jednají ze spravedlnosti. Spravedlnost je totiž jejich motivem a v duchovním smyslu je jejich bližním.

Spravedlivý soudce soudí každého spravedlivě a zároveň nestranně, neboť spravedlnost a nestrannost jsou neoddělitelné. Zároveň soudí podle zákona, neboť každý zákon má za svůj konečný cíl právě tyto dvě hodnoty. Tímto způsobem rozsuzuje rozepře, zatímco zchytralý člověk se snaží smysl zákona převrátit. Považuje za hřích brát při soudu ohled na jakékoli přátelství, dar, příbuzenství, autoritu či jakýkoliv jiný prospěch než ten, aby každý, kdo žije podle zákona, byl chráněn. Za hřích také pokládá nedávat při spravedlivých soudech spravedlnost na první místo, ale až na druhé.

Všechny rozsudky spravedlivého soudce jsou skutky lásky k bližnímu i tehdy, když ukládá peněžité pokuty či tresty provinilým zločincům. Tím je totiž polepšuje a zabraňuje jim, aby škodili nevinným, kteří jsou bližními. Je jako otec, který, pokud své děti miluje, trestá je, když spáchají zlo.

Láska k bližnímu u vojevůdců

Vojevůdcem se míní generál vojska, který má nejvyšší velení, ať je to král, arcivévoda či velitel jimi ustavený. Pokud takový člověk hledí k Pánu, vyhýbá se zlům jako hříchům a upřímně, spravedlivě a věrně jedná ve věcech týkajících se vedení a velení, koná dobra užitečnosti, jež jsou dobrou lásky k bližnímu. A protože o těchto věcech neustále rozmýšlí, usiluje o ně a uskutečňuje je, stává se podobou lásky k bližnímu. Pokud je králem či arcivévodou, nemiluje válku, ale mír, a to i ve válce. Nezačíná žádnou válku z jiného důvodu než kvůli obraně, a není tedy útočníkem, ale obráncem. Když se však válka jednou rozpoutá, se stává se i útočníkem, je-li útok obranou. V bitvách, není-li to proti jeho přirozenosti, je statečný a odhodlaný; po bitvě je mírný a milosrdný. V bitvě se podle svých možností snaží být lvem, po bitvě je beránkem. V nitru nejásá nad porážkou nepřítele ani nad slávou vítězství, ale nad tím, že jeho vlast a její obyvatelé byli osvobozeni od nepřátelského vpádu, a tím od záhuby a zhouby. Jedná rozvážně. Stará se věrně o své vojsko jako otec rodiny o své děti a členy domácnosti. Miluje své vojáky, každého podle toho, jak upřímně a odhodlaně vykonává svou práci – kromě mnoha dalšího. Chytrost u něj není zchytralostí, ale rozvážností.

Láska k bližnímu u velitelů podřízených vojevůdci

Každý z nich se může stát láskou k bližnímu, tedy andělem nebe, pokud hledí k Pánu, vyhýbá se zlům jako hříchům a upřímně, spravedlivě a věrně vykonává své velitelské úkoly. Takto neustále prokazuje dobra užitečnosti, jež jsou láskou k bližnímu – má v nich totiž svou mysl, a pokud je mysl neustále ponořená v dobreh užitečnosti, stává se podobou lásky k bližnímu. Bližním je pro něj

vlast; v duchovním smyslu je jejím ochráncem a ztělesňuje její bezpečnost před vpádem a vyhlazením nepřáteli. Nejasá nad domnělou ani skutečnou zásluhou; je totiž přesvědčen, že konal jen svou povinnost, a to naplňuje jeho duši spokojeností, ne však pýchou. Za války miluje své podřízené vojáky podle jejich odhodlanosti, upřímnosti a poslušnosti. Stará se o ně a přeje jim dobro stejně jako sobě. Jeho vítězství jsou slávou užitečnosti — existuje totiž sláva užitečnosti a sláva cti představených; ti, již jsou láskou k bližnímu, přijímají slávu užitečnosti, a ne slávu cti.

S ostatním je to u nich podobné jako u vojevůdců, o čemž jsme pojednali výše — pouze s rozdílem, který vyplývá z rozdílného rozsahu jejich pravomocí. Viděl jsem velitele, kteří byli v nejvyšším nebi, a viděl jsem jiné, kteří byli v pekle.

Láska k bližnímu u obyčejných vojáků

Pokud hledí k Pánu, vyhýbá se zlům jako hříchům a upřímně, spravedlivě a věrně koná svou práci, stává se i obyčejný voják láskou k bližnímu. Svou práci může milovat každý bez ohledu na osobu. Odvrací se totiž od nespravedlivého plenění a děsí se nespravedlivého prolévání krve. Jinak je tomu ale v bitvách — tehdy se od těchto věcí neodvrací, protože na ně nemyslí; myslí na nepřítele jako na nepřítele, jenž si žádá jeho krve. Jeho zběsilost však pomíjí, jakmile zaslechne zvuk trubky ohlašující konec boje. Po vítězství pohlíží na zajatce jako na bližní podle kvality jejich dobra.

Před bitvou pozvedá svou duši k Pánu a svůj život poroučí do Jeho rukou; a když tak učiní, nechá duši sestoupit zpět do těla a stává se statečným. V jeho duši, přestože o tom neví, pak nad jeho statečností setrvává myšlenka na Pána; když umře, umře v Pánu, když zůstane naživu, žije v Pánu.

Láska k bližnímu u obchodníků

Pokud hledí k Pánu, vyhýbá se zlům jako hříchům a vykonává své obchody upřímně, spravedlivě a věrně, stává se také láskou k bližnímu. Jedná jakoby z vlastní rozvážnosti, avšak vždy důvěřuje Božské prozřetelnosti. Proto si v duchu nezoufá při neštěstí, ani se v duchu nenadouvá při úspěchu. Myslí na zítřek, a přesto naň nemyslí — myslí na něj v úvahách, co a jak má udělat, a zároveň na něj nemyslí, protože budoucnost připisuje Božské prozřetelnosti, a ne své vlastní rozvážnosti; připisuje jí dokonce i svou vlastní rozvážnost.

Miluje obchodování jako své hlavní povolání a peníze jako prostředek; nepovažuje peníze za to nejdůležitější a obchodování za prostředek, jak činí většina Židů. Tím miluje svou práci, jež je sama o sobě dobrem užitečnosti, a prostředek k ní nemiluje víc než ji. Sám sice tyto dvě věci takto nerozlišuje, avšak přesto k tomuto rozlišení dochází tím, že hledí k Pánu a vyhýbá se zlům jako hříchům; tehdy se totiž vyhýbá lakomství, jež je zlem a kořenem mnoha dalších zel.

Tím, že miluje své dobro, miluje i obecné dobro, neboť jeho dobro se v obecném dobru ukrývá jako kořen stromu, který se sice skrývá pod zemí, z něhož však vyrůstá, kvete a plodí celý strom. Ne snad že by tomuto dobru dával ze svého více, než je povinen; veřejné dobro však je i dobrem jeho spoluobčanů (z něhož se vytváří), a ty on miluje láskou, jejíž podobou sám je. Nikdo v sobě nemůže objevit skryté součásti této lásky, protože je nevidí — vidí je však Pán.

Láska k bližnímu u dělníků

Dělníky se označují řemeslníci a umělci všech oborů. Pokud hledí k Pánu, vyhýbají se zlům jako hříchům a upřímně, spravedlivě a věrně vykonávají svou práci, stávají se podobami lásky k bližnímu, každý podle toho, jak svou práci miluje a s jakým zájmem ji vykonává. Jejich výrobky jsou dobrou užitečností sloužícími bližním k různým nezbytným a užitečným účelům — například k jídlu, odívání, bydlení, bezpečnosti, obraně, zábavě a mnoha dalším věcem, jež jsou ku prospěchu státu. Nakolik

se dělník z lásky soustředí na své dílo a práci, je v ní svými pohnutkami a svým rozmyšlením; a nakolik je v ní, natolik je zdržován od povrchního myšlení a pošetilých lásek. Tehdy jej Pán vede k tomu, že rozmyšlí o dobru a prostředcích, které k němu vedou – tedy o pravdách – a že je miluje. To však není případ toho, kdo se na žádnou práci nesoustředí.

Každý dělník, jenž hledí k Pánu a vyhýbá se zlům jako hříchům, vyhýbá se také zahálce, jež je ložem ďáblovým; vyhýbá se také nepoctivosti a podvodu, rozmařilosti a nestřídmosti; je bezelstný, upřímný, střizlivý, spokojený se svým údělem a koná svou práci pro bližního stejně jako pro sebe, neboť při práci miluje sebe a svého bližního rovným dílem.

Láska k bližnímu u rolníků

Rolníci neboli zemědělci a vinaři, pokud hledí k Pánu, vyhýbají se zlům jako hříchům a upřímně, spravedlivě a věrně vykonávají svou práci, stávají se co do svého ducha láskou k bližnímu; po smrti, když se stanou duchy, mají podobu lásky k bližnímu, což je podoba člověka, kterou získávají všichni po smrti.

Tito rolníci vstávají časně ráno, rozvrhnou si práci, věnují se jí horlivě a pilně a těší se z ní. Po práci jsou hospodární, střizliví a ostražití. Doma jednají se svými spravedlivě, venku s druhými upřímně; občanské zákony spravedlnosti i zákony desatera považují za Božské a řídí se jimi. Milují svá pole a své vinice, neboť jim přinášejí úrodu, a úrodu milují jako požehnání. Děkují za ni Pánu, a tak k Němu neustále vzhlížejí.

Láska k bližnímu u lodních kapitánů

Kapitáni, jimž jsou svěřeny lodě a zboží nebo kteří jsou jejich majiteli, se také stávají láskou k bližnímu, pokud hledí k Pánu, vyhýbají se zlům jako hříchům a upřímně, spravedlivě a věrně vykonávají svou práci.

Jejich práce je dobrem užitečnosti více než mnohé jiné, neboť díky ní se uskutečňuje styk a spojení celého světa s jednotlivými oblastmi a všech částí světa s celkem. Toto výtečné dílo se stává dobrem užitečnosti, tedy dobrem jejich lásky k bližnímu, zatímco si dle svých vědomostí počínají obezřetně, ostražitě a rozumně tak, aby jejich plavba dospěla zdárně k cíli. Nevydávají se bezhlavě v nebezpečí; pokud se však v neočekávaném nebezpečí ocitnou, nezoufají si, a když jsou zachráněni, chválí Pána a děkují Mu. S námořníky jednají spravedlivě a upřímně, s majiteli lodí věrně a s cizinci, ke kterým přistávají, spravedlivě. S piráty nemají nic společného. Jsou spokojeni se svým platem a oprávněným ziskem.

Ti, kdo se plaví po moři a jsou láskou k bližnímu (neboť hledí k Pánu, vyhýbají se zlům jako hříchům a vykonávají svou práci upřímně, spravedlivě a věrně), jsou ve svých ranních i večerních modlitbách a zpěvech oddanější než ti, kdo žijí na zemi, neboť více důvěřují Božské prozřetelnosti. Radím tedy těm, kdo se plaví moři, aby se od této chvíle modlili k Pánu, neboť nikdo jiný než On sám není Bohem nebe, země i moře (*J 3,35; 17,12; Mt 11,27*).

Láska k bližnímu u námořníků

I námořníci se stávají láskou k bližnímu, pokud hledí k Pánu a vyhýbají se zlům jako hříchům, zatímco upřímně, spravedlivě a věrně vykonávají svou práci; neboť když se vyhýbají zlům jako hříchům, vyhýbají se ďáblu, jenž je zlem samým. Tehdy je také přijímá Pán a dobra, která konají, konají z Něj. Tato dobra mohou neustále přinášet pouze tím, že konají svou určenou práci, kterou je námořnictví. Tato práce je dobrá, neboť je dobrem užitečnosti, a mít lásku k bližnímu neboli činnou lásku není nic jiného než přinášet dobro užitečnosti. A když se vyhýbají ďáblu a přijímá je Pán, nedopouštějí se oněch zel, jež popisuje desatero, tedy nezabíjejí, necizoloží, nekradou a

nevydávají falešná svědectví. Ten, kdo miluje bližního, totiž nic takového nečiní. Nemiluje ho však ten, kdo ho nenávidí natolik, že by jej rád zabil; nemiluje ho ten, kdo si přeje cizoložit s jeho ženou; nemiluje ho ten, kdo si jej přeje okrást a oloupit o jeho dobra; nemiluje ho ten, kdo proti němu falešně svědčí, a tak dále. To vše jsou zla, kterým se ti, kdo hledí k Pánu, vyhýbají především. Ti se také nebojí smrti, neboť jestliže zemřou, zemřou v Pánu a přijdou do nebe, a tam jeden druhého miluje jako svého bratra, jeho druha a svého společníka, a vzájemně si tam vypomáhají. Vybízím tedy i námořníky tak jako předtím kapitány, aby se obraceli k Pánu a modlili se k Němu, neboť On sám je Bohem nebe, země i moře.

Láska k bližnímu u služebnictva

Tak jako páni, i služebníci se stávají láskou k bližnímu, tedy anděly, pokud hledí k Pánu, vyhýbají se zlům jako hříchům a upřímně, spravedlivě a věrně vykonávají svou práci. Jejich práce, kterou tvoří vlastní a stálá dobra užitečnosti, spočívá v tom, že se věnují svým pánům, přeji jim vše dobré, nemluví o nich špatně, jednají stejně upřímně v jejich přítomnosti stejně jako za jejich nepřítomnosti a nepohrdají sloužením. Sloužit totiž musí každý, ať má jakékoliv postavení – i král by měl sloužit Pánu. A nakolik kdo věrně kdo slouží, natolik jej Pán miluje a vede, a nakolik hledí k Pánu a vyhýbá se zlům jako hříchům, natolik slouží svobodně a bez donucení.

(22)

Vše, co se vztahuje k bohoslužbě, je znakem lásky k bližnímu

Každý aspekt naší lásky k bližnímu souvisí s tím, jak hledíme k Pánu, vyhýbáme se zlům jako hříchům a konáme dobra užitečnosti, což je věc povolání každého jednotlivce. Tyto projevy bohoslužby se však týkají naší vnější tělesnosti, jež se projevuje jednáním a mluvením, a vnější mysli, jež se projevuje vůlí a myšlením souvisejícími s vnější tělesností.

Vnějšími tělesnými projevy bohoslužby jsou:

1. Chození do kostela; 2. naslouchání kázáním; 3. oddané zpěvy a modlitby na kolenou; 4. přijímání svátosti večeře Páně; doma také: 1. ranní a večerní modlitby a modlitby u oběda a večeře; 2. rozmluvy o lásce k bližnímu a víře, o Bohu, nebi, věčném životě a spáse; 3. u duchovních také kázání a soukromé vyučování; 4. u všech poučování dětí a služebníků o těchto předmětech; 5. čtení Slova a poučných a zbožných spisů.

Vnějšími projevy mysli vztahujícími se k bohoslužbě jsou:

1. Myšlení a úvahy o Bohu, nebi, věčném životě a spáse; 2. všímaní si svých myšlenek a úmyslů, zda jsou zlé či dobré, a uznání, že zlé jsou od ďábla a dobré od Boha; 3. odvracení se duchem od veškerých bezbožných, neslušných a špinavých řečí; 4. kromě myšlenek to jsou také pohnutky, jež vcházejí před zrak a smysly člověka.

Tyto projevy se nazývají vnější, poněvadž souvisejí s našimi vnějšími tělesnými projevy a tvoří s nimi jeden celek.

Že tyto projevy jsou vnějšími znaky bohoslužby a že vnější znaky bohoslužby jsou znaky lásky k bližnímu, bude ukázáno v následujícím pořádku:

- (1) **Vlastní láska k bližnímu se nalézá ve vnitřním člověku a její znaky ve vnějším.**
- (2) **Jestliže se láska k bližnímu nalézá ve vnitřním člověku a vytváří jej, pak všechny projevy bohoslužby ve vnějším člověku jsou jejími znaky.**
- (3) **Bohoslužba ve vnějším člověku plynoucí z lásky k bližnímu ve vnitřním člověku se před zraky andělů jeví jako praporečník s vlajkou v ruce; pokud tato bohoslužba nevychází z lásky, jeví se před zraky andělů jako herec s hořící pochodní v ruce.**

(1)

Vlastní láska k bližnímu se nalézá ve vnitřním člověku a její znaky ve vnějším.

Je známou skutečností, že existuje vnitřní člověk a vnější člověk. Také je známo, že vnitřní člověk se nazývá duchem a vnější tělem — říká se totiž, a někteří to i uznávají, že mezi duchem a tělem vládne boj. Duch, který bojuje s tělem, je vnitřní člověk, jenž je láskou k bližnímu.

Charakter vnitřního člověka se nemůže projevit před zraky lidí jinak než prostřednictvím vnějšího člověka. Projevuje se bojem s vnějším člověkem, a to zejména tehdy, když se člověk zkoumá, vidí svá zla a rozpoznává je, vyznává se z nich, myslí na aktivní lítost, a pak se svým zlům vzpírá a snaží se žít nový život.

Pokud to člověk nedělá, jeho vnitřní člověk je zlý; pokud to však dělá, je dobrý. Pán totiž působí prostřednictvím vnitřního člověka na vnějšího; a protože tehdy se zlo usídlí ve vnějším člověku, nastává boj. Do vnějšího člověka, tedy těla, jsou totiž připouštěni zlí duchové z pekla, kteří se nazývají ďáblové, a s nimi Pán u člověka bojuje; a bojuje—li i člověk jakoby ze sebe, vítězí. A nakolik On vítězí, natolik se uvolňuje místo, aby mohla vstoupit dobra z vnitřního člověka. Tak se člověk postupně obnovuje a znovuzrozuje.

Cokoliv vnitřní člověk vytváří a předkládá k vidění a cítění ve vnějším člověku, nazývá se znakem. Pokud má vnitřní člověk v sobě lásku k bližnímu, ta způsobuje, že se člověk zamýšlí nad zlem v sobě a skutečně je poznává, ví o něm a tak dále. Avšak jestliže tak nečiní, jeho vnější člověk není znakem lásky k bližnímu a nebude jím, ani kdyby se zabýval bohoslužbou a zbožností; bude jen vnější láskou k bližnímu bez vnitřní lásky, což láska k bližnímu vůbec není.

Znakem míníme svědectví a dosvědčení, že něco existuje, neboť znak něco označuje a naznačuje, o něčem svědčí a něco dosvědčuje.

Není možné, aby existovalo nitro bez znaku a bez svědectví o své existenci. Pokud se láska k bližnímu nalézá ve vnitřním člověku neboli v duchu, avšak nebojuje s vnějším člověkem a jeho tělem, zaniká. Je to s ní jako s pramenem čisté vody, která se stává stojatou, nemá—li kam téct. Tehdy její pramen buď vysychá, nebo tím, že stojí, začne zahnívat. Slovo o tom poskytuje spoustu důkazů.

[Další dvě stránky rukopisu chybí.]

**Dobročinností lásky k bližnímu jsou dobré skutky,
jež člověk, který je láskou k bližnímu,
koná svobodně mimo své povolání**

(4)

Žádného člověka nezachrání tato dobročinnost, ale láska k bližnímu, z níž dobročinnost vychází, a která se tedy v dobročinnosti nalézá.

Tato dobročinnost se nalézá mimo člověka, zatímco láska k bližnímu je v něm, a každý je zachráněn podle kvality dobra neboli lásky v sobě. Jakmile ti, kdo ve světě přemýšleli o své záchraně, po smrti zjistí, že jsou naživu, a uslyší, že nebe a peklo skutečně existují, začnou většinou kupčit s tím, že konali dobré skutky, dávali chudým, pomáhali strádajícím a poskytovali dary na zbožné účely. Jsou však otázaní: „Co bylo příčinou vašeho jednání? Vyhýbali jste se zlům jako proviněním? Přemýšleli jste o nich?“

Někteří odpoví, že měli viru. Je jim však řečeno: „Jestliže jste nepřemýšleli o svých zlech jako o vinách, jak můžete mít víru? Víra a zlo nejdou dohromady.“ Pak je zkoumán jejich život, který vedli ve svém povolání — zda užitky svého povolání vykonávali pro slávu, čest či zisk jako své hlavní dobro, tedy pro sebe, nebo zda tak činili pro bližního. Odpoví, že to tak nerozlišovali. Na to se jim dostane odpověď, že kdyby hleděli k Bohu a vyhýbali se zlům jako proviněním, tyto dvě věci by se rozlišovaly samy sebou, neboť by je rozlišoval Pán; a že nakolik tak nečinili, natolik jednali ze zla, a ne z dobra. Pohnutky každého jednotlivce se v duchovním světě sdílí, a tím se prozrazuje jeho charakter. Jaké jsou pohnutky člověka, takový je i jeho charakter a vše, čím se projevuje. Tak je člověk uveden do společnosti, k níž ho jeho pohnutky poutají.

Ti, kteří pokládají pouze dobré skutky neboli dobročinnost za lásku k bližnímu, nemají tuto lásku v sobě; spojují se vnitřně s ďábelskými duchy a zevně s nebeskými. Každému však bude zevnějšek odňat a bude odkázán na své nitro.

(24)

**Existují mnohé povinnosti lásky k bližnímu
— mimo výše uvedené i ty, jež má člověk činit ze slušnosti**

Povinností lásky k bližnímu je odvádět daně, jež jsou uloženy poddaným a občanům za účelem financování různých potřeb a užitků ve státě. Dále je touto povinností platit celní poplatky, také náklady a vydání na různé domácí a užitečné potřeby pro nás samé, manželku, děti, služebnictvo a ty, kdo pro nás pracují; tytéž povinnosti mají plnit i oni mezi sebou navzájem; a existují také povinnosti vzniklé na základě slibu. Kromě toho existují občanské povinnosti dané vztahem podřízenosti, poslušnosti, uctivosti a společenskými zvyklostmi, které také musíme označit za

povinnosti, neboť jsou věci slušnosti. Kdyby však měly být vyjmenovány všechny jmenovitě, zaplnilo by to celý arch.

Různé povinnosti, jež ukládají zákony království, se nazývají povinnostmi lásky k bližnímu, neboť je láska plní z povinnosti, a ne ze záliby; protože je však pokládá za užitečné, plní je upřímně a ochotně. Člověk, který miluje bližního, plní upřímně a ochotně každou svou povinnost; tato upřímnost a ochota se však řídí užitečností, kterou člověk v dané povinnosti spatřuje, a také tím, co ví o správě těchto užitků.

Tytéž povinnosti se navenek jeví stejně i u těch, kteří bližního nemilují. Nepodobají se jim však vnitřně, neboť tito lidé nejsou upřímní a ochotní. Kdyby se nebáli zákonů nebo kdyby mohli někoho pod nějakou záminkou oklamat, podvedli by ho. Pro ně jsou povinnostmi nejen výše uvedené zásady, ale i zákony spravedlnosti. Poslouchají je totiž pouze ze strachu před trestem a ztrátou cti, a proto z povinnosti — ne však z lásky ke spravedlnosti, a proto ani z lásky.

(25)

Existují různá rozptýlení lásky k bližnímu, tedy různé radosti a příjemnosti tělesných smyslů užitečné k občerstvení ducha

Mezi tato rozptýlení patří společenský styk a rozhovory o různých veřejných, soukromých i hospodářských záležitostech; procházky a příjemný pohled na krásné paláce a nádherné domy, na stromy a květiny v zahradách, lesích a na polích, na lidi, ptáky a zvířata; podobně i divadelní představení znázorňující různé druhy morálních ctností a událostí, jež prozrazují něco z Božské prozřetelnosti. Tyto a podobné podněty působí na zrakový smysl. Dále mezi rozptýlení patří hudba a zpěvy, jež vzněcují duši díky svým souvztažnostem s city; kromě toho také slušné žerty, jež ji pozvedají. Ty slouží smyslu sluchovému. Navíc člověka rozptyluje stolování, hostiny, zábavy a různé druhy veselí; dále různé domácí hry jako kostky, biliár či karty; a také společenské tance na svatbách a slavnostech. Tyto a podobné zábavy jsou užitečná rozptýlení k občerstvení ducha. Dále sem patří různé manuální práce, při kterých se musíme tělesně namáhat a které rozptylují ducha od úkolů našeho povolání; rovněž tak četba knih, jež nás těší příběhy a poučením, a četba novinek v časopisech.

Tato rozptýlení jsou potřebná pro každého, kdo vykonává nějaké povolání či zaměstnání. Mohou se proto nazývat rozptýlením od povolání nebo zaměstnání; ve skutečnosti to však jsou rozptýlení od pohnutek vedoucích každého člověka k vykonávání svého zaměstnání.

Za každým zaměstnáním stojí nějaká pohnutka; napíná pozornost ducha a udržuje pozornost mysli soustředěnou na práci či předmět zájmu. Pokud by si mysl nikdy neodpočinula, ochabla by a její touhy by se ochromily — tak jako sůl, která pozbude dráždivých či povzbudivých účinků, ztratí-li svou slanost, nebo jako napjatý luk, který ztratí svou sílu, kterou mu propůjčuje pružnost, není-li nikdy uvolněn. Stejně to je s myslí, když dlouho a beze změny setrvává u podobných představ — je jako zrak, který se vytrácí, když jej upíráme na jediný předmět nebo na jedinou barvu. Pozorujeme-li například bez přerušení černou, červenou či bílou barvu nebo sníh, zrakový vjem pomine a obnoví se až stupňováním podnětu nebo jeho změnou. Každá forma těší svou rozmanitostí, tak jako věnec krásně uspořádaných různobarevných růží. Proto je také duha příjemnější než samotné světlo.

Mysl neustále soustředěná na práci touží po odpočinku; a když odpočívá, sestupuje do těla, kde hledá radosti odpovídající svým činnostem. Vybírá si je podle svého vnitřního stavu v tělesných ústrojích. Vnitřní části těla čerpají svá potěšení ze zrakových, sluchových, čichových, chuťových a hmatových počtů. Čerpají je tak z vnějšku, avšak předávají je všem jednotlivým částem těla, tedy ústrojím a orgánům. Pouze odsud čerpají svá potěšení a příjemnosti.

Každé jednotlivé vlákno i tkáň z nich složené, každá jednotlivá kapilární cévka a i každá společná céva, tedy celé útroby ve svém celku čerpají rozkoše. Ty pak člověk nevnímá jednotlivě, ale všeobecně jako jeden celkový pocit. Tyto rozkoše jsou však takové, jaká je v nich mysl hlavy — čisté nebo nečisté, duchovní nebo přírodní, nebeské nebo pekelné. Uvnitř každého tělesného pocitu je totiž láska vůle se svými pohnutkami, jejichž rozkoše člověk vnímá díky intelektu. Láska vůle se svými pohnutkami vytváří život každého člověka; a rozumové vnímání vytváří pocity. Takto vznikají všechny pocity radosti a příjemnosti. (Tělo je totiž jeden souvislý celek a jedna forma. Vjemy se v něm přenášejí jako síla působící na řetěz a všechny jeho články nebo jako na formu tvořenou spojenými a souvislými řetězy.)*

**. Poznámka na straně rukopisu.*

Protože však úřady, funkce, povolání a práce udržují mysl každého člověka v pozornosti a ta by měla být skrze různá rozptýlení uvolněna, osvěžena a obnovena, lze spatřit, že rozptýlení se liší podle vnitřní motivace dotýčných osob a že budou jiná u těch, kteří jsou motivováni láskou k bližnímu, jiná u těch, které pohání jen jejich čest, jiná u těch, které motivuje jen zisk, a zase jiná u těch, kteří konají své povinnosti pouze pro jídlo a nezbytné prostředky k životu. Opět jinak se budou rozptylovat ti, kteří pracují kvůli věhlasu, pouze pro plat, aby zbohatli, aby si mohli dobře žít, a tak podobně.

Pokud tyto lidi podněcuje láska k bližnímu, tak jim vše výše jmenované slouží k osvěžení — i divadelní představení a hry, hudba a zpěv, veškerá krása na polích a v zahradách a společenský styk obecně. Uvnitř vždy přetrvává motivace k užitečnosti, a pokud odpočívá, postupně se obnovuje. Jejich rozptýlení přerušuje nebo ukončuje až touha po práci. Z nebe totiž do těchto lidí vplývá Pán a obnovuje je. Dává jim také vnitřní pocit slasti, o němž nic nevědí ti, kteří nejsou motivováni láskou k bližnímu. Vdechuje do nich jakoby vůni a sladkost, kterou cítí pouze oni. Řekli jsme vůni, čímž označujeme duchovní příjemnost, a sladkost, čímž označujeme duchovní radost. Slovo příjemnost se vztahuje k moudrosti, a odtud k chápání intelektu, a slovo radost k lásce, a odtud k pohnutce vůle. Nepocítují je však ti, kteří láskou k bližnímu podněcování nejsou, neboť ti mají svou duchovní mysl uzavřenu; a čím více se vzdalují od lásky k bližnímu, tím více je volná stránka jejich duchovní mysli jakoby slepená lepidlem.

Napohled podobných rozptýlení si užívají i ti, které motivuje pouze čest, tedy lidé, kteří vykonávají svěřené úkoly pouze pro svou pověst, aby byli oslavováni a povyšováni. I oni pracují, bdi nad svým dílem a přinášejí hojné užitky — ne však z lásky k užitečnosti, ale z lásky k sobě, tedy ne z lásky k bližnímu, ale z lásky ke slávě. I oni mohou pocítovat úkoly svého povolání jako příjemné, jde však o příjemnost pekelnou, přestože jim samým se může jevit jako nebeská — obě se totiž zevně podobají. Jejich příjemnost je však plná nepříjemností; nemají žádný duševní klid a mír kromě chvil, kdy přemítají o své slávě a cti a kdy je druzí uctívají a zbožňují. Když na tyto věci nemyslí, vrhají se do požitků, opilství, zhýralostí, smilství, nenávisti, pomstychtivosti a hanobení bližních, kteří jim neprojevují úctu. Nejsou-li ve svém postavení povyšováni, postupně si svou práci začnou ošklivit, oddávají se nečinnosti a stávají se z nich lenoši, a po odchodu z tohoto světa se stanou démony.

Ti, které motivuje pouze zisk, mají rovněž svá rozptýlení, avšak jedná se o tělesná rozptýlení vnitřně oživovaná pouze příjemností blahobytu. Jsou přičinliví, rozvážní a pracovití, zejména jako obchodníci a řemeslníci. Jsou-li úředníci, vykonávají svůj úřad pozorně a obchodují s užitky; jsou-li

soudci, obchodují se spravedlností; jsou—li kněžími, obchodují se spásou; jejich bližním je zisk. Na svém povolání milují zisk a zisk milují díky svému povolání. Ti, kteří zastávají některý vysoký úřad, jsou schopni prodat svou vlast a dát nepřátelům napospas vojsko i občany. Z toho je zřejmé, jaká je jejich láska ve výše zmíněných rozptýleních: jsou plní loupeže, a nakolik jim v tom nebrání strach z občanských zákonů, veřejných trestů nebo ztráty pověsti (protože by přišli o zisk), natolik loupí a kradou. Zevně jsou upřímní, ale vnitřně neupřímní. Užítky, jež přinášejí ve svých úřadech a zaměstnáních, jsou pro ně příjemné a radostné jako mrva prasatům a myši kočkám; pohlíží na lidi jako tygři a vlci na jehňata a ovce, které pozrou, když mohou. Nic nevědí o dobru užitečnosti. Příjemnost a radost jejich rozptýlení je pekelná. Jsou jako osli, kteří na lukách a polích nevidí nic lahodného kromě toho, co mohou spást, ať to jsou klasy pšenice nebo ječmene. To se však týká lakomců.

Avšak pro ty, kteří plní své povinnosti pouze pro jídlo a nezbytné potřeby k životu, kdo tak činí kvůli věhlasu, jen pro plat, aby zbohatli nebo aby si mohli dobře žít, pro ně všechny jsou výše uvedená rozptýlení jedinými užitky. Jsou tělesní a smysloví a jejich duch je nečistý, chtivý a žádostivý. Svě zaměstnání vykonávají pouze pro tato rozptýlení. Jsou to lidé—zvířata; jsou mrtví a jejich povolání je jim břemenem. Hledají si za sebe zástupce, kteří by za ně konali jejich práci, ale sami si ponechávají jméno a plat. Nezabývají—li se výše jmenovanými zábavami, jsou líní a nic nedělají. Povalují se v posteli a myslí jen na to, jak by si našli společníka, se kterým by si povídali, jedli a pili. Jsou pro stát břemenem.

Všichni takoví jsou po smrti zavřeni do pracovních táborů, kde na ně dohlíží správce, jenž jim každodenně přiděluje práci. Pokud ji nevykonají, nedostanou jídlo, oděv ani postel, a to trvá tak dlouho, dokud je to nedonutí vykonat něco užitečného. Pekla jsou takových táborů plná — něco si o nich řekneme na konci tohoto spisu. Tyto tábory páchnou, neboť každá příjemná vůně vychází z duchovní lásky nebo ze života lásky k užitečnosti.

O spojení lásky k bližnímu a víry pojednává *nauka Nového Jeruzaléma O víře*, a také *Objasněná Apokalypsa*, *Andělská moudrost o Božské Prozřetelnosti* a *Andělská moudrost o Božské Lásce a Božské Moudrosti*.

Vše, co je tam řečeno, se vztahuje k těmto dvěma principům:

1. Neexistuje ani zrnko duchovní víry bez lásky k bližnímu, neboť láska k bližnímu je život, duše a podstata víry.

2. Jaká je láska k bližnímu, taková je i víra. Víra, jež předchází lásce k bližnímu, je vírou poznatkovou, což je víra historická, jež je sama o sobě teoretickou znalostí.

Dodatek

Následující část je v autorově rukopisu zřejmě druhou verzí prvních dvou kapitol, titulu třetí kapitoly, titulu a osnovy čtvrté kapitoly a nakonec osnovy celé práce.

Prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům jako proviněním

Je známou skutečností, že milovat bližního znamená prokazovat druhým dobro; avšak jak a komu máme dobro prokazovat tak, aby tato láska byla skutečnou láskou k bližnímu, to si řekneme v následujícím.

Každý ví, že nikdo nemůže činit dobro, jež by bylo dobrem o sobě, nečiní-li tak mocí toho, který je vlastním Dobrem neboli Dobrem o sobě, tedy Boha. Stejně tak každý může pochopit, že člověk, který je ve zlu a jeho prostřednictvím je spojen s ďáblem, nemůže prokazovat jiné dobro než nečisté, jež se zevně jeví jako dobro, ale vnitřně je zlem. Je to buď dobro farizejské, nebo záslužné. Proto musíme začít vysvětlením, jaký člověk musí být, aby dobro, jež z něj vychází, bylo dobrem o sobě, tedy dobrem lásky. To si povíme v následujícím pořadí:

- (1) **Nikdo nemiluje bližního, nemiluje—li láskou od Pána.**
- (2) **Nikdo nemůže milovat láskou od Pána, nevyhýbá—li se zlům jako proviněním.**
- (3) **Musíme se vyhýbat zlům jako proviněním jakoby sami od sebe, přestože tak činíme z Pána.**
- (4) **Nakolik se nevyhýbáme zlům jako proviněním, natolik v nich setrváváme.**
- (5) **Nakolik provinění neznáme a nevíme, čím jsou, natolik si myslíme, že jsme jich prosti.**
- (6) **Nakolik poznáváme provinění a víme, čím jsou, natolik je můžeme v sobě spatřit, vyznat je před Pánem a aktivně jich litovat.**
- (7) **Dobro před aktivní lítostí není skutečným dobrem, a proto ani láskou k bližnímu.**
- (8) **Proto prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům jako proviněním, což činíme aktivní lítostí.**

(1)

Nikdo nemiluje bližního, nemiluje—li láskou od Pána.

Zde i v následujícím jmenujeme pouze Pána, neboť On je jediný Bůh. Je Bohem nebe i země, jak Sám učí: ...* On a Otec jsou jedno tak jako duše a tělo, jak také sám učí:...* On a Duch svatý jsou jedním tak jako Božství v Něm a Božství od Něj; tak je jedním a jediným Bohem a v Jeho Osobě je Božská Trojice, jež se nazývá Otec, Syn a Duch svatý. Protože tedy celá univerzální církev a každé náboženství je založeno na představě Boha spolu s představou, že Bůh je jeden, a tato představa není možná, není-li Bůh jeden co do své Podstaty i Osoby, a protože tato jedinnost trojnosti a trojnost jedинства je možná pouze v Pánu — proto zde i dále v textu jmenujeme pouze Pána. (Viz také nauka Nového Jeruzaléma *O Pánu* od počátku do konce a *Moudrost andělů o Božské prozřetelnosti* odstavec..."

*. V rukopise vynecháno.

Člověk nemůže milovat bližního jinak než láskou od Pána, neboť láskou k bližnímu myslíme veškeré dobro, které člověk prokazuje druhým. Toto dobro je však dobrem pro ty, kterým je prokazováno, nikoliv však pro toho, kdo je prokazuje, nečiní-li tak od Pána. Veškeré dobro, jež je dobrem o sobě a nazývá se dobrem lásky k bližnímu a jež je ve své podstatě duchovním dobrem, nemůže plynout od člověka, ale pouze od Pána. Aby totiž existovalo dobro lásky k bližnímu neboli duchovní dobro, musí v tomto dobru být Pán, ba dokonce On musí být tímto dobrem. Dobro z Něj totiž vychází, a když něco z někoho vychází, přebírá jeho podstatu, neboť jej obsahuje. Kdyby tedy Pán nebyl dobrem, jež člověk prokazuje bližnímu, neboli (což je totéž) kdyby dobro, jež člověk prokazuje bližnímu, nebylo od Pána, nemělo by v sobě podstatu dobra, ale podstatu zla. Pak by v něm byl člověk, a člověk je sám o sobě a ve svém já pouze zlem. Toto zlo musí být nejprve odstraněno, aby dobro, jež vychází z člověka, nebylo lidské, ale Pánovo.

Člověk je pouze příjemcem života. Není životem o sobě, neboť kdyby byl životem o sobě, byl by Bohem. Proto je také pouze příjemcem dobra, neboť dobro je věcí života; život totiž tvoří láska a moudrost, a dobro je věcí lásky a pravda věcí moudrosti. Tento život nemůže být připisován člověku, neboť člověk je konečný a stvořený, a Pán se nemůže stvořit a omezit v někom jiném — to by již více nebyl, a celé lidské pokolení i každý jednotlivec by byl Bohem. Takové smýšlení je však nejen iracionální, ale i zavrženíhodné. Takováto představa Boha a člověka páchne v duchovním světě jako zdechlin. Z toho je zřejmé, že žádné dobro, jež je dobrem o sobě a nazývá se dobrem lásky k bližnímu, nepochází z člověka, ale z Pána, Jenž je sám Vlastní Dobro, a tedy Dobro o sobě.

Pán toto dobro opravdu vytváří ze sebe, ale prostřednictvím člověka. Neexistuje jiný subjekt, skrze který by Pán vytvářel ze sebe dobro, než člověk. Přesto dal člověku schopnost je v sobě pociťovat, dokonce jako by od něj pocházelo, a proto jako by bylo jeho vlastní — a to proto, aby je činil. Kdyby totiž člověk pociťoval, že dobro není od něj, ale od Pána, nekonal by je, protože by se nepovažoval za člověka a ani za živou bytost, a vnímal by sám sebe jako nějakou loutku. A ze zkušenosti vím, že člověk by raději zemřel, než aby za plného vědomí vnímal, že žije z někoho jiného.

Kdyby člověk necítil, že dobro, které koná, je jakoby od něj, toto dobro by v něm nesetrvávalo, ale protékalo by jím jako voda děravou nádobou. Člověk by tak nemohl být formován pro nebe, tedy přetvářen a znovuzrozdán, a nemohl by žít navěky zachráněn.

Abychom si však díky tomuto zdání dobro neboli lásku, jež prokazujeme bližnímu, nepřisvojovali, a tak si nepřisvojili místo dobra zlo ve víře, že žijeme a činíme dobro ze sebe, a nepřiklí si tak to, co je Pánovo, zachtělo se Pánovi zjevit tuto skutečnost ve Svém Slově a podat o tom naučení. Řekl totiž:

„Kdo zůstává ve Mně a Já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze Mne nemůžete činit nic.“
(J 15,5 i jinde).

(2)

Nikdo nemůže milovat láskou od Pána, nevyhýbá-li se zlům jako proviněním.

Láskou k bližnímu míníme zde stejně jako výše dobro, jež člověk prokazuje bližnímu. Každý je schopen bližnímu prokazovat dobro, dobrý člověk jako zlý. Prokazovat je z dobra v sobě však člověk může pouze z Pána, a to jen tehdy, vyhýbá-li se zlům jako proviněním. Že nikdo nemůže prokazovat dobro bližnímu z dobra v sobě jinak než z Pána, to jsme právě dokázali výše. Avšak důvod, proč tak nemůže činit nikdo, kdo se nevyhýbá zlům jako proviněním, spočívá v tom, že Pán nemůže plynout do lidí s dobrem tak, aby bylo přijato, není-li z nich odstraněno zlo. Zlo totiž dobro nepřijímá, ale odpuzuje. Se zlými lidmi je to totiž podobné jako s ďábly v pekle. I do nich vplývá Pán s dobrem stejně jako do andělů v nebi; ďáblové je však nepřijímají a převracejí dobro ve zlo a

pravdu v nepravdu. Jejich životní forma je taková, že vše, co do nich plyne, se převrací v jim obdobné formy — tak jako čisté sluneční světlo, když vplývá do stojaté močůvky, hnoje a zdechlin, se přeměňuje na hnilobné a smrduté výpary. Podobné když čisté sluneční světlo vplývá do předmětů, jejichž obsah je neuspořádaný, mění se na odporné barvy. Obdobné to je s nebeským teplem, tedy s Božským dobrem, a nebeským světlem, tedy s Božskou pravdou, u člověka, jehož životní forma je převrácena, a proto protikladná formě nebeské.

Z toho plyne, že člověk, jenž se nevyhýbá zlům jako proviněním, nemůže jinak než milovat zla — a láska vytváří u každého jeho životní formu. Takového člověka lze přirovnat ke špatnému stromu: i ten přijímá teplo a světlo ze slunce stejně jako dobrý strom, nemůže však vytvářet jiné plody než takové, které odrážejí jeho vlastní formu, tedy zlé. Lze jej také přirovnat ke zhoubným a jedovatým rostlinám, jež sice přijímají svůj vegetativní život ze slunečního tepla a světla tak jako dobré a užitečné rostliny, avšak nemohou vytvářet nic jiného než to, co souhlasí s jejich formou.

Každý člověk je podobou své lásky. Co do duchovnosti nás netvoří nic než láska. Milujeme—li zlo, stáváme se podobou zla, což je podoba pekelná; milujeme—li dobro, stáváme se podobou dobra, což je podoba nebeská. Z toho plyne, že pokud se člověk nevyhýbá zlům jako proviněním, jeho mysl nabývá ďábelské podoby. Nepřijímá tedy žádné dobro od Pána, a proto ani nevytváří žádné dobro, jež by bylo dobrem o sobě.

Pán může vytvářet dobro skrze každého a může převracet zlo, jež vytváří zlý člověk, v dobro. Může také podněcovat zlého člověka, aby činil dobro pro sebe a pro svět. Tehdy však Pán nevplývá přímo do lidského zla, ale plyne kolem po jeho obvodu, a tak do zevnějšího člověka, který se snaží vypadat jako dobrý. Takové dobro je však dobrem pouze na povrchu, a uvnitř je zlem. Je jako pozlacená mrva pokrytců, o které se druzí většinou domnívají, že jde o ryzí zlato. Když si k ní však někdo s dobrým nosem přičichne, ucítí její zápach.

To je však dostatečně vyloženo ve spisu *O životě pro Nový Jeruzalém*, v kapitole, ve které dokazují, že nakolik se člověk vyhýbá zlům jako proviněním, natolik činí dobro ne od sebe, ale od Pána (odst. 18—31).

K tomu jen dodejme, že to každý může poznat jen díky všeobecnému vlivu z nebe. Vezmi si, koho chceš — ať je to služebník, rolník, dělník, námořník nebo třeba obchodník, jen pokud je aspoň trochu rozumný — a řekni mu jen, že ten, kdo nenávidí zlo, koná dobro; a on to dobře pochopí. A protože ví, že veškeré dobro je od Boha, řekni mu, že nakolik člověk nenávidí zlo, protože je proti Bohu, natolik koná dobro od Boha — a pochopí to. Ale řekni totéž někomu, kdo se utvrdil ve víře samotné a zároveň v domněnce, že nikdo nemůže činit dobro od sebe — a neuzná to. Tomuto člověku totiž na rozdíl od předchozího klamy uzavřely rozumové nazírání neboli intelekt.

(3)

Musíme se vyhýbat zlům jako proviněním jakoby sami od sebe, přestože tak činíme z Pána.

Kdo z lidí, kteří čtou Slovo a uznávají náboženství, neví, že zla jsou provinění? Slovo to učí od počátku do konce a tato skutečnost je veškerým náboženstvím.

Zla se nazývají viny proto, že jsou proti Slovu a proti náboženství. Kdo neví, že se nikdo nemůže vyhýbat zlům jako vinám jinak než jakoby sami od sebe? Jak jinak by jich mohl aktivně litovat? Neříkají si snad lidé — to nechci, takovému jednání se budu bránit a kdyby se snad mělo opakovat, budu proti němu bojovat a přemůžu ho?

Avšak neříká si to nikdo, kdo nevěří v Boha. Kdo nevěří v Boha, nepokládá totiž zlo za vinu, a tak proti němu nebojuje, ale spíše mu napomáhá. Naopak ten, kdo v Boha věří, si říká, že zlo přemůže

s Boží pomocí. Prosí, a je mu dáno. Pomoc není odepřena nikomu a dostane se každému, neboť Pán ze své Božské Lásky neustále usiluje o přetvoření a znovuzrození každého člověka, a tak o jeho očistění od zla. Toto neustálé Pánovo úsilí se mění ve skutek, pokud to chce a usiluje o to i člověk. Pouze tak a jinak člověk získává sílu odpírat zlu a bojovat proti němu; předtím ji nepřijímá, ale zavrhuje. Tak se tedy máme vyhýbat zlům jako proviněním jakoby sami od sebe, přestože je to od Pána. O tomto předmětu viz také nauka *O životě pro Nový Jeruzalém* (odst. 101–107), k čemuž dodávám následující. Vyzvi člověka zdravého rozumu: „Věř jenom, že tě Kristus, Syn Boží, vykoupil od pekla, a tak od všeho zlého, a pros Boha Otce, aby ti proto odpustil tvé viny. On ti je odpustí, a nebudeš tedy mít povinnost vyhýbat se zlům jako proviněním jakoby sám od sebe. Můžeš snad něco dělat sám od sebe ? Co tedy můžeš dělat jakoby sám od sebe ?” A zvedni ze země kamínek a dřívko a pokračuj: „K ospravedlnění a záchraně nemůžeš dělat víc než tento kamínek a dřívko.” Ale člověk zdravého rozumu odpoví: „Vím, že nic nemůžu sám ze sebe, avšak přesto se mohu kát ze zla — učí tomu sám Pán, apoštolově, Pavel, Slovo i celé náboženství. Nejednám snad při tom jakoby sám od sebe ?” Nato mu řekni: „Co tím však dosáhneš, když nic nemůžeš ? Dělej si, co chceš — já se kají vírou a zachrání mě víra bez skutků.” Člověk zdravého rozumu však odpoví: „Pletete se, učitelé. Pán mě naučil jednat a naučil mě i věřit. Mějte si svou víru, a já budu mít víru zároveň se skutky. Vím, že po smrti se budeme zpovídat ze svých skutků a že jak jednáme, tak i věříme.”

(4)

Nakolik se nevyhýbáme zlům jako proviněním, natolik v nich setrváváme.

Člověk byl stvořen v obraz a podobu Boží a byl učiněn tak, aby přijímal lásku a moudrost Pána. Protože však nechtěl být jejich příjemcem, ale chtěl být vlastní láskou a moudrostí, a tak být roven Bohu, převrátil svou formu a přiklonil své pohnutky a myšlenky od Pána k sobě, začal milovat sám sebe víc než Pána a dokonce začal sám sebe uctívat. Tak se Pánu odcizil a začal hledět mimo Něj na opačnou stranu. Tím v sobě převrátil obraz a podobu Boží a stvořil z nich obraz a podobu pekla. To se míní jedním ze stromů poznání dobrého a zlého; hadem, kterého člověk poslechl, se označuje smyslovost, což je nejzazší úroveň přírodního člověka s jeho žádostmi. Jelikož tato smyslovost je patrná ve světě a přijímá z něj své podněty, miluje světské věci, a pokud se jí dostane nadvlády, odvrací mysl od nebeských podnětů, což jsou dobra lásky a pravdy moudrosti, samy o sobě Božské.

Zde spočívá původ skutečnosti, že co do svého já nejsme nic než zlo a že se do něj rodíme prostřednictvím rodičů. Abychom však nezahynuli, Pán nám poskytl následující prostředky: hledět k Pánu a uznávat, že od Něj pochází veškeré dobro lásky a veškerá pravda moudrosti, zatímco z nás samých nepochází nic. Tak převracíme svou formu tím, že se odvracíme od sebe a obracíme se k Pánu. Vracíme se tak do onoho stavu, do kterého jsme byli stvořeni a jenž spočíval v tom (jak jsme již řekli), že jsme byli příjemci dobra a pravdy od Pána, a ničeho od sebe. A protože tímto převrácením se naše já stalo pouhým zlem, druhým prostředkem, jak obnovit obraz Boží, je vyhýbat se zlům jako proviněním. Pokud se totiž nevyhýbáme zlům jako proviněním, ale pouze jako něčemu odsouzeníhodnému, nehledíme k Pánu, ale k sobě, a tak zůstáváme ve zvráceném stavu. Pokud se však vyhýbáme zlům jako proviněním, vyhýbáme se jim proto, že jsou proti Pánu a proti Jeho Božským zákonům. Tehdy také prosíme Pána o pomoc a sílu jim odolávat, a ta není nikdy odepřena.

Těmito dvěma prostředky jsme očišťováni od vrozeného zla; kdybychom jich nepoužívali, zůstali bychom nutně takoví, jací jsme se narodili. Od zla nemůže být očištěn nikdo, kdo pouze hledí k Bohu a modlí se. Když se totiž takový člověk pomodlí, věří, že je již bez viny nebo že mu byly odpuštěny, čímž rozumí, že mu byly odňaty, přestože v nich ve skutečnosti dál setrvává. A setrvávat v nich je jako zvětšovat je, protože viny jsou jako nemoc, která vše kolem sebe rozežírá a umrtvuje.

Zla neodstraníme ani tím, že se jím budeme pouze vyhýbat, neboť tak hledíme sami k sobě a utvrzujeme tím v sobě zdroj zla, jenž povstal z toho, že se člověk odvrátil od Pána a obrátil se sám k sobě.

(5)

Nakolik provinění nepoznáme a nevíme, čím jsou, natolik si myslíme, že jsme jich prosti.

Každý člověk miluje své já, a to jak své volní já, tak své intelektuální já. Volní já je zlem a intelektuální já je klamem z něj povstávajícím, tedy klamem zla. A protože své já milujeme všichni, milujeme také zlo a jeho klam; a protože vše, co milujeme, je nám příjemné, domníváme se, že naše zlo je dobrem a náš klam je pravdou. Za dobré totiž prohlašujeme vše, co je nám příjemné. Z toho lze zejména poznat, že pokud nepoznáme provinění a nevíme, čím jsou, nejsme schopni upustit od domněnky, že jsme jich prosti.

Protože však zlo a jeho klam milujeme (neboť milujeme své já), nemůžeme sami od sebe vědět, co to je zlo a z něj povstávající klam. Musíme to poznat odjinud — a to z náboženských předpisů, jež se všechny vztahují k deseti přikázáním desatera. Pokud však tato přikázání vypuzujeme z duše, nemůžeme smýšlet jinak, než že jsme bez vin.

Člověk však bývá již od časného dětství zasvěcován do bohoslužby a z církevní nauky ví, že je již od prvopočátku a pak od narození hříšníkem — proto se začne z této skutečnosti vyznávat. Protože však neví, co to je vina, dál se domnívá, že vinným není. Slyšel jsem několik lidí prohlašovat, že jsou hříšníky, že mají již od početí a narození všechny druhy hříchů, že v nich od hlavy až k patě není nic zdravého a mnoho dalšího; protože však nevěděli, co to je vina, nevěděli, že sebeláska a pohrdání jsou hlavou všech vin. Nevěděli ani, že vinou je nenávidět a mstít se za to, že nejsou uznáváni a uctíváni jako nějakí polobohové; že vinou je urážet bližního z nepřátelství, a tak proti němu falešně svědčit; že vinou je klamat někoho slovem i skutkem; že vinou je někým opovrhovat, závidět mu jeho majetek a toužit po něm; a že vinou je také kromě mnoha dalšího přisvojovat si zásluhu za cokoli, co se týká bohoslužby, ať je to věc viry či lásky k bližnímu. Slyšel jsem, že nevěděli, že vinou může být něco, na co člověk myslí, ale co nevysloví, a co člověk chce, ale neuskuteční. Z této nevědomosti někdo prohlásil, že se nedomnívá, že by byl něčím vinen. „A pokud jsem,” pokračoval, „jsem od vin očištěn, když se modlím: ‚Ó Bože, neznám své hříchy, odpusť mi je.‘” Když se však onen muž prozkoumal, což se stalo v duchovním světě, uznal, že má tolik vin, že nemohou být ani spočteny, a že kdyby byl chtěl, byl by je schopen poznat a mohl o nich vědět. Přiznal však, že tomu nechtěl, protože pak by se jich musel zdržovat v myšlení i ve chtění, což by odporovalo příjemnosti jeho života.

Z toho je zřejmé, že nakolik někdo nepoznává provinění a neví, čím jsou, natolik se domnívá, že je jich prost.

(6)

Nakolik poznáváme provinění a víme, čím jsou, natolik je můžeme v sobě spatřit, vyznat je před Pánem a aktivně jich litovat.

To je důsledkem výše řečeného. Abychom mohli poznat, co jsou provinění, stalo se základní součástí i souhrnem celého Slova desatera. Nazývá se deseti slovy, což označuje veškerou pravdu v celku — proto obdobné předpisy mají všechny národy ve vesmíru, jež vyznávají nějaké náboženství. Člověk, jenž ví, že jde o zákony Božské a že jednat proti nim znamená jednat proti Bohu neboli provinovat se, může přijímat Boží vliv, a potom také svou vůlí neboli vlastním úsilím se snažit jakoby sám od sebe od těchto provinění upouštět a aktivně jich litovat. Vyznání vin před Pánem

stejně jako přijímání vlivu od Něj vytváří spojení s Ním. Uskutečňuje je Pán, přestože nás nechává jednat jakoby od sebe. Jinak bychom totiž nic nedělali. Tehdy v nás Pán působí od našeho nitra až po zevnějšek a odstraňuje naše žádosti, jež tvoří kořeny zla. Toho bychom nebyli sami od sebe nikdy schopni. Sami od sebe totiž působíme pouze v zevnějšku, avšak změny lze dosáhnout pouze v nitru. Kdybychom proto začali sami od sebe odstraňovat své žádosti, zůstaly by v nás.

(7)

Dobro před aktivní lítostí není skutečným dobrem, a proto ani láskou k bližnímu.

Před aktivní lítostí se nacházíme ve zlu a jsme pouhým zlem, neboť jsme formou zla a obrazem pekla. Aktivní lítostí se však zlo odstraňuje a vštěpuje se nám dobro. Z toho plyne, že dobro před aktivní lítostí není skutečným dobrem – není totiž od Pána, ale od člověka, a proto v sobě nemá podstatu dobra, ale podstatu zla, přestože se navenek může jevit jako dobro. To nelze poznat ve světě, avšak projeví se to po smrti. Tehdy zlo můžeme slyšet z tónu řeči a dokonce tak můžeme poznat, jaký druh zla se v člověku skrývá – zda je to zlo podvodu, závisti, touhy po slávě, zlo pýchy, urážení, pokrytectví nebo dokonce přisvojování si zásluh. Všechna pronesená slova zní zlem, jež se v nich skrývá a jež má na zřeteli pouze sebe.

Dobro po uskutečněné aktivní lítosti je však zcela jiné. Je plné dober odhalených Pánem, je líbezné, nevinné, půvabné a nebeské, je v něm Pán a nebe. Je v něm skutečné dobro. Je živé, tvořené pravdami. Cokoli je z dobra, v dobru a pro dobro, je určitým užtkem pro bližní, a proto jim slouží. Zříká se všemi způsoby sebe a svého vlastního, a tak i zla. Připomíná půvabnou a krásně zbarvenou květinu zářící ve slunečních paprscích. Proto se také u lidí, kteří jsou v dobru, nalézají podoby, jež přírodní člověk nemůže nikdy pochopit. Nelze je namalovat, nelze je popsat – jsou to podoby dobra.

Řekli jsme po pravdě, že jde o podoby dobra, avšak formu samu tvoří pravdy a jejich životem je dobro lásky. Dobro totiž uvádí pravdy do sobě odpovídající formy a veškerou pravdu v této formě oživuje. Takové je dobro po aktivní lítosti.

(8)

Proto prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům jako proviněním, což činíme aktivní lítostí.

Kdo nepochopí, že člověk musí být nejprve očištěn od zla před tím, než může činit dobro, které je skutečným dobrem? Nemusí se snad čistit poháry? A pokud je nevyčistíme, nechutná víno po nečistotě? Nemusí se snad vyčistit mísa před tím, než do ní dáme jídlo? Pokud je mísa plná špíny, nevyvolá v nás odpor? Může z nebe vplynout do člověka cokoliv čistého, je-li plný špíny a nečistoty? Nemusí se snad tato špína a nečistota nejprve odstranit?

Naplň svou ložnici výkaly, a zda nebude odporně páchnout celý dům? Nikdo nebude moci vejít dovnitř. A pokud tam někdo vkročí, neřekne snad: „To nemohu," a neobráť se k domu zády se slovy, že je to chlív? Proto předtím, než může Pán plynout s dobrem, musí být odstraněno zlo. Plynout dříve by bylo nebezpečné, protože člověk by toto dobro převrátil ve zlo a tak je rozmnožil. Proto musíme nejprve odstranit zlo, a až potom může plynout dobro a působit skrze člověka. Kdo tedy žádá, aby konal dobro od Pána předtím, než se aktivní lítostí odstraní zlo, žádá nemožné; žádá něco, co by jej učinilo ještě horším, neboť u zlých lidí se dobro převrací ve zlo, a tak je znesvěcováno.

Že se nejprve musí odstranit zlo, vysvítá jasně i z desatera. Miluje snad někdo člověka, když jej zároveň chce zabít nebo jej nenávidí? Bližního nemiluje, kdo smilní s jeho manželkou; nemiluje ho, kdo ho okrádá a podvádí; nemiluje ho, kdo ho uráží; nemiluje ho, kdo touží po jeho majetku. Tato

zla musí být nejprve odstraněna, a jak jsou odstraňována, člověk začíná milovat bližního. O tom hovoří Pavel...*

*. *V rukopise není doplněno – viz Ř 13,10.*

Můžeme si však položit otázku, zda je na prvním místě láska k bližnímu, nebo vyhýbání se zlům. Každý může vidět, že na prvním místě se musíme vyhýbat zlům. Rodíme se přece do zla – nemusíme ho tedy aktivně litovat ?

(27)

Druhou věcí lásky k bližnímu je prokazovat bližnímu dobro

Viz u *Izajáše* kapitola 1 a o nádobě a míse, jež musí být nejdříve vyčištěny. Pokud vyčištěny nejsou, mohou se navenek jevit jako dobré – to je však farizejské neboli pokrytecké dobro; nebo jisté přírodní dobro, v němž není žádné duchovní dobro – je to tedy dobro nepravé. Pokud je člověk činí pro svou spásu, jde o dobro záslužné.

To můžeme objasnit v následujícím pořadí:

- (1) **Nechtít činit bližnímu zlo znamená milovat jej.**
- (2) **Chtít bližnímu prokazovat dobro znamená milovat jej.**
- (3) **Nakolik nechceme bližnímu činit zlo, natolik mu chceme prokazovat dobro z lásky k bližnímu – neplatí to však naopak.**
- (4) **Z toho vyplývá, že prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům jako proviněním, a druhou věcí lásky k bližnímu je prokazovat bližnímu dobro.**

(1)

Nechtít činit bližnímu zlo znamená milovat jej.

Ten, kdo někoho miluje, nečiní mu zlo. Také Pavel praví, že kdo miluje bližního, ten poslouchá přikázání desatera a nechce zabíjet, smilnit s ženou druhého, krást, falešně svědčit; proto říká, že plnosti zákona je láska. Otázkou však je, co je na prvním a co na druhém místě, zda na prvním místě máme milovat bližního a z této lásky mu nečinít nic zlého, nebo zda je prvou věcí tato zla ze sebe odstranit, a tak bližního milovat.

Je zjevné, že kdo bližního miluje, ten tato zla nečiní. Otázkou však zůstává, jak můžeme bližního milovat ? Můžeme tak činit předtím, než se těmito zlům začneme vyhýbat a bojovat proti nim ? Zdá se, jako by bojovala sama láska. A ona bojuje, ne však dříve, než se v ní ocitneme. Nemůžeme do ní vstoupit dřív, než odstraníme ona zla, což vysvětluje z faktu, že se všichni rodíme do zel všech druhů, že si přejeme všechno zlé a že pokud zel aktivně nelitujeme, zůstáváme v nich. Tato zla nám tedy brání, abychom milovali bližního z duchovní lásky. Proto také Pavel pravil, že tělo je proti duchu a že by mělo být se svými žádostmi ukřižováno, a tak že se staneme novým a duchovním

stvořením. Z toho vysvítá, že nakolik člověk přibíjí na kříž své tělo, natolik žije duchem. A protože jsme takoví již od narození, plyne z toho, že náš duch nemůže milovat bližního, pokud neukřížuje tělo, což se děje aktivní lítostí; a že nakolik tak činíme, natolik v duchu neboli niterně milujeme bližního. Plyne z toho také, že milovat bližního ze srdce dříve je proti lidské přirozenosti.

V křesťanském světě převládá víra, že kdo věří, miluje bližního. Tato víra je však chybná. Nikdo nemůže mít víru, v níž by bylo cokoliv živého, nevyhýbá-li se zlům jako proviněním — má ji v míře, v jaké se jim vyhýbá. Z toho plyne, že *prvou věcí lásky k bližnímu je nečinit bližnímu zlo* — neboť nečinit bližnímu zlo je totéž jako bojovat proti zlu v sobě a aktivně jej litovat; a že *druhou věcí lásky k bližnímu je prokazovat bližnímu dobro*.

Někdo neškodí bližnímu v domněnání, že jde o křesťanskou zásadu. Kdo však nečiní bližnímu zlo a prokazuje mu dobro pouze z této zásady, ten bližního nemiluje. Neškodí mu totiž z poslušnosti k Božím zákonům, ne však z pohnutky lásky k bližnímu. Tuto pohnutku nezná nikdo než ten, kdo se vyhýbá zlům jako proviněním, tedy ten, kdo tato zla nemiluje. Takový člověk přijímá pohnutku této lásky. Jednou věcí je totiž činit bližnímu dobro místo zla z poslušnosti, a jinou věcí je činit tak proto, že nás k tomu vzněcuje láska. Rozdíl je jako mezi nočním teplem se světlem z měsíce a hvězd a denním teplem se světlem ze slunce. V poslušnosti není ani teplo, ani světlo lásky — jsou však v pohnutce, protože citové hnutí lásky je teplem.

Proto ti, kdo konají dobro z poslušnosti, jsou v posledním nebi a ve světle a teple připomínajícími měsíční svit. I světlo jejich intelektu je jakoby zastíněno. Žádnou duchovní pravdu nevidí ve světle. Dalším rozdílem je to, že ti, kteří konají dobro z poslušnosti, konají je ze strachu před tresty, a tím se také zdržují zla. Naopak ti, které ke konání dobra vede citové hnutí, nejednají z bázně před trestem. Navíc ti, kteří konají dobro z poslušnosti, jsou přírodní, a ti, které k tomu vede pohnutka, jsou duchovní. A nakonec ti, kdo konají dobro z poslušnosti, jsou přetvořováni — a tento stav předchází následujícímu, stavu znovuzrozdání, v němž jsou ti, které vedou citová hnutí.

Ti, kdo věří, že člověka spasí pouhá víra, žije-li jako křesťan a vyznává-li, že je hříšník, ale nezkoumá se, ti všichni činí dobro z poslušnosti, a ne z pohnutky. Tito lidé nevědí nic ani o víře, o lásce ani o Bohu — kromě toho, co slyší od svého kazatele. Přesto prokazují druhým dobro.

Tito lidé, kteří prokazují dobro z poslušnosti, vynikají v dobročinných skutcích, jako je rozdávání chudým, pomáhání potřebným a obdarovávání chrámů a nemocnic. Oni ani nemohou jinak než si tyto skutky přikládat za zásluhu. Obdobně chápou i Slovo, kde se praví, že za ně obdrží svou odměnu — nevědí totiž, že odměnou je sama pohnutka k dobru se svou příjemností.

Citové hnutí lásky je jako plamen, jenž osvěcuje pravdy; do lidských pohnutek totiž vplývá Pán a dává jim světlo. V duchovním světě se láska opravdu z dálky jeví jako plamen a někdy je vidět plameny sestupující z nebe, kde se pohnutky k dobru a pravdě takto projevují.

Je to podobné, jako když někdo ctí krále, vysokého úředníka, vládce a další představené podle zákonů podřízenosti, a zároveň je nemiluje vnitřně. Miluje je ten, kdo v nich vidí dobro.

(28)

**Tam, kde není žádná pravda víry, není žádná církev,
a tam, kde není žádné dobro života, není žádné náboženství**

Poznámka anglického překladu: Návrh kapitol 12, 4 a 3 se nachází na konci rukopisu. Kapitola 12 možná patří na závěr kapitoly 11. Kapitoly 3 a 4 jsou uvedeny v opačném pořadí.

Církev a náboženství tvoří jeden celek tak jako pravda a dobro, a protože pravda je věcí víry a dobro věcí lásky k bližnímu, tvoří jeden celek tak jako víra a láska k bližnímu; ještě jasněji to pochopíme příměrem, že tvoří jeden celek tak jako intelekt a vůle.

Je známou skutečností, že člověk může dobře chápat, a zároveň nemít dobrou vůli, a že může chápat pravdu a hovořit o ní, avšak nečinít ji ze své vůle. Pokud však chce, čemu rozumí, a pokud činí, co říká, pak jeho vůle a intelekt tvoří jeden celek. Podobné to je s církví a náboženstvím. Církev je církví díky svým naukám, náboženství je náboženstvím díky životu podle této nauky; nauka musí být tvořena pravdami a život musí být tvořen dobrou.

Abych však tento předmět uvedl do ještě jasnějšího světla, vysvětlím jej v tomto pořadí:

- (1) **Všechny pravdy víry v církvi jsou ze Slova.**
- (2) **Pravdy víry ze Slova mají učit, čemu se má věřit a co se má činit, abychom dosáhli věčného života.**
- (3) **Církev je určena naukami a náboženství životem podle těchto nauk.**
- (4) **Ti, jejichž víra je oddělena od lásky k bližnímu, od nauky i od života, nejsou v církvi a nemají žádné náboženství.**

(29)

**Bližní má být milován podle svého duchovního dobra
a následně podle svého mravního, občanského a přírodního dobra.
Z toho plyne, že bližním, který má být milován,
je v duchovním smyslu dobro**

- (1) **Člověk není člověkem díky svému tělesnému vzhledu, ale díky dobru své vůle.**
- (2) **Když je milováno dobro lidské vůle, je milován sám člověk.**
- (3) **Člověk je člověkem pro své duchovní dobro, a ne pro své mravní, občanské a morální dobro oddělené od dobra duchovního.**
- (4) **Jaké je duchovní dobro člověka, takové je i jeho mravní, občanské a morální dobro, neboť pouze duchovní dobro dává život této trojici dober.**
- (5) **Z toho plyne, že bližním, který má být milován, je v duchovním smyslu dobro.**

Tímto duchovním dobrem je dobro lásky k bližnímu, a tedy Pán, nebe a církev u člověka. Takový

je totiž člověk v oněch dobrech, která jsou z nich odvozena.

(30)

Bližním, který má být milován, je v přírodním smyslu spoluobčan, menší a větší společenství, vlast a lidské pokolení

Pořadí a rozvrh

1. Prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům, protože to jsou provinění, což činíme aktivní lítostí.
 2. Druhou věcí lásky k bližnímu je činit dobro, neboť je užitečné.
 3. Bližním v duchovním pojetí je užitečnost. Užitečností je dobro lásky k bližnímu, občanské dobro v občanském státě a duchovní dobro. Předmětem lásky k bližnímu je v užším smyslu člověk jako jedinec, v širším smyslu společnost, v ještě širším smyslu vlast,* a v nejširším smyslu lidské pokolení – ti všichni jsou bližními.
- * Poznámka na okraji: církve.*
- 4a) Předmětem lásky k bližnímu je člověk. Jaký je subjekt, taková je láska k bližnímu, kterou projevuje.
 - 4b) Vlastní láskou k bližnímu je upřímně, spravedlivě a věrně vykonávat každou práci, která je součástí povolání každého jednotlivce. Tím se člověk stává láskou k bližnímu.
 5. Znakem lásky k bližnímu je vše, co se vztahuje k bohoslužbě.
 6. Dobročinností lásky k bližnímu jsou všechna dobra, jež člověk, který je láskou k bližnímu, projevuje svobodně mimo své povolání.
 7. Povinnosti lásky k bližnímu jsou mimo výše uvedené i ty, jež má člověk činit ze slušnosti.
 8. Rozptýlení lásky k bližnímu jsou různá tělesná a smyslová potěšení a radosti.
 9. Láska k bližnímu není žádnou láskou bez víry, a víra není žádnou vírou bez lásky – obě tvoří jeden celek tak jako jsoucno a forma.
 10. Jaká je láska k bližnímu, taková je i víra. Víra, jež předchází lásce k bližnímu, je víra poznatková, což je víra historická – sama o sobě teoretická znalost.
 11. Láska k bližnímu má v sobě spojení člověka s Pánem a Pána s člověkem.
 12. Láska k bližnímu je také láskou k Pánu.

O ŽIVOTĚ

Veškeré náboženství se týká života

a životem náboženství je činit dobro.....6

(2) Nikdo nemůže činit skutečné dobro od sebe.....10

Nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním,

natolik činíme dobro ne od sebe, ale od Pána.....13

Nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním,

natolik milujeme pravdu.....17

(5)

Nakolik se vyhýbáme zlům jako proviněním,

natolik věříme a jsme duchovní lidé.....19

(6) Desatero učí, která zla jsou provinění.....22

(7)

Veškeré druhy vražd, cizoložství, krádeži

a falešného svědectví včetně žádosti po nich jsou zla,

kterým je třeba se vyhýbat jako proviněním.....25

(8)

Nakolik se vyhýbáme všem druhům vražd jako proviněním,

nakolik milujeme svého bližního.....26

(9)

Nakolik se vyhýbáme všem druhům cizoložství jako proviněním,

natolik milujeme mravní čistotu.....28

(10)

Nakolik se vyhýbáme všem druhům krádeží jako proviněním, natolik milujeme upřímnost.....	30
(11)	
Nakolik se vyhýbáme všem druhům falešného svědectví jako proviněním, natolik milujeme pravdu.....	33
(12)	
Nikdo se nemůže vyhýbat zlům jako proviněním tak, aby se od nich vnitřně odvracel pokud proti nim nebojuje.....	34
(13)	
Máme se vyhýbat zlům jako proviněním a bojovat proti nim jakoby sami od sebe.....	36
(14)	
Kdo se vyhýbá zlům z jakéhokoli jiného důvodu než proto, že to jsou provinění, ten se jim ve skutečnosti nevyhýbá, ale pouze jim brání objevit se před světem.....	38

O LÁSCE

(15) Prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům, neboť to jsou provinění vůči Němu; toho dosahujeme aktivní lítostí.....	40
(16) Druhou věcí lásky k bližnímu je činit dobro, neboť je užitečné.....	43
(17) Bližním, jenž má být milován, je v duchovním pojetí dobro a pravda.	46
(18) Předmětem lásky k bližnímu je člověk, společenství, vlast a lidstvo; ti všichni jsou bližním v úzkém i širokém smyslu slova.....	49
(19) Subjektem lásky k bližnímu je člověk; jaká je jeho láska k bližnímu, takový je i její subjekt a taková je láska, kterou projevuje vůči bližnímu.	52
(20) Člověk se rodí, aby se stal láskou k bližnímu; nemůže se jí však stát, pokud jej jeho pohnutky a jejich příjemností nevedou k tomu, aby neustále bližnímu přinášel dobro užitečnosti.....	56
(21) Každý člověk, který hledí k Pánu a vyhýbá se zlům jako hříchům, se stává podobou lásky k bližnímu, pokud upřímně, spravedlivě a věrně vykonává práci svého povolání a zaměstnání.....	59

(22) Vše, co se vztahuje k bohoslužbě, je znakem lásky k bližnímu.....	64
(23) Dobročinností lásky k bližnímu jsou dobré skutky, jež člověk, který je láskou k bližnímu, koná svobodně mimo své povolání.....	66
(24) Existují mnohé povinnosti lásky k bližnímu – mimo výše uvedené i ty, jež má člověk činit ze slušnosti.....	66
(25) Existují různá rozptýlení lásky k bližnímu, tedy různé radosti a příjemnosti tělesných smyslů užitečné pro občerstvení ducha.....	67

Dodatek

(26) Prvou věcí lásky k bližnímu je hledět k Pánu a vyhýbat se zlům jako proviněním.....	70
(27) Druhou věcí lásky k bližnímu je prokazovat bližnímu dobro.....	76
(28) Tam, kde není žádná pravda víry, není žádná církev, a tam, kde není žádné dobro života, není žádné náboženství.....	77
(29) Bližní má být milován podle svého duchovního dobra a následně podle svého mravního, občanského a přírodního dobra. Z toho plyne, že bližním, který má být milován, je v duchovním smyslu dobro.....	78
(30) Bližním, který má být milován, je v přírodním smyslu spoluobčan, menší a větší společenství, vlast a lidské pokolení.....	79
(31) Obsah.....	81

Emanuel Swedenborg
O životě a lásce

Tituly původních vydání:

Doctrina Novae Hierosolymae de Charitate,

poprvé vydáno 1840, Londýn

Doctrina Vitae pro Nova Hierosolyma ex Praeceptis Decalogi,

poprvé vydáno 1763, Amsterdam

DALŠÍ PUBLIKACE K PRODEJI:

O životě a lásce, E. Swedenborg. *163 str., 130 Kč*

O Pánu a o víře, E. Swedenborg. *170 str. 130 Kč*

O Písmu svatém, E. Swedenborg. *105 str., 100 Kč*

Uvedená díla dokončují soubor Swedenborgových „nauk“ na jednotlivá témata. Vydání: rok 2004.

Příběhy z duchovního světa, E. Swedenborg. Soubor příběhů, kterými autor prokládal některé své teologické spisy — nalezneme je zejména v knihách *Manželská láska*, *Zjevená apokalypsa* a *Pravé křesťanské náboženství*. Příběhy zaznamenávají Swedenborgovy vlastní zážitky z jeho putování světem duchů, nebesy a pekly. Autor těmito světy nejenom procházel, ale také rozmlouval s jejich obyvateli a vše pozorně sledoval a hodnotil; přináší nám tak ojedinělé svědectví ze světa za hranicemi naší běžné zkušenosti. *450 str., ilustrace, cena 200Kč*

Nebeské město, E. Swedenborg. Překlad díla *Nový Jeruzalém* a jeho nebeská nauka (dle slyšeného z nebe), jde o jednu z méně rozsáhlých Swedenborgových prací, jež shrnuje třiatdvacet nauk obsáhleji rozvinutých v jeho ostatních dílech. Kniha má sedm částí, z nichž čtyři se zabývají člověkem a jeho duchovní podstatou, životem a vývojem a zbývající tři dalšími tématy jako život po smrti, náboženství, Bible, prozřetelnost a Pán; skýtá tak užitečný a celistvý průřez náboženským a filozofickým učením autora. *Vydalo nakl. Onyx, 100 str., cena 100Kč*

Styk duše s tělem a O bílém koni v Apokalypse, E. Swedenborg. Dvě kratší pojednání. Ve Styku duše s tělem se autor zabývá odvěkou filozofickou otázkou vzájemného působení duše a těla. Je zastáncem duchovního vlivu, který je založen na řádu a jeho zákonech. Spis *O bílém koni* v *Apokalypse* dokazuje, že za doslovným zněním Bible se skrývá vnitřní, symbolický význam. *80 str., brož., cena 100Kč*

Manželská láska, E. Swedenborg. V tomto pojednání o lásce Swedenborg učí, že pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou trvají dále po smrti a že manželství existuje i v nebi. Na zemi uzavřená manželství, která nejsou opravdová, však nepokračují. Ty dvojice, které patří k sobě, spolu zůstanou, ostatní se rozejdou po svých vlastních cestách. Opakem manželské lásky je láska smilná, v níž

partner není předmětem lásky, nýbrž pouhým nástrojem k dosahování požitků. Autor hovoří o dalších tématech, jako je původ této lásky, důvody rozvodů aj. *Zkrácené vydání, 166 str., 130Kč*

Tajemství víry, E. Swedenborg. Úryvky z šesti stěžejních Swedenborgových děl: Pravé křesťanské náboženství, Nebeská tajemství, Božská láska a moudrost, Božská prozřetelnost, Manželská láska a Nebe a peklo. 99 str., 100 Kč

Hledání smyslu, L. Máchová. Drobná knížka hovoří o podstatě Swedenborgova učení a hledá odpovědi na otázky, které si lidé kladou o Bohu, smyslu své existence ap. 86 str., 50 Kč

Pohledy do tajemství Bible, J. S. Mařík. Kniha přibližuje čtenáři vnitřní smysl Bible. Autor v 770 heslech postihuje ve zkratce nejen význam obecně známých biblických citátů, ale zvláště ta místa, jež se neinformovanému čtenáři mohou zdát z hlediska exaktního poznání rozporná. 546 str., 200 Kč

Život Emanuela Swedenborga. Brožura seznamuje se základními životopisnými údaji i s vědeckou a politickou kariérou švédského teologa. Stručně charakterizuje jeho teologické knihy. 31 str., 6 čb. obr., 25 Kč

Arcana. časopis inspirovaný myšlenkami E. Swedenborga. Ročník 2000 až 2002: doprodejová cena 100 Kč za 3 kompletní ročníky (celkem 12 čísel). *Další ročníky, předplatné: 80Kč* (vychází již jen 2x do roka). 40 str. A5, čb

Na zadní straně obálky:

Emanuel Swedenborg

(1688–1772)

Nechte mě vysvětlit, proč si Swedenborg zasluhuje zkoumání. Je skutečností, že největší básníci a spisovatelé si od něj volně vypůjčovali. Seznam je dlouhý: nejdříve Blake jako jeho přímý duchovní následovník; potom Goethe, horlivý čtenář Swedenborga (stejně jako Kant); za nimi následují Edgar Allan Poe, Baudelaire, Balzac, Mickiewicz, Slowacki, Emerson, Dostojevskij... V historii rebelie člověka proti Bohu a řádu přírody stojí Swedenborg jako lékař, který chtěl rozbít pečeť na svatých knihách, a tím učinit rebelii nepotřebnou.

Czesław Miłosz

Pro mě je Swedenborgova literatura vysvětlením života — jeho významu a účelu — které uspokojuje něco v nás, co již víme a k čemu se můžeme obrátit pouze pravdou.

Amelita Galli—Curci

Ve světě, ve kterém se hlas svědomí často zdá tichý a bezvýznamný, vyvstává potřeba duchovního vedení, jehož byl Swedenborg neobyčejným příkladem.

Franklin Roosevelt

Přes 7000 stran a 3000 obrázků o Vesmírných lidech najdete na internetu:

www.vesmirni-lide.cz

www.vesmirnilide.cz

www.andele-svetla.cz

www.andelesvetla.cz

www.universe-people.cz

www.universe-people.com

www.cosmic-people.com

www.angels-light.org

www.angels-heaven.org

www.ashtar-sheran.org

www.himmels-engel.de

www.angeles-luz.es

www.angely-sveta.ru

www.anges-lumiere.eu

www.angelo-luce.it

www.anioly-nieba.pl

www.feny-angyalai.hu

(snadno získáte také v knihovnách a internetových kavárnách)

13.7.2005

IVO A. BENDA

Info o Swedenborgovi:

www.swedenborg.cz